

UNIJA ZA ODRŽIVI POVRATAK I
INTEGRACIJE U BOSNI I HERCEGOVINI

20 godina Unije

1992 - 2012

FENOMEN POVRATKA 1995 – 2000:

NAUČENE LEKCIJE POVRATKA U BIH – MODEL ZA GLOBALNI MIR

1. Uvod

Preko 2 miliona građana BiH dočekalo je kraj rata, odnosno Dejtonski mirovni sporazum, izvan svojih domova. Kao najvećim stradalnicima i žrtvama u svakom smislu, Aneks VII Dejtonskog mirovnog sporazuma je kroz proces povratka predvidio najznačajniju ulogu u reintegraciji BiH, što je bilo u potpunoj suprotnosti sa proizašlim politikama koje su bile protagonisti rata i egzekutori njihovih patnji i progonstva. U takvim okolnostima Aneks VII je bio čista iluzija za sve sudionike mirovnog procesa, u kojoj su šansu vidjele jedino izbjeglice i raseljena lica, i nevladine organizacije.

Potpisivanjem Dejtonskog mirovnog sporazuma i Anexom VII nastaje istorijsko razdoblje kada na bosanskohercegovačkom prostoru hrabri i goloruki ljudi kreću u njegovu implementaciju .

2. Povratak u zone separacije (ZOS) – povratnici kroz grupe ili udruženja organizuju dobrovoljni povratak uz pomoć spremne međunarodne zajednica

Otpor procesu povratka vladajućih struktura i početnog nesnalaženja međunarodne zajednice, dodatno je otežavao misiju povratka na čije čelo se tada hrabro postavio Savez izbjeglica i raseljenih lica BiH, danas Unija za održivi povratak i integracije u BiH.

Na tom teškom putu bilo je nažalost i žrtava. Kao simbol izuzetne snage, volje i borbe za dostojan život i Bosnu i Hercegovinu ostat će upamćeni: Makljenovac, Jusičići, Dugi Dio, Mahala, Gajevi.... Uporedo, nevladine organizacije su vodile značajnu kampanju na diplomatskom nivou preko Ujedinjenih naroda i drugih međunarodnih institucija, što je načinilo određene pomake u osiguranje donatorske podrške i ostvarivanja prava na povrat imovine, čiji se pokazatelji danas mogu mjeriti izuzetnim rezultatima, uprkos tome što ovaj proces još ni izbliza nije okončan

Povratak se najprije događao u takozvanim zonama separacija (ZOS), jer tako organiziran povratak je bio daleko od očiju onih koji su ih protjerali. Dakle, to su bila prazna, napuštena, porušena i počesto minirana područja u kojima je trebalo ubjediti predstavnike međunarodne zajednice da je moguć povratak i nastavak života prekinut strašnim progonstvom. Poratne godine su upravo bile godine masovnog povratka jer je postojala kritična masa prognanika.

Trebalo je i neke ljude ubjediti da steknu povjerenje i sigurnost da je povratak njihov najbolji izbor. Kolone beskućnika kretale su se prema zonama separacija (ZOS), zgarištima svojih kuća i imanja. Sigurnost su im pružale međunarodne organizacije. Ni zastrašivanja, ni napadi na njih nisu uticali da kreću prema svojim porušenim domovima.

3. Uloga međunarodnih organizacija u procesu povratka

Period od potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma od 1995. do 2000. godine je period kada nevladine organizacije zajedno sa odlučnom međunarodnom zajednicom i dijelom BiH institucija ostvaruju na stotine hiljada povratka.

Bez pomoći međunarodne zajednice, koja je u Uniji imala ravnopravnog partnera, proces povratka u BiH ne bi bilo moguće realizirati. Prepoznali su to i francuski intelektualci uz čije lobiranje je Unija, tada nazivan Savez za izbjegla i raseljena lica Bosne i Hercegovine, još 1997. godine dobila savjetodavni status u Ekonomskom i socijalnom vijeću Ujedinjenih naroda (ECOSOC). Još uvijek je jedina organizacija s prostora bivše Jugoslavije koja uživa taj status, a također je član CONGO (Conference of Non-Governmental Organizations) u Ženevi, Beču i Njujorku. Kroz to članstvo, Unija je mogla redovno na Skupštini UN -a u Njujorku, Beču i Ženevi obavještavati druge svjetske nevladine organizacije šta se to u stvari u Bosni i Hercegovini dešava i zašto ljudi često gledaju svoje domove preko ulice, a ne mogu da uđu u njih. Upozoravan je, tako, svijet o aparthejdu koji je bio očit, o ljudima koji su u jednoj evropskoj zemlji, silom istjerani iz svojih domova, a morali su i pritom biti sretni što su preživjeli, što ih niko nije ubio na njihovom kućnom pragu.

Preko djelovanja naše organizacije svijet je upoznat sa onim šta je trebalo biti učinjeno da se ova izbjegličko povratnička drama ublaži. Na poziv bivše ambasadorice Swanee Hunt održala sam predavanje na Univerzitetu Harvard koje je doprinijelo da se neke stvari shvate, pa je tako zahvaljujući tim iskustvima i upozorenjima izbjegnuta dugotrajna izbjeglička agonija na Kosovu. Unija je pokušavala, i često uspijevala u tome, da djeluje u uskoj saradnji sa međunarodnom zajednicom jer su jedino tako mogli da se očekuju pozitivni rezultati u borbi za elementarna ljudska prava izbjeglica, čak i tamo gdje su ta prava etničkim čišćenjem trebala biti definitivno izbrisana. Tako su se otvarali gradovi i sela i u njih su se vraćali prognani, čak i tamo gdje je to bilo skoro nezamislivo.

4. BiH kao fenomen u svijetu – dobrovoljni, a spontani povratak (masovni povratak)

Prvi povratci nakon potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma su bili i najteži, odnosno matematičkim rječnikom rečeno, to su bile jednadžbe sa jednom poznatom i mnogo nepoznanica. Ta jedna poznata bila je volja prognanika da se vrate u svoje domove, najčešće porušene. Savez je pokušao da uveže sve te ljude, da uveže institucije države i entiteta i da nađe model kako da se tim ljudima pomogne, da im se osigura jedan bezbjedan i održiv povratak.

U našoj organizaciji iz dana u dan, iz sata u sat nizali su se spiskovi dobrovoljaca povratnika, i u jednom momentu smo bili najveća destinacija svih bosanskohercegovačkih državljana koji su jedinu šansu svog budućeg života vidjeli u svojim vlastitim domovima.

Ovakav povratak je namjerno ili greškom nekog prevodioca nazvan spontanim. Malo ružna riječ, ali jedina koja je mogla dati odgovor kuda nakon strašnog rata u kojem se sve gubilo i nestajalo što se godinama stvaralo. Prvi povratak se desio u ZOS (zonama separacija): MZ Makljenovac opština Dobož 12.januara 1996. godine, kada su hrabri ljudi, predratni stanovnici – povratnici krenuli svojim

porušenim kućama, a mnoge od njih su bile u minskim poljima. Mladi ljudi koji su znali deminirati, uz dnevnicu od 10 maraka uspjeli su otkloniti mine kako bi prišli svojim porušenim kućama. U proljeće iste godine kreće povratak u Jusiće i druga sela zborničke općine. Trebalo je animirati dvosmjerni povratak na relaciji RS – Federacija, a kasnije i regionalni na relaciji Srbija, Hrvatska i ostale evropske zemlje (Švicarska, Njemačka). Vidjevši spremnost običnih ljudi da žele da se vrate u svoje porušene domove dat je jasan signal međunarodnim organizacijama da preuzmu odgovornost u implementaciji Anexa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma. Naša organizacija, u junu 1996. godine u Banjaluci, uz pomoć UNHCR-a, potpisuje Dogovor sa Zapadno Kraiškim udruženjem o dvosmjernom povratku. Tako se nižu spontani povratci po cijeloj Bosni i Hercegovini i uspostavlja se komunikacija i povjerenje među ljudima. Trebalo je uspostaviti saradnju sa lokalnim vlastima koja je najčešće opstruirala povratak. Implementacijom imovinskih zakona pokazalo se da spontani povratak nije bio rješenje za masovni povratak. Pomoć međunarodnih i domaćih organizacija nije bila dovoljna, čak se osjetila velika nespremnost kako bi se omogućio povratak svima onima koji su tada izrazili želju za povratkom.

Anex VII Dejtonskog mirovnog sporazuma je uvijek dobro stajao na papiru, ali ne i u životima građana izbjeglica i raseljenih lica, jer im nije ništa garantovao (pravo na dom, zaposlenje, zdravstvenu zaštitu, imovinu, obrazovanje i ostalo).

Svakako da je to čudno, ali razlog više, da Dejtonski mirovni sporazum nije donesen u BiH, da njegovu izvornu verziju čuvaju vješti političari u svrhu političkih ciljeva. Čak nije ni zvanično preveden na bosanskohercegovačke jezike.

5. Implementacija Anexa VII Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (Dejtonskog mirovnog sporazuma)

Implementacijom imovinskih zakona u tom periodu napuštaju se društveni stanovi i predaju korisnicima - nosiocima stanarskih prava. Dobiveni stanovi se otkupljuju bezvrijednim certifikatima u Federaciji Bosne i Hercegovine i prodaju po tržišnoj vrijednosti. Stanovi u Republici Srpskoj se otkupljuju dijelom vaučerima i novcem i oni se, također, prodaju.

Na scenu stupaju dvije vrste politika:

- povratak u svoje domove, pa makar on bio i spontani,
- ostanak na prostorima gdje se nije živjelo prije rata.

Prilikom tih pokušaja dolazilo je često do ogromnih teškoća koje je Unija, zahvaljujući nadljudskim naporima, morala rješavati. Često su upotrebljavana sredstva i zamisli koje inače ne postoje ni u kakvim elaboratima, planovima ili projektima. Težište je postavljeno na razgovore i dogovore među ljudima koji su imali iste ili slične probleme u okviru povratka na prostorima Bosne i Hercegovine. Naravno, Unija je činila mnogo na direktnoj i konkretnoj pomoći izbjeglicama i raseljenim licima

tražeći im smještaj i dopremajući im pomoć, često i sami se boreći da prežive u ratnim godinama. (Grafikon 1 : Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH)

Anex VII i dalje nijemo stoji na papiru gdje se samo jedan mali segment počinje rješavati, a to je obnova humanitarnih kuća iz sredstava međunarodnih donatora.

U okviru provedbe Anexa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma, Unija za održivi povratak i integracije u BiH je nastojala poboljšati transparentnost vladinih institucija u BiH kroz uspostavu saradnje sa:

- Vijećem ministara BiH
- Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice u BiH (potpisan protokol o saradnji 2006 . godine)
- Federalnim ministarstvom raseljenih osoba i izbjeglica (potpisan Protokol o saradnji 2011. godine)
- Ministarstvom za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske
- Ministarstvom pravde BiH
- Ministarstvom civilnih poslova BiH
- Treba istaći pozitivnu praksu u BiH na uspostavljanju komunikacije i saradnje civilnog društva sa državnim institucijama (potpisan memorandum o saradnji sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH) i lokalnim vlastima .

Također, transparentnost djelovanja i odgovornosti podignuta je na izrazito veći nivo uspostavom saradnje sa:

- Komisijom za izbjeglice i raseljene osobe BiH (predstavnik Unije je član Komisije)
- Fondom za povratak BiH
- Lokalnim vlastima (poptisan memorandum o saradnji sa 62 opštine u BiH)
- Unija je potpisala Memorandume o saradnji sa Federalnim Zavodom za poljoprivredu i agencijom SERDA kojima se reguliše stvaranje privlačnog ambijenta u ruralnim područjima BiH za domaćinstva koja imaju odgovarajuće uslove za razvoj poljoprivredne djelatnosti
- Uspostavljeno partnerstvo sa međunarodnim organizacijama: OHR, OSCE, UNHCR, EU, UNDP, UNICEF, kao i sa fondacijama / agencijama za razvoj: SDC (Švicarska agencija za razvoj) i USAID.

6. Mišljenja o povratku u BiH

„Savez udruženja izbjeglih i raseljenih lica (Unija) je postao jedan od mojih najbližih saradnika. S kraja zemlje, od Drvara do Vareša, preko Prijedora do Kozarca, Stoca i Čapljine, od Doboja do Bugojna, bio je to neprekidan niz sastanaka sa tvrdoglavim načelnicima, stanovnicima, očajnim izbjeglicama i povratnicima sa samo jednim ciljem: oživjeti proces povratka. Možda se još neki sjećaju spektakularne akcije u Stocu kada sam bezobraznog gradonačelnika Peru Raguža i njegovog političkog šefa uspio da uklonim iz ureda kao prve žrtve tek nametnutih bonskih ovlasti.“ (Hans Schumacher, viši zamjenik Visokog predstavnika u BiH od 1997. do 1999. godine)

„Postojanje Saveza/Unije za nas je jedna sretna okolnost. Uglavnom je njihova pomoć bila jako bitna. Oni su nama radili veliki dio posla kada je trebalo intervjuisati same korisnike, kada je trebalo odraditi terenski dio posla, jer smo radili u uvjetima i krajevima gdje povratak nije bio tako dobrodošao, tako da je njihova uloga kao predstavnika civilnog društva bila izuzetno velika.“ (Tomislav Zulim, predstavnik Danskog vijeća za izbjeglice (DRC))

„Ono što je karakterisalo nekakve periode u ovom povratku gdje je Savez/Unija imao jednu strašnu ulogu, to je vrijeme i priča nakon povrata imovine. Kada se imovina vratila, bez obzira na status u kojem je ona bila, kada se pokrenuo masovni povratak, kada su nicala mnoga šatorska naselja, mnogi kolektivni smještaji, u prostoru kada je taj povratak maksimalno krenuo, onda je uloga Saveza/Unije, bila strašno izražena.“ (Edin Mušić, Federalni ministar za izbjegla i raseljena lica u periodu od 2003. do 2011. godine)

Međunarodna krizna grupa u vrijeme spontanog povratka proglasila je Uniju Herojima za ljudska prava (1998. godine).

Internacionalna liga humanista nam je 2004. godine dodijelila Nagradu za mir.

7. Održivi povratak: izazovi i očekivanja

Proces povratka od samog njegovog početka pratilo je dosta problema. U većini slučajeva sigurnost povratnicima trebala je garantovati lokalna vlast, ista ona koja ih je 1992. godine otjerala iz njihovih kuća. U strahu za vlastitu sigurnost prognani su se uglavnom vraćali u ruralna područja, a posljedice toga osjete se i danas. Dok su se pojedine političke partije zalagale za povratak, druge su radile na njegovoj opstrukciji.

Unija je u toku svog rada nastojala da okupi sve prognanike, da djeluje u oba bosanskohercegovačka entiteta i da pomogne svima onima koji žele da se vrate u svoje domove.

Iskustva procesa povratka u BiH su plijenila pažnju mnogih stranih istraživača, analitičara, profesora prestižnih univerziteta (Pjer-Marija Kiri u Parizu gdje je održana prva debata 13, 14 i 15.12.1995. godine o Dejtonskom mirovnom sporazumu kao lošem riješenju za BiH, Harvard Univerzitet, Ženeva, Beč, i dr.) i kao takav model sa svim svojim izazovima nazvan je FENOMENOM. Vraćena je imovina u procentu preko 99%, ali ne i obnovljena.

Zašto je povratak bio fenomen?

Ljudi su se vraćali u minska polja, na zgarišta svoja. Tako je jedna povratnica izjavila: Samo kućama, neka je sagorještina, idemo na svoje temelje i gotovo. Mada nemam ni čovjeka ni sina, samo kćer, idemo kućama.

Neustrašivost i volja su ljude vodili da se goloruki vrate na svoja imanja, u svoje kuće. Povratak je dobio pijetet spontanosti, jer su svi mislili, krenuvši od međunarodne zajednice pa do domaćih vlasti, da im nije u obavezi da se bave povratkom. Jer, država pet godina nije bila uključena u proces

povratka, nije postojalo nadležno ministarstvo na nivou BiH koje bi se bavilo ovom problematikom. Međutim, kada se formiralo Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, ono je postalo samo koordinator povratka, jer je cijeli sistem prenesen na entitete i općine. Povratak je dobio i epitet masovnosti, jer je 100.000 ljudi odjednom napustilo tuđe domove i vraćalo se u svoje.

Prijedlozi i preporuke da bi povratak bio održiv:

- Spriječiti nenamjensko trošenje budžetskih sredstava od strane vlasti (sredstva su često predmet „kupovanja“ glasova birača politički podobnih osoba i sl.);
- Treba spriječiti zloupotrebu od strane potencijalnih korisnika donacija za rekonstrukciju stambenih objekata - falsifikovanje dokumenata, prilaganje lažnih izjava posebno o broju članova domaćinstva i posjedovanja druge stambene jedinice na prostoru BiH, te izjave o prethodnom korištenju donacija i sl. nadležna Komisija treba provjeravati u službama koje vrše ovjeru istih;
- Dodjeljivanje donacija osobama koje žive u inostranstvu i koje formalno zadovoljavaju posebne i opšte kriterije neophodno je spriječiti i dati prednost porodicama koje se istinski žele vratiti, ali iz formalnih razloga ne mogu biti na listi prioriteta;
- Tražiti od državnog i entitetskih ministarstava za izbjeglice, kao i Komisije za izbjeglice i raseljena lica u BiH, da se finansijska sredstva ne koriste za kupovinu društvenog mira i ne dijele stranački;
- Zahtijevati veće izdvajanje finansijskih sredstava za održivost povratka (zapošljavanje kako u ruralnim, tako i u urbanim sredinama) i usmjeravanje tih sredstava prema stvarnim potrebama;
- Konačno zatvoriti kolektivne centre koji predstavljaju lošu sliku politike povratka koju vodi državno Ministarstvo kao i država u cjelini.

Mirhunisa Zukić, profesor

RETURN PHENOMENA 1995 – 2000:

RETURN IN BIH, LESSONS LEARNED – MODEL FOR GLOBAL PEACE

1. Introduction

Over 2 million BiH citizens had seen end of the war, or Dayton Peace Accords respectively, far from their homes. Annex VII of the Dayton Peace Accords had seen these people as the greatest victims in every sense, and intended for them the most important role in reintegration of BiH, which was completely opposed to war policies and executioners of their suffering and expulsion. In such circumstances, Annex VII was pure illusion for all participants in the peace process, and seen as a chance only by refugees, displaced persons and non-governmental organizations.

Signing of Dayton Peace Accords including Annex VII created historic period when unarmed and brave people in Bosnia-Herzegovina started with its implementation.

2. Return to Separation Zones (ZOS) – group returnees or associations organize voluntary return with the help of the international community

Resistance of governmental administration to return process and starting disorientation of the international community made return mission even more difficult and leadership in the process was taken over by Union of Refugees and Displaced Persons BiH, today Union for Sustainable Return and Integrations in BiH.

This difficult path had, unfortunately, seen victims. As a symbol of remarkable strength, will and fight for decent life and Bosnia-Herzegovina, we remember Makljenovac, Jusičići, Dugi Dio, Mahala, Gajevi, etc. Simultaneously, non-governmental organizations had led significant campaign on diplomatic level through United Nations and other international institutions, which created certain progress in providing donor support and right to restitution of property. These indicators today can be measured by exceptional results, even though this process is not over yet.

Primarily it was present in so called separation zones (ZOS), because returns organized that way were out of sight of those that drove people away. Those were empty, deserted, destroyed and often landmine-polluted areas so representatives of the international community had to be convinced about possibility of returns and continuation of living that had been stopped by horrible expulsions. Post-war years had been years of mass return indeed because there had been critical mass of returnees.

Some people needed convincing in order to gain trust and security that return is their best choice. Columns of homeless headed towards separation zones (ZOS), ashes of their homes and properties. Security had been provided by the international organizations. Neither intimidations, nor attacks had any impact on movements towards destroyed homes.

3. The Role of International Organizations in the return process

A period since signing of Dayton Peace Accords, 1995 to 2000, had been a time when non-governmental organizations along with determined international community and partially BiH institutions, had helped hundreds of thousands of returns.

Without help of the international community, which had the Union as an equal partner, return process in BiH would not have been possible. It was also recognized by French intellectuals, whose lobbying has helped the Union, back then known as Union for Refugees and Displaced Persons in Bosnia-Herzegovina, to gain consultative status in United Nations Economic and Social Council (ECOSOC) in 1997. It is still the only organization from former Yugoslavia with such status, and it is also member of Conference of Non-Governmental Organizations (CONGO) in Geneva, Vienna, and New York. Through the membership, the Union was informing other international non-governmental organizations at UN Assemblies in New York, Vienna and Geneva about actual happenings in Bosnia-Herzegovina, why people often look at their homes from across the street, unable to enter own homes. The world was warned about obvious apartheid, about people who had been forced out of their homes in one European country and had to feel lucky to be alive, to escape murder on own doorstep.

Through the actions of our organization, the world was familiarized with what was needed to be done to alleviate this refugee-returnee drama. Former Ambassador Swanee Hunt invited me to hold a lecture at University of Harvard, which contributed to understanding of certain things, so thanks to those experiences and warnings, long refugee agony in Kosovo was avoided. The Union tried, and often succeeded, to work in close cooperation with the international community because that was the only way to expect positive results in fight for elementary human rights of refugees, even in the areas where those rights, through ethnic cleansing, were definitely abused. Towns and villages were opening up and exiled people were returning, even in areas where it was almost unimaginable.

4. BiH as a Phenomena in the World – Voluntary, but Spontaneous Return (Mass Return)

First returns after Dayton Peace Accords had been signed have been also the hardest, speaking math language, those were equations with one known and many unknowns. One known was will of returnees to return to their homes, often destroyed homes. The Union tried to connect those people, to connect state and entity institutions, and to find a model to help those people, to provide them safe and sustainable return.

From day to day, from hour to hour, our organization started receiving lists of voluntary returnees. At one point we had been the greatest destination for all BiH citizens who saw the only chance of their future life in own homes.

Such return, intentionally or by an interpreter's mistake, was called spontaneous. A bit ugly word, but the only one that could give an answer where to go after horrible war when people lost properties created through years. First return happened in ZOS (separation zones): Local Community Makljenovac in Doboј Municipality, on January 12 1996, when courageous people, prewar citizens - returnees moved towards destroyed homes, with many of them being in mine fields. Young people who knew how to deal with landmines, with 10 Deutsche Marks fee succeeded in removing mines in order to reach own destroyed houses. Spring of the same year saw returns to Jusici and other villages in Zvornik Municipality. Encouragement was needed for two-way return RS - Federation, but also as regional return from/to Serbia, Croatia and other European countries (Switzerland, Germany, etc.). Seeing readiness of ordinary people to return to their destroyed homes, it was a signal to the international community to take over responsibility in implementation of Dayton Peace Accords Annex VII.

With the help of UNHCR, our organization signed Agreement on Two-Way Return with West Krajina Association in June 1996 in Banja Luka. Spontaneous returns thus started all over Bosnia-Herzegovina and communication and trust among people was established. It was also needed to establish cooperation with local authorities, who often obstructed returns. Implementation of property laws showed that spontaneous return was not a solution for a mass returns. Assistance of the international and national organizations was not sufficient and it was also felt that they were not ready to provide return to those who expressed desire to return.

Annex VII had always looked good on paper, but not so in lives of citizens, refugees, displaced persons, because it granted nothing (for instance housing right, employment right, right on health protection, property rights, education rights, etc.).

Of course it sounds weird, but even more so, as Dayton Peace Accords were not created and signed in BiH, and original paper is kept by politicians with political goals in mind. It had not even been translated to local languages.

5. Implementation of the General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina Annex VII (Dayton Peace Accords)

Through implementation of property laws in this period social housing was abandoned and transformed into occupancy rights. Apartments with occupancy rights were being redeemed by worthless certificates in Federation of Bosnia-Herzegovina and then sold at market value. Apartments in Republika Srpska were being redeemed part in vouchers and part in money, and also being sold.

Two types of policies were present:

- return to own homes, even spontaneous,
- remain in places where people were not before the war.

During these attempts, often there were great difficulties that the Union, thanks to superhuman efforts, had to overcome. Often they used means and ideas that usually do not exist in any studies, plans or projects. Focus was put on talks and agreements among people that had the same or similar problems in returns in Bosnia-Herzegovina. Of course, the Union has done a lot in direct and concrete assistance to refugees and displaced persons providing accommodation and delivering aid, often being in need themselves during war years. (Graph 1 : BiH Ministry for Human Rights and Refugees)

Annex VII still stands silently on paper where only a small portion is beginning to unravel - reconstruction of humanitarian homes by international donors' funds.

During implementation of Dayton Peace Accords Annex VII, the Union for Sustainable Return and Integrations in BiH was trying to improve transparency of the governmental institutions in BiH through cooperation with:

- BiH Council of Ministers
- BiH Ministry of Human Rights and Refugees (Protocol on Cooperation signed in 2006)
- Federal Ministry for Displaced Persons and Refugees (Protocol on Cooperation signed in 2011)
- Republika Srpska Ministry for Refugees and Displaced Persons
- BiH Ministry of Justice
- BiH Ministry for Civil Affairs
- Emphasis should be placed on positive practice of establishing communications and cooperation between civil society and state institutions (Memorandum on Cooperation signed with BiH Ministry for Human Rights and Refugees) and local authorities.

Also, transparency in activities and responsibilities was increased by establishing cooperation with:

- BiH Committee for Refugees and Displaced Persons (representative of the Union is member of the Committee)
- BiH Return Fund
- Local authorities (Memorandum on Cooperation signed with 62 municipalities in BiH)
- The Union signed Memorandums on Cooperation with Federal Agency for Agriculture and Agency SERDA, which regulated creation of attractive environment in rural areas for households with suitable conditions for development of agriculture
- We established partnership with the following international organizations: OHR, OSCE, UNHCR, EU, UNDP, UNICEF, as well as foundations / agencies for development: SDC (Swiss Agency for Development) and USAID.

6. Opinions on Return in BiH

„Alliance of Associations of refugees and displaced persons (The Union) has become one of my closest associates. From the far end of the country, from Drvar to Vareš, from Prijedor to Kozarac,

from Stolac to Čapljina, from Doboj to Bugojno, it was continuous line of meetings with stubborn mayors, citizens, desperate refugees and returnees with one goal only: to revive return process. Perhaps some still remember spectacular action in Stolac when I succeeded to remove mean mayor Pero Raguž and his political boss from the office, as first victims of just installed Bonn powers." (Hans Schumacher, Senior Deputy High Representative in BiH 1997 - 1999)

„Existence of the Union is one lucky circumstance for us. Their assistance for very important. They did great job for us when users needed to be interviewed, when field work had to be done, because we worked in conditions and areas where returns were not welcome, so their role as representatives of the civil society was exceptionally great.“ (Tomislav Zulim, representatives of the Danish Refugee Council (DRC))

„What was characteristic of some periods in returns, where the Union had a great role, is the time and stories after property return. When properties were returned, regardless of the status of the properties, when a mass return started, when many tent settlements were established , many collective housings, when the returns started massively, the role of the Union was extremely important.“ (Edin Mušić, Federal Minister for Refugees and Displaced Persons, 2003 - 2011)

The International Crisis Group during spontaneous returns named the Union Heroes for Human Rights (1998).

The International League of Humanists awarded the Union peace prize in 2004.

7. Sustainable Return: Challenges and Expectations

Process of return from the very beginnings was followed by many problems. In most cases, security for returnees was to be guaranteed by local authorities, the same authorities that expelled them from their homes in 1992. Fearing own security, exiled mostly returned to rural areas, and consequences are felt today. While some political parties supported returns, the other ones worked on obstructions.

The Union in its work tried to gather all exiled, to work in both BiH entities, and to help all those who want to return to their homes.

Experiences in return process in BiH drew attention from many foreign researchers, analysts, professors at prestigious universities (University Pierre et Marie Curie Paris, where first debate on Dayton Peace Accords as bad solution for BiH was held on December 13-15, 1995; Harvard University; Geneva; Vienna, etc.) and as such model with all those challenges was called PHENOMENA. Properties were returned more than 99%, but not reconstructed.

Why was the return - phenomena?

People were returning to mine fields, burnt ruins. So one returnee stated: [Just want to return] to homes, even burnt ruins, we are going to own foundations and that's it. Even though I do not have a man, or son, [I have] only a daughter, we are going home.

Fearlessness and will led people to return to their properties, to their homes. Returns were regarded as spontaneous, because everybody thought, starting from the international community to local authorities, that it is not their obligation to deal with returns. The state for five years remained uninvolved in the return process, because there were no line ministry on the state level that would deal with this issue. However, when BiH Ministry for Human Rights and Refugees was established, it has become a coordinator for return, as the entire system was transferred to entities and municipalities. The return was also regarded a mass return, because 100,000 people left other people's homes to return to their own.

Suggestions and Recommendations to keep returns sustainable:

- Prevent undedicated spending by authorities (funds are often used for "purchase" of votes for politically suitable persons, etc);
- Prevention of misuse by potential donation users for reconstruction of their housing - counterfeited documents, false statements on household members, possession of other housing in BiH, statements on previous use of donations, etc. - Line Committee should check administration in charge of notarization;
- Allocating donations for persons who live abroad and who formally meet general and special requirements needs to be prevented and priority needs to be given to families that truly want to return, but cannot be on priority lists due to formal reasons;
- Demand from state and entity ministries for refugees, as well as from the BiH Committee for refugees and displaced persons, that funds do not get used to purchase of social peace and not get given away based on political party affiliations;
- Demand better funds for sustainability of return (employment in rural, as well as in urban areas) and directing those funds based on real needs;
- Finally close collective housing centers, as they represent bad image for returns led by state Ministry and the state.

Mirhunisa Zukić, Professor

UVOD

Od nastanka Saveza izbjeglih i raseljenih lica Bosne i Hercegovine do današnje Unije za održivi povratak i integracije u BiH ova organizacije je postojala kao mreža koja je okupljala stotine hiljada izbjeglica, raseljenih lica i povratnika. Pojavom prvih izbjegličkih kolona stotina hiljada ljudi koji su napuštajući svoje domove spašavali živu glavu, pojavili su se i oni koji su činili sve da pomognu i olakšaju tim ljudima.

Brigom za potrebe obespravljenih i ranjivih ljudi bavili su se stotine žena i muškaraca koji su i pored vlastitih problema imali sluha i osjećaja za druge ljude i njihove potrebe. Taj humanitarni rad je bio vođen onim najboljim u ljudima, a to su solidarnost, empatija, humanost.

U najtežim vremenima naša zemlja je otkrila ono najbolje u sebi, dobre ljude koji nisu štedjeli sebe da bi pomogli drugima.

Tadašnji Savez izbjeglih i raseljenih lica BiH bio je jedina prepoznatljiva adresa za brojne izbjeglice koje su pristizale preživjevši najgore strahote koje rat može donijeti. U saradnji sa međunarodnim organizacijama ljudima je pružana pomoć, a vlasti su činile napore da izbjeglice privremeno zbrinu u kakav-takav smještaj.

U tim vremenima Savez je formirao svoje regionalne centre širom BiH koji su bili sabirna tačka svih informacija, jedina adresa za izbjeglice, te preteča vladinih institucija koje su se kasnije bavile ovim ljudima.

Potpisivanje Dejtonskog mirovnog sporazuma tadašnji Savez je dočekaao sa uspostavljenom mrežom saradnika u cijeloj zemlji. Počelo je povezivanje sa izbjeglicama iz različitih dijelova države, različitih entiteta, susjednih zemalja i Dijaspore. Počelo se razgovarati o povratku svih na svoje.

U januaru 1996. godine počinje proces povratka, iniciran od samih izbjeglica. Tada je naša organizacija bila udruženje građana u pravom smislu te riječi; činile su ga stotine hiljada građana koji su htjeli svojim kućama.

Brojni koordinatori Saveza širom zemlje su tada radili najodgovornije poslove, pravili spiskove osoba koje su izbjegle i žele se vratiti, sa predstavnicima međunarodne zajednice dogovarali organizovane posjete mjestima iz kojih su prognani, sa institucijama vlasti pregovarali o načinima i mogućnostima realizovanja aktivnosti, obavještavali medije o akcijama i putem njih uključivali širu javnost.

To je bilo vrijeme kada su regionalni centri izbjeglih i raseljenih lica bili preteča današnjih nevladinih organizacija i nezaobilazan dio civilnog društva koje je bilo tek u nastajanju.

Nakon što su kroz angažman u našoj organizaciji stekli znanje i iskustvo u radu nevladinog sektora mnogi povratnici su kasnije uspostavljali lokalna udruženja. Iz naše mreže nastajala su brojna udruženja građana (povratnika, izbjeglica, logoraša, žrtava rata, udruženja žena, iseljenika, dijaspora, itd.).

Bili smo važan inicijator formiranja Svjetskog Saveza Dijaspore BiH, kao i brojnih danas aktivnih udruženja i nevladinih organizacija.

Unija za održivi povratak i integracije u BiH je dala nemjerljiv doprinos formiranju nevladinog sektora u BiH te jačanju uloge i značaja civilnog društva u cjelini.

Naša lokalna udruženja su bili pioniri saradnje lokalnih vlasti i civilnog društva. Pružali smo besplatnu pravnu pomoć brojnim izbjeglicama kao i tehničku podršku za podnošenje zahtjeva za povratak i obnovu imovine. Učešćem u brojnim programima pomoći i realizaciji projekata obnove naša udruženja su povezivala građane, lokalne vlasti i međunarodne donatore.

Lobirajući kod resornih ministarstava pomoć izbjeglicama, raseljenim licima, povratnicima, učestvovali smo u pisanju mnogih zakonskih i podzakonskih akata kojima se uređivala ova oblast. Uvijek smo bili korektiv vlasti na partnerskim osnovama, ukazujući na probleme u implementaciji pojedinih rješenja i pomažući iznalaženje boljih.

Sarađujući sa međunarodnim organizacijama poput Ujedinjenih naroda i drugima, doprinosili smo većoj pažnji i pomoći međunarodne zajednice u rješavanju brojnih problema sa kojima se susretalo naše postkonflikto društvo. U implementaciji imovinskih zakona imali smo zapaženu ulogu i zaslužni smo što je u našoj zemlji 99% imovine vraćeno prijeratnim vlasnicima.

Naša udruženja bila su zaslužna za lobiranje i zagovaranje veće podrške provedbi Aneksa 7 Dejtonskog mirovnog sporazuma. Kroz umrežavanje povratnika u kooperantske lance i povezivanje sa proizvođačima poljoprivrednih i drugih proizvoda, stvarali smo vezu privrede i civilnog društva.

Danas znamo da teorije govore o „trokutu socijalne politike“ kao odnosu države, tržišta i neformalnog sektora u čijem su središtu neprofitne organizacije. U to vrijeme nismo imali teoretsko znanje, ali smo upravo kao neprofitni i nevladin sektor svojim angažmanom kreirali trokut socijalne politike uvezujući ostale sektore. Rezultati koje smo postizali pogotovo u periodu od 1996. do 2000. godine danas pokazuju da je to bio period najmasovnijeg povratka.

Veoma je teško sa ove vremenske distance pisati o desetinama hiljada aktivista, entuzijasta, heroja koji su dali nemjerljiv doprinos u procesu „spontanog povratka“ kako su ga nazvali, a u stvarnosti je to bio najmasovniji povratak.

Ko su ti ljudi koji su poslije strašnog protjerivanja bili odlučni da se vrate na svoja zgorašta, pred zgrade i kuće u kojima su, opet, živjeli protjerani iz drugog entiteta, kojima su vlasti garantovale ostanak?

Trebalo je uvezati ljude u lokalne nevladine organizacije u BiH, educirati ih i uspostaviti svakodnevnu komunikaciju sa Savezom (danas Unijom). Također uspostavljena je mreža saveza izbjeglica u evropskim zemljama (Švedska, Švicarska, Njemačka, Danska, Norveška, Holandija, Francuska, Turska, SR Jugoslavija, Hrvatska i tako redom).

Svi ti povrijeđeni, poniženi ljudi iskazali su veliku hrabrost i dostojanstvo kao i spremnost na suživot, toleranciju i pomirenje.

U proteklih 20 godina kroz našu mrežu je, prema evidencijama, prošlo 263 nevladinih organizacija, a danas naša mreža broji 114 lokalnih udruženja. Mnoga od njih su dali ogromne, ključne doprinose u procesu implementacije Aneksa 7 Dejtonskog mirovnog sporazuma. Kako niti jedno ne bi bilo nepravedno izostavljeno ili njihov značaj umanjen, red je podsjetiti se sa velikim ponosom na sve te hrabre ljude – heroje za ljudska prava.

Generacije mladih građana naše zemlje trebaju znati da su ovi ljudi bili pioniri pomirenja i izgradnje budućnosti za sve narode i građane.

LISTA UDRUŽENJA / UDRUGA KOJE SU SARAĐIVALE SA SAVEZOM/UNIJOM **1992 - 2012**

UDRUŽENJE GRAĐANA POVRATNIKA U BANJA LUKU BANJA LUKA

Udruženje je osnovano 2004. godine. Glavne aktivnosti udruženja se odnose na:

- povratak raseljenih i prognanih građana Banja Luke u svoje prijeratne domove
- obnovu kulturnih i vjerskih objekata
- istrajnost u poštivanju i primjeni Ustavnih i temeljnih ljudskih prava i sloboda

Djelatnosti udruženja:

- obezbjeđivanje materijalno-socijalnih prava povratnika
- daje inicijative za unapređenje djelovanja entitetskih i državnih ministarstava koja su od značaja za povratničku populaciju
- učestvuje u poslovima koji se odnose na pitanje zapošljavanja, prekvalifikacije i školovanja svojih članova
- učestvuje u javnim raspravama i daje inicijative povodom izrade i donošenja Zakona i drugih propisa koji su direktno vezani za povratničku populaciju
- organizuje sportstki i kulturni život za svoje članstvo
- prati stanje u obrazovanju sa svih aspekata, a naročito bezbjednosti povratničke djece
- izrada besplatnih molbi i žalbi za povratnike i mnoge druge aktivnosti

Predsjednik udruženja: Kemal Gunić

ZAEDNICA HRVATA BANJA LUKE

Nestranačko udruženje s ciljem da djeluje u svrhu prosperiteta i budućnosti hrvatskog naroda na području Banja Luke, te ostvarivanju interesa hrvatskog naroda, čuvanju i njegovanju identiteta što podrazumijeva:

- da hrvatski narod živi na području Banja Luke
- da se može živjeti u jednom stabilnom i uerđenom društvu i dr.

Aktivnosti udruženja: čuvanje i njegovanje identiteta; ostvarenje svih univerzalnih ljudskih prava; njegovanje i afirmisanje kulturne tradicije hrvatskog naroda; obrazovanje i prihvatanje savremenih obrazovnih dostignuća i td.

Udruženje je osnovano 2010. godine, a Uniji su pristupili 2011. godine.

Predsjednik udruženja: Ivica Dujić

ZAEDNICA UDRUŽENJA GRAĐANA BANJALUČANA BANJA LUKE

Programski zadaci *Zajednice*, koja je osnovana 2004. godine, se odnose na očuvanje kulturne baštine i tradicije grada, stvaranje povoljne klime za suživot toleranciju i uspješnu reintegraciju povratnika u Gradu Banja Luka.

Aktivnosti udruženja:

- uspostava informacionog računarskog centra sa bazom svih relevantnih podataka za potrebe Zajednice
- stručno osposobljavanje građana, a naročito u oblasti informatike i stranih jezika
- organizovanje informacione mreže
- praćenje i učestvovanje u donošenju određenih propisa

Predsjednik udruženja: Muhamed Kulenović

UDRUŽENJE ZA OBNOVU I RAZVOJ SELA STRATINSKA, SASINA I ŠKRLJEVITA „RAZBOJ“ BANJA LUKA

Udruženje je formirano 2011. godine sa ciljem obnove i razvoja sela Stratinska, Sasina i Škrljevita i radi na zajedničkom prosperitetu i budućnosti naroda koje žive na tim područjima.

Promoviše i prezentira ostvarenje interesa raseljenih stanovnika hrvatske nacionalnosti, provodi akcije u cilju razvoja sveopštih interesa i domicilnog stanovništva i raseljenih lica.

Predsjednik udruženja: Marko Pavić

UG BiH „SLOBODNO DRUŠTVO“ BANJA LUKA

Organizacija je osnovana 2001. godine sa ciljem pružanja besplatne pravne pomoći osobama koje iz ekonomskih razloga nisu u mogućnosti plaćati advokatske usluge.

Predsjednik udruženja: Zoran Butorac

UDRUŽENJE PROGNANIH I IZBJEGLIH GRAĐANA ZAPADNO-KRAJIŠKIH OPŠTINA BANJA LUKA

Cilj udruženja je implementacija Anex –a VII DMS –a, odnosno pružanja svih vrsta pomoći (povrat imovine, rekonstrukcija stambenih jedinica, zaštita ljudskih prava). Udruženje (osnovano 1998.g.) je, također, aktivno učestvovalo na besplatnom transportu povratnika (sva tri naroda) u oba entiteta na osnovu donatorskih sredstava. Posebno su se aktivnosti odnosile na području Kantona 10 i USK kao

Regionalni odbor SIRL –a Banja Luka koji je funkcionisao od 2000 – 2008. godine.

Predsjednik udruženja: Uroš Makić

UDRUŽENJE IZBJEGLICA I PROGNANIH „HOĆU KUĆI“ BANJA LUKA

Udruženje „Hoću kući“ se aktivno i sistematski bavilo povratkom prognanih u Dalmaciju i Liku (Republika Hrvatska) pružajući sve vrste pomoći prognanima. Pristupili su Uniji 2002. godine. Udruga je izdala i publikacije o položaju izbjeglica i sarađivala sa drugim organizacijama sličnih programskih opredjeljenja. Udruženje je osnovano 2000. godine.

Predsjednik udruženja: Saša Uzelac

NVO „ZDRAVO DA STE“ BANJA LUKA

Udruženje je osnovano 1996. godine, iako je grupa entuzijasta počela svoju aktivnost već 1992. godine. U početku su prihvatili i smještali izbjeglice iz Hrvatske i Slovenije, a kasnije su rad fokusirali na djecu i problem dječijih ratnih trauma. Organizovali su centre u Banja Luci, Prijedoru, Doboju, Brodu i Derventi. Kroz radne edukacije uposlenici su osposobljeni na svakodnevni rad sa djecom – od porodice do škole. Postigli su dostignuća razvojne psihologije, reforme školstva. Za svoj rad podržavani su od mnogobrojnih donatora.

Predsjednik udruženja: Jovan Savić

MDD „MERHAMET“ BANJA LUKA

U Banja Luci je ovo udruženje osnovano početkom 1992. godine sa osnovnim ciljem pružanja pomoći u oblasti zdravstvene zaštite, pomoć siromašnim itd. Kroz javni klub i kuhinju promovisao je principe solidarnosti. Uniji se udruženje priključilo 2002. godine.

Predsjednik udruženja: Edhem Lelić

UDRUŽENJE IZBJEGLIH I RASELJENIH SRBA IZ BOSANSKE KRUPA BANJA LUKA

Udruženje je aktivno sarađivalo sa Unijom i dostavljalo podatke o stanju u procesu povratka na područja opštine Bosanska Krupa. Porodice iz ove opštine borave na drugim područjima BiH, na tuđoj imovini, imaju interesa za povratkom, ali obnova njihovih kuća ide veoma sporo ili nikako. Udruženje ima teškoće sa ostvarivanjem kontakata sa donatorima koji vrše obnovu uništenih kuća i infrastrukture. Takođe su se bezuspješno obraćali i domaćim vlastima, posebno resornim ministarstvima.

Predsjednik udruženja: Dušan Amović

REGIONALNI ODBOR BANJA LUKA

RO je najvećim dijelom svojih aktivnosti, podržavao proces povratka na područja sjeverozapadnog dijela BiH: Banja Luka, Prnjavor, Bosanski Novi, Gradiška, Mrkonjić Grad, Laktaši, Kozarska Dubica, Bihać, Bosanska Krupa, Bosanski Petrovac, Sanski Most, Bosansko Grahovo, Glamoč i Drvar. Neki od osnovnih ciljeva su: podrška procesu povratka u navedena područja; uspostavljanje uslova za samoodrživi povratak; ekonomski razvoj; promovisanje jednakopravnog sistema i uslova u zakonodavstvu i praksi; jačanje lokalnih kapaciteta; otvaranje novih radnih mjesta; ravnopravnost polova; sociološki razvoj društva i dr.

RO je praćenjem poboljšanja socio-ekonomskog razvoja, procesa povratka i drugih aspekata življenja doveo do izrade parametara o stvarnim potrebama u navedenim oblastima na terenu, mogućnostima realizacije zamišljenih ciljeva kroz saradnju sa javnim strukturama na lokalnom nivou, te izvodivosti nakon prikupljanja podataka o dostignućima i poduzetim aktivnostima.

Predstavnik RO: Uroš Makić

UDRUŽENJE ZA POMOĆ IZBJEGLICAMA I PROGNAVIM LICIMA U SRJ BEOGRAD

Udruženje je formirano 1992. godine a registrovano 1993. godine. Tokom godina rada realizovali su mnoge aktivnosti. Među njima je reparacija 9937, intervencija za 3178 porodica, integracija 1299 porodica, pružili razne vrste pomoći za 2486 porodica itd. Aktivnosti je provodilo mjesečno između 20-35 aktivista. Sve je praćeno medijski – 65 priloga godišnje. Broj sastanaka na različitim destinacijama SCG, BiH i RH je ukupno 648. Održavani su i protesti 96 puta. Fokus aktivnosti u daljem periodu ostao je na povratku izbjeglica, ali u manjem kapacitetu nego u početku djelovanja udruženja, jer je svake godine bilo sve manje zainteresovanih za povratak. Zato su aktivnosti usmjerene na istraživanjima položaja izbjeglica u Novom Sadu, Beogradu, Subotici, Zrenjaninu itd, te na održavanju međuregionalnih konferencija, pružanju pravne pomoći, posebno za ostvarivanje socijalnih prava. Stalni kontakti sa Unijom i dalje su ostali na visokom nivou.

Predsjednik udruženja : Milorad Muratović

UG „IZVOR UNE“ KULEN VAKUF BIHAĆ

Osnovni ciljevi su ekologija i zdravlje u sklopu čega je informisanje i podizanje nivoa svijesti o ugroženosti okoliša i životne sredine.

Iz domena ekologije, kulturnog naslijeđa, tradicije, stila življenja i zajedništva različitih nacionalnih zajednica na prosotrima USK vrši različite vrste edukacija.

Predstavnici udruženja: Merima, Izo, Ismeta

UDRUŽENJE ZA POVRATAK IZBJEGLIH GRAĐANA BIHAĆ

Udruženje je, uglavnom, sve svoje aktivnosti finansiralo iz vlastitih sredstava. Zbog nemogućnosti ostvarivanja saradnje sa predstavnicima vlasti na svim nivoima, udruženje nije bilo aktivno uključeno

u proces povratka u Bihaću.

Predsjednik udruženja: Ratko Dubajić

UG.KLUB POVRATNIKA DODJI,VIDI I OSTANI BIHAĆ

Uglavnom se bavi problemima izbjeglih i raseljenih osoba, te učestvuje u realizaciji programa održivi povratak. Ostvarena je saradnja sa lokalnim i kantonalnim vlastima, međunarodnim humanitarnim organizacijama i domaćim NVO sektorom. Odluku o uključivanje u mrežu Unije donijeli su 2002. godine

Predsjednik udruženja: Vera Došenović

UDRUŽENJE "POVRATAK I ODRŽIVI OPSTANAK" BIJE LJINA

Udruženje je osnovano 2002 godine i prvo je Udruženje na području opštine Bijeljina koje se bavilo tematikom povratka na području opštine Bijeljina.

Misija - Udruženje je nevladina, neprofitna organizacija multietničnog sastava koja evidentira i pruža pomoć povratnicima u Bijeljini i stvara uslove za njihovu kompletnu integraciju u lokalnu zajednicu. Shodno našoj misiji, Udruženje je u proteklih 10 godina radilo na ostvarivanju ciljeva misije.

Do sada Udruženje je radilo na implementaciji sljedećih projekata:

- 2003-2004 – Pokretanje plasteničke proizvodnje na imanjima povratnika – donator UMCOR
- 2004-2005 – Biznis info centar – pružanje pomoći samostalnim zanatlijama, povratnika, na području opštine Bijeljina. – donator UMCOR
- 2006-2007 – Agro Biznis centar – projekat finansiran od strane EU i Regionalne razvojne agencije TZ (NERDA), implementiran na području 5 opština SI Regije BiH.
- Od 2008 godine Udruženje nije imalo projekata, ali je finansirano od strane Opštine Bijeljina i održava projekat – “Otvorena vrata” gdje pruža pomoć, svih vrsta, povratničkoj populaciji

Udruženje je u proteklih 10 godina pokrenulo sljedeće inicijative: uspostavljanje opštinske komisije za rekonstrukciju kuća – Udruženje ima svog člana u komisiji u proteklih 8 godina; u saradnji sa organizacijom INTERACTIV - 3 godine imalo pravo na besplatnu obuku na kompjuterima uz pomoć koje se oko 15-oro mladih zaposlilo; sarađujemo sa firmom doo PLANT iz Tuzle, koja pruža savjete i potporu poljoprivrednicima – povratnicima u Bijeljini; osnivanje komisije za obrazovanje – radila na upošljavanju 10 nastavnika osnovne škole na teritoriji Bijeljina; 2004. godine Udruženje je u direktnim pregovorima sa tadašnjim Visokim predstavnikom OHR-a, gđinom Švarc-Šilingom, donijelo tzv. “Šilingove zaključke” uz čiju pomoć je Bijeljina bila u žiži interesovanja međunarodne javnosti. U periodu od 2004-2007. godine uspjeli smo da, uz urgencije i dopise, aktivno učestvujemo u zapošljavanju preko 70 povratnika u javne institucije; od 2007. godine, Uvodimo novu aktivnost -

Izdavanje potvrda za liječenje. Do sada je izdato preko 300 potvrda, a uspostavljena je dobra saradnja sa UKC Tuzla vezano za ovu aktivnost. Cjelokupna aktivnost tokom 2011 i 2012 godine obilježilo je bavljenjem ljudskim pravima, tačnije mnogobrojnim oblicima diskriminacije, kojim je, bilo pojedinačno, bilo kolektivno, bivala izložena gotovo kompletna populacija i to iz oblasti: zdravstva, pravosuđa, obrazovanja, zapošljavanja, ekonomskog razvoja, stambene rekonstrukcije i mnogi drugih.

Predstavnici udruženja: Nedžad Pašalić i Muhamed Beganović

UDRUŽENJE ZA TERENSKU I INFORMATIVNU POMOĆ „AFIS“ BIJE LJINA

Udruženje je formirano 2006. godine sa ciljem pružanja tehničke i informativne pomoći građanima Bijeljine te razvijanje aktivnosti na formiranju informacione baze podataka i besplatnog pružanja informacionih usluga građanima u oblasti socijalnog, zdravstvenog i penzionog osiguranja.

Predstavnici udruženja: Jelena Banjac i Snježana

UG "JANJA" BIJE LJINA

Udruženje se bavi poboljšanjem uslova života i rada članova udruženja i građana Janje i stvaranje uslova za ostvarivanje kulturnih, obrazovnih i duhovnih potreba građana.

Obezbeđuje sredstava za rekonstrukciju i obnovu objekata i infrastrukture, te sredstava za razvoj poljoprivrede i samostalnog poduzetništva. Također, udruženje radi na prihvatanju i materijalnom zbrinjavanju socijalno ugroženih lica

Predsjednik udruženja: Fahrudin Gruhonjić

UDRUŽENJE IZBJEGLIH I RASELJENIH LICA RS BIJE LJINA

Osnovano 2001. godine na osnovu pismene prijave Demokratskog vijeća Bošnjaka iz Bijeljine (Enver Šutković). U svom programu rada predviđeli su: zalaganje za potpuno provođenje Dejtonskog mirovnog sporazuma; demokratsko djelovanje u svim sferama života na području Republike Srpske; pružanje usluga građanima za zaštitu imovine i prava, uspostavljanje dijaloga između vlasti i građana razne vrste edukacija.

Predsjednik udruženja: Milorad Ivković

ZZ „VAKUFLJANKA“ BIJE LJINA

Osnovana je 2003.godine, a osnivači zadruge su fizička lica, uglavnom povratnici. Osnovna djelatnost: gajenje žita i ostalih usjeva i zasada, povrća, cvijeća, ukrasnog bilja, gajenje sadnica voća, rasada povrća. Drugi segment djelatnosti je uzgoj stoke i otkup mlijeka. Svi proizvodi imaju plasman na inostrano tržište, spadaju u kategoriju proizvodnje zdrave hrane i isključivo se proizvode na imanjima članova zadruge. Pri zadruzi je planirano otvaranje jedinica za seoski turizam. 2003. godine Zadruga je potpisala pristupnicu za članstvo u Uniji.

Kontakt osoba: Nedžad Mujanović

DEMOKRATSKO VIJEĆE BOŠNJAKA RS BIJE LJINA
Udruženje je registrovano 2002. godine u Bijeljini. Osnovni ciljevi udruženja su: zalaganje za provođenje DMS –a; demokratsko djelovanje u svim sferama života na području RS –a; pružanje usluga građanima za potrebe zaštite imovine i prava i dr. Udruženje je implementiralo mnogobrojne projekte od kojih izdvajamo: - Isinom do konačnog povratka mojoj kući - rekonstrukcija 154 stambene jedinice u Bijeljini, Zvorniku i Ugljeviku u vrijednosti od 2.682.160 Eura. Kontakt osoba: Enver Šutković

REGIONALNA ZAJEDNICA UDRUŽENJA ODRŽIVOG RAZVOJA „POSAVINA“ BOSANSKI BROD
Ciljevi i djelatnosti <i>Zajednice</i> su unapređennje međusobne saradnje članova udruženja i drugih pravnih lica koja se bave djelatnostima održivog povratka, te razvijanjem bolje saradnje sa lokalnim vlatima, entitetskim i državnim institucijama. Glavne aktivnosti su bazirane na zaštiti i ostvarivanju imovinskih i ljudskih prava, kao i sloboda građana. U skladu sa tim vrši se organizacija okruglih stolova i drugih oblika stručnog i edukativnog djelovanja na nivou opština i entiteta. Udruženje je registrovano 2005. godine od kada i aktivno učestvuje u radu Unije. Predsjednik udruženja: Toma Sedlo

REGIONALNI ODBOR „BOSANSKA POSAVINA“ BOSANSKI BROD
RO je osnovan 2001. godine sa ciljem promocije zaštite imovinskih prava, građanskih i kulturnih prava i interesa, te osiguranje uslova za održivi povratak. Odluku o formiranju RO donijeli su predstavnici opština Derventa, B. Brod, Odžak, Modriča, Šamac i Orašje. RO okuplja veliki broj građana i rad se zasniva na volonterskoj osnovi. Oformljeni su stručni timovi za pojedine oblasti (posebno u ostvarivanju prava). Uspješno su provođeni projekti uz finansijsku pomoć Delegacije Europske Komisije, Mercy Corps –a. Predstavnik RO: Predrag Goranović

UDRUŽENJE GRAĐANA ZA ZAŠTITU IMOVINSKIH I LJUDSKIH PRAVA „BROD“ BOSANSKI BROD
Udruženje je osnovano 2001. godine radi pružanja usluga besplatne pravne pomoći, zastupanja pred sudovima, državnim organima, međunarodnim institucijama i drugim pravnim subjektima. Sve ove djelatnosti su radi zaštite imovinskih prava i ljudskih sloboda, neovisno o nacionalnoj, vjerskoj, etničkoj i kulturnoj pripadnosti. U cilju jačanja demokratije i razvoja civilnog društva, te promocije tolerancije rađeno je na organizovanju okruglih stolova, različitih manifestacija i predavanja.

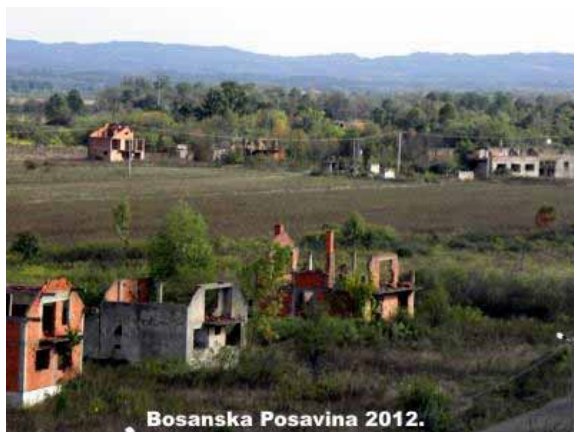
Finansijsku podršku pružala im je organizacija Mercy Corps. Uniji su pristupili 2005. godine.

Predsjednik udruženja: Jovo Mrđa

MZ KOLIBE GORNJE BOSANSKI BROD

U ovoj MZ je prije rata živjelo 403 domaćinstva ili oko 1900 lica. Zikom 1992-1995 MZ je potpuno uništena. Razrušeni su domovi mještana, a sa njima i infrastruktura. 1998. godine počeo je spontani povratak građana zahvaljujući donatorima i mještanima koji su izrazili želju za povratkom. Uz pomoć donatora SEA Tuzla, CRS Sarajevo, USAID –a, UNHCR –a počela je i uspješno završena obnova kuća i infrastrukture. Ostvarena je i uspješna saradnja sa lokalnim vlastima.

Informacije dostavio: Meho Plehandžić

UDRUGA ZA POVRATAK PROGNANIH, IZBJEGLIH I RASELJENIH GRAĐANA „VRATA BOSNE“ BOSANSKI BROD

Udruženje je registrovano 1999. godine, a 2005.g. izvršena je preregistracija i dopuna statuta. Mnogo godina je uspješno funkcionisalo kao članica Unije i u mnogome doprinijelo realizaciji zajedničkih inicijativa, izmjena prijedloga koji su upućivani svim relevantnim domaćim i stranim institucijama. Cilj svih aktivnosti bio je iznalaženje i stvaranje uslova za povratak građana, saradnja sa humanitarnim, dobrotvornim, lokalnim i međunarodnim organizacijama radi prikupljanja sredstava za obnovu kuća, gospodarskih objekata i infrastrukture.

Predsjednik udruženja: Jakov Lepan

UDRUŽENJE GRAĐANA „STRUGA“ PEĆI BOSANSKO GRAHOVO

Registrovano je 2002. Godine. Osnovano je sa ciljem da u skladu sa visokim standardima ljudskih prava i sloboda podstiče, uspostavlja, ohrabruje povratak svih na svoje, razvije i unaprijeđuje društveno korisne poslove između građana i građansko-pravnih lica na kulturnom, naučnom, turističkom i ekološkom planu. Ostvaruje stalnu i dobru saradnju sa organima lokalnih vlasti radi rješavanja pitanja povratničke problematike. Kroz humanitarni rad pomaže povratnicima za ekonomski (održivi) ostanak. Sarađivali su sa Vladom Republike Srpske, Vladom Narodne Republike Kine, Centrom za promociju civilnog društva, Worldvision i dr.

Predsjednik: Željka Prša

UDRUŽENJE „KRUNA“ BOSANSKA KRUPA

Aktivnosti udruženja, koje je osnovano 2008. godine bazirane su, prije svega na demokratizaciji društva i učešću građana u društveno-političkom i javnom životu. Također, udruženje se bavi organizovanjem manifestacija kojim se promoviraju i štite temeljna ljudska prava manjina, žena, djece, invalidnih i lica sa posebnim potrebama, zatim organiziranje edukacija u cilju aktivnog učešća u obrazovnom reformskom procesu, sportskih, kulturnih i drugih manifestacija. Učestvovali su u izradi mnogih projekata i organizovanju raznih manifestacija i edukacija iz oblasti: ekologije, turizma, poljoprivrede razvoja poduzetništva.

Predsjednik udruženja: Dževada Štancl

UDRUŽENJE IZBJEGLIH, RASELJENIH I RATOM OŠTEĆENIH GRAĐANA BOSANSKA KRUPA

U svom obavještenju Uniji ukazuju da je ova opština treći grad po porušenosti i sa najvećim brojem interno raseljenih lica u BiH. Svi se nalaze u veoma teškom položaju. Najteže je porodicama koje žive u tuđoj imovini, a stanovi u kojima su živjeli '91 godine još nisu obnovljeni. Putem Unije traže uspostavu saradnje sa potencijalnim donatorima, domaćim institucijama i svim onima koji mogu pomoći.

Predsjednik Skupštine udruženja: Ibrahim Elezović

UDRUŽENJE POVRATNIKA I RASELJENIH LICA NOVI GRAD BOSANSKI NOVI/NOVI GRAD

Registrovano 2004. godine. Djelatnosti udruženja su: jačanje pluralističke demokratije, ljudskih prava i sloboda i vladavine zakona; zaštita ljudskih, humanitarnih, kulturnih prava i sloboda; uspostavljanje saradnje sa međunarodnim organizacijama, učestvovanje u javnim raspravama prilikom izrade zakona. Aktivno je sarađivalo sa unijom kao članica.

Predstavnici udruženja: Malik Kapetanović, Hazim Crnkić, Zlatko Avdagić

UDRUŽENJE "OSJEČENICA" BOSANSKI PETROVAC

Udruženje je osnovano 2000. godine.

Glavne aktivnosti se odnose na:

- izgradnju civilnog društva i njegovih institucija
- povratak, obnovu i uspostavu održivog povratka
- realizaciju kampanja o zaštiti životne sredine i okoliša
- saradnju sa drugim NVO -ima u zemlji i inostranstvu

Predsjednik udruženja: Vlade Salapura

UDRUŽENJE GRAĐANA „SUŽIVOT“ BOSANSKI PETROVAC

Osnovano 2003. godine od kada se priključilo i učestvovalo u radu Unije. Kroz aktivnosti stvarani su uslovi za povratak i obnovu, kako kuća tako i infrastrukture. Ostvarivanje komunikacije sa međunarodnim humanitarnim organizacijama i vladinim institucijama omogućilo je da proces povratka zaživi. Razvojem stočarstva i poljoprivrede djelimično su stvoreni uslovi za održivi povratak. Kroz prikupljanje potreba neophodnim povratnicima i distribuiranje istih prema donatorima upućeni su signali da ovom području još mnogo treba ulaganja kako bi život bio koliko-toliko podnošljiv.

Predsjednik udruženja: Blaženka Boci

ZZ „VRTOČE“ BOSANSKI PETROVAC

Izvršila organizaciju oko razvoja poljoprivredne proizvodnje, uzgoja i obrade pilećeg mesa, proizvodnja ratarskih kultura i ukupan plasman proizvedenog na osnovu ugovora distribuiru Ferimpex Zavidovići doo. Osnovana je 2000. godine i od tada sarađuje sa slijedećim donatorima: KIFT – WORLDVISION, B. Luka, IOCC B. Luka, kao i vlastito učešće pojedinih kooperanata.

Predsjednik zadruge: Zdravko Radošević

UDRUŽENJE ŽENA PODRINJA BRATUNAC

Aktivnosti udruženje se, uglavnom, odnose na uspostavu i provođenje procesa pomirenja, povratka i suživota svih građana sa akcentom na uspostavi ekonomski održivog povratka. Cilj provođenja aktivnosti jeste kreiranje sigurnog životnog okruženja i promocija jednakopravnosti svih građana.

Također, udruženje se bavi i pružanjem humanitarne i drugih vidova pomoći povratničkom i domicilnom stanovništvu. Osnovano je 2003. godine.

Predsjednik udruženja: Stanojka Avramović

UDRUŽENJE IZBJEGLIH I RASELJENIH BRČAKA „POVRATAK“ BRČKO DISTRIKT

Osnovni sadržaj djelatnosti udruženja jeste okupljanje i organizovanje članstva, njegovih sekcija i klubova kao i usklađivanje njihovih aktivnosti u cilju ljudskih prava po međunarodnim konvencijama posebno izbjeglicama i raseljenim licima.

Predsjednik udruženja: Muhamed Mujkić

UDRUŽENJE GRAĐANA „POVRATAK“ BRČKO DISTRIKT

Udruženje, iako osnovano 2012. godine, aktivno se uključilo u provođenje zadataka definisanih u Aneksu VII DMS-a kao i Revidiranoj Strategiji BiH za provedbu Aneksa VII DMS-a (sanacija stambenih jedinica, nabavka poljoprivredne mehanizacije, sanacija štala i poljoprivrednih zemljišta, njivskih puteva itd). Također, aktivnosti se odnose implementaciju procesa povratka izbjeglih i raseljenih, unapređenje društvenog života i saradnju sa institucijama vlasti.

Predstavnici udruženja: Miroslav Ćosić i Dubravko Barišić

UDRUŽENJE GRAĐANA POVRATNIKA SRPSKE NACIONALNOSTI „POVRATAK“ BUGOJNO

Formirano 1999. godine. Iste godine vodili su jedno od prvih kamp – šator naselje u BiH. To je praktično bilo prvi pilot povratak Srba u Federaciji BiH, a posebno u Srednjobosanski kanton. Te godine je rekonstruisano prvih 37 kuća u Bugojnu. Implementatori su bili: DRC, PIUHAUZING – Norveška narodna pomoć, UNDP, HELP, ARC, UMCOR, UNDP, ASB i EU.

Predsjednik udruženja: Nikola Simić

UDRUŽENJE GRAĐANA „PROZOR“ BUGOJNO

Osnovni zadatak udruženja je bio organizovan povratak prognanog stanovništva iz grada Prozora. Zalagali su se za što veću obnovu stambenih jedinica i vršili prikupljanje podataka o potrebama porodica koje se žele vratiti. Koordinirali su sa međunarodnim i humanitarnim organizacijama. Udruženje je osnovano 1998. godine.

Udruženje je zastupao Hodžić Mithat.

UDRUŽENJE ZA POMOĆ POVRATNICIMA „JUG“ ČAPLJINA

Aktivnosti udruženja se odnose na razvoj poslovnog sistema za potrebe svojih članova – ugovaranje socijalnih programa, pokretanje ekonomskih i ostalih programa koji doprinose duhovnom i materijalnom razvoju povratnika. Također, udruženje pruža pomoć i organizaciju u projektima obnove stambenog fonda i infrastrukture za potrebe povratnika kao na očuvanje životne sredine u ekološkim projektima i drugim sličnim djelatnostima. Osnovano je 2004. godine.

Predsjednik udruženja: Musair Penava

UDRUŽENJE POVRATNIKA SRBA U ČAPLINU ČAPLJINA

Udruženje je osnovano 2006. godine. Ostvaruje i unapređuje zajedničke interese iz sfere socijalnih,

kulturnih, humanitarnih i sl. aktivnosti od zajedničkog i šireg društvenog interesa, pruža pomoć pri organizovanju povratka i vrši posredovanje između donatora i povratnika za obnovu infrastrukture.

U svom dugogodišnjem radu, Udruženje se uključilo u pomoći obnove objekata povratnicima zajedno sa međunarodnim organizacijama. Kasnije, predstavnik udruženja je i član općinske Komisije za odabir korisnika pomoći za rekonstrukciju stambenih jedinica. Udruženje se, također, uključilo u edukaciju povratnika u pravljenju programa u cilju pomoći povratnicima u obnovi infrastrukture, zapošljavanja i drugih aktivnosti.

Aktivnosti udruženja u povratničkim mjestima:

- učešće u obnovi Doma kulture, održavanje mjesnog groblja, obnova staja, dodjela motokultivatora i plastenika – Prebilovci
 - obnova spomen kosturnice, izgradnja puta, održavanje mjesnog groblja, sanacija SPC i priključenje na vodovodnu mrežu – Gabela
 - izgradnja vodovodne i elektro mreže, izgradnja SPC, čišćenje i obnova stambenih jedinica, održavanje mjesnog groblja – Klepca
 - obnova stambenih jedinica, obnova SPC i oparohijskog doma, dodjela plastenika i motokultivatora – grad Čapljina
 - obnova stambenih jedinica, saniranje i održavanje mjesnog groblja – Dračevo-Krupa
 - čišćenje i obnova stambenih jedinica, dodjela plastenika i motokultivatora, obnova staja – Tasovčići
 - izgradnja elektromreže, čišćenje i obnova stambenih jedinica, dodjela plastenika, motokultivatora i sadnog materijala, nabavka krupne i sitne stoke, održavanje mjesnog groblja – Domanovići
 - izgradnja elektromreže, čišćenje i obnova stambenih jedinica, obnova doma i SPC, dodjela plastenika, motokultivatora i sadnog materijala, nabavka krupne i sitne stoke, održavanje mjesnog groblja – Oplićići
 - izgradnja elektromreže, čišćenje i obnova stambenih jedinica, obnova doma i SPC, dodjela plastenika, motokultivatora i sadnog materijala, nabavka krupne i sitne stoke, održavanje mjesnog groblja, obnova mjesnog puta – Lokve
- i mnoge druge aktivnosti.

Predsjednik udruženja: Maksim Lojpur

UDRUŽENJE GRAĐANA „POČITELJ“ ČAPLJINA

Udruženje je pristupilo Uniji 23.02.2007. godine. Osnovano je 2002. godine u Čapljini. Osnovni sadržaj djelatnosti udruženja su: okupljanje članova udruženja i drugih prijatelja Počitelja; propagiranje istinskih povijesnih, arhitektonskih i humanih vrijednosti Počitelja; organizovanje prezentacija i izložbi; skrb o povratnicima i pomoć u rješavanju njihovih svakodnevnih problema (obnova kuća, pomoć u zapošljavanju, rješavanju komunalnih problema, organizovanje radnih akcija i sl.); saradnja sa institucijama i rganizacijama koje imaju bliske ciljeve i opredjeljenja i dr.

Udruženje djeluje na području Hercegovačko-neretvanskog kantona u cilju što adekvatnijeg provođenja Anex –a VII DMS –a.

Predsjednik udruženja: Dževad Ibrulj

UDRUŽENJE ZA ODRŽIVI POVRATAK U OPĆINU ČAJNIČE

Zalaganje za stvaranje boljeg životnog ambijenta povratnika je glavna aktivnost udruženje ako je osnovano 2005. godine. Također, saradnja sa humanitarnim organizacijama i lokalnim vlastima u cilju osiguranja sredstava za održivi povratak jeste cilj udruženja a sve u svrhu jačanja civilnog društva i provođenja Anex-a VII DMS-a.

Predsjednik udruženja: Ismet Nokto

UDRUŽENJE PROGNIKA KORAJA ČELIĆ

Udruženje je osnovano 1998. godine. Osnovne aktivnosti udruženja su:

- okupljanje prognika
- saradnja sa drugim udruženjima
- obučavanje članova prognika, organizovanje kurseva, tečajeva i drugih aktivnosti u cilju zapošljavanja
- pronalaženje načina pomoći prognanom stanovništvu Koraja
- pomoć svim prognanim licima bez obzira na vjersku i etničku pripadnost

Udruženje je sarađivalo samnogim humanitarnim organizacijama: UNHCR, USAID, SEA, WORLD VISIO,

GTZ, PHARE, MERY CORPS i dr. Organizovani su mnogi kursevi šivenja, krojenja, pletenja, heklanja i td. Oni koji su pohađali kurseve sada su osposobljeni da mogu sebi obezbjeđiti minimalnu egzistenciju.

Glavni cilj udruženja jeste rekonstrukcija stambenih jedinica i obezbjeđivanje uslova za održivi povratak. Kako je Koraj poljoprivredni kraj, prednost je davana programima koji forsiraju poljoprivredu. Udruženje je pomagalo i mjesta u drugim opštinama: Ugljevik i Janja.

Predstavnici udruženja: Mensur Begić, Samid Islamović i Sulejman Zenunović

UDRUGA HRVATA POVRATNIKA U BOSANSKU POSAVINU "FENIKS" DERVENTA

Udruga *Fenix* je jedan od najaktivnijih organizacija na području BiH. Istrajnost u ostvarivanju građanskih prava, dužnosti i potreba sadržanih u: ličnim, kolektivnim, nacionalnim, religijskim, socijalnim, kulturnim, jezičkim i privrednim pravima povratnika su neke od glavnih aktivnosti koje udruga provodi. Osnovana je 2005. godine.

Također, cilj udruženja jeste integracija hrvatskih povratnika u lokalnu i državnu zajednicu te registriranje infrastrukturnih, privrednih, socijalnih, sigurnosnih, kulturnih i religijskih potreba povratnika u Posavinu, organiziranje i pružanje pomoći povratnicima, očuvanje jedinstva pripadnika različitih skupina ili pojedinaca i jačanje saradnje sa ostalim NVO u BiH.

Predsjednik udruženja: Ivan Brico

Obnovljena škola u selu Božinci

Osnivački sabor Udruge – škola Bunar

Podjela košnica

BOSANSKI DUBOČAC I NJEGOVI LJUDI DERVENTA

Ciljevi i djelatnosti udruženja su povezivanje članova udruženja i drugih ljudi ovog kraja, podsticaj za stvaranje uvjesta povratnika i raseljenih osoba, zadovoljavanje interesa i potreba mladih i pružanju pomoći na poboljšanju životnih uvjeta obitelji te izgradnju infrastrukture, ambulatni, škola i ostalih infrastrukturnih potreba. Udruženje je osnovano 2010. godine.

Predstavnici udruženja: Neda Pozderac i Irfan Mehić

MDD "MERHAMED" DOBOJ

Cilj *Merhameta* jeste jačanje civilnog društva i stvaranje uvjeta za bolji život svih građana lokalne zajednice bez obzira na njihovu nacionalnost i drugu opredjeljenost. *Merhamet* je osnovan 1992. godine.

Misiju ostvaruju kroz javno zagovaranje, edukaciju, pružanje medicinske pomoći i realizacijom programa humanitarne pomoći, održivog povratka i drugih usluga njegujući i jačajući partnerske odnose sa drugim NVO-ima i Vladinim institucijama

Obimne su aktivnosti „Merhamet-a“ Doboj: implementacija projekata humanitarnog karaktera; zdravstvenog; edukativnog; pokretanje malog biznisa; zapošljavanje mladih; održivi povratak i td. *Merhamet* vodi kompletnu kompjutersku obradu podataka za svoje korisnike korisnike.

Aktivni su u više mreža: «Remi Mreža», «Forum NVO-a» , «Referentna grupa», «Za bolje zdravlje» , «Antikorupcijska mreža» , «Recom» , «Mreža ruralnog razvoja», « Unija za održivi povratak i integracije u BiH» i dr., sarađuju sa predstavnicima M.Z., opštinom Doboj i drugim institucijama i nevladinim organizacijama. Prisustvuju zajedničkim sastancima, seminarima, okruglim stolovima i drugim sesijama. «Merhamet» Doboj je implementirao 20 projekata a donatori su bili : BWI Tuzla; IOCC Banja Luka; ASB Banja Luka; CWS Sarajevo; OXFAM Sarajevo; Canadska ambasada Sarajevo; PREMIER URGENZE Banja Luka, MDP Švajcarska organizacija Doboj i mnoge druge.

Projekte koje je *Merhamet* realizovao mnogo su pomogli njihovim korisnicima. Osim dodjele stoke, poljoprivrednih alatki, sjemena, veoma uspješnim su se pokazali projekti edukacije, odnosno obuke na računarima za domicilne žene, povratnice i raseljene, gdje se 60 žena obučilo za rad na računarima. Posebno treba naglasiti «Projekat obuke na računarima» za omladinu sa invaliditetom – donator «MDP» Švajcarska organizacija i partnerstvo sa opštinom Doboj. Tu je 15 omladinaca sa posebnim potrebama završilo obuku.

Svakodnevne aktivnosti H.O. „Merhamet-a“ Doboj su: pomoć bolesnim osobama koje žive sa me; edukacija omladine; pomoć socijalno ugroženim kategorijama kroz akcije humanitarnog, zdravstvenog karaktera; evidentiranje članova; stvaranje baze podataka; praćenje

javnih poziva za projekte; pružanje informacija i uputa socijalno ugroženim i starim osobama;

Predsjednik *Merhameta*: Faketa Avdić

Izgradnja Doma kulture u Lipnici

Orživi povratak

Proljetna sjetva u povratničkim naseljima

UDRUGA POVRATNIKA „CER 92“, KOMARICE DOBOJ

Udruga je osnovana 2002. godine u svrhu povratka prognanih i izbjeglih građana, obnovu i izgradnju porušenih objekata i obnovu infrastrukture, unapređenje društvenog i zabavnog života i očuvanje životne sredine.

Neizostavni faktor jeste i saradnja sa predstavnicima BH dijaspe, lokalnim vlastima, međunarodnim organizacijama, medijima i pružanje svih vidova pomoći povratnicima.

Predstavnici udruženja: Petar Stopić i Filip Ključević

UDRUGA PRIVREDNIH I POLJOPRIVREDNIH PROIZVOĐAČA ŠEVARLIJE DOBOJ

Udruženje, osnovano 2001. godine, se bavi poticanjem zajedničkog odlučivanja po pitanju dodjele i upravljanja mašinama i opremom udruženja i njenog redovnog obnavljanja.

Učešće u političkom donošenju odluka u oblasti poljoprivrede, te iniciranje, prihvatanje i korištenje povoljnih kredita i drugih donatorskih sredstava je jedna od ključnih aktivnosti udruženja.

A konkretne aktivnosti se odnose na proizvodnju ekološki zdravih proizvoda, direktan nastup na tržištu i nabavka repromaterijala

Predsjednik udruženja: Nusret Delić

ASOCIJACIJA POVRATNIKA, RASELJENIH I IZBJEGLIH LICA "APRIL" DOBOJ

Asocijacija je osnovana 2002. godine. Neke od aktivnosti se odnose na vođenje evidencija o povratnicima, oštećenim objektima, infrastrukturnim problemima, školstvu, zdravstvu i sl.

Također, asocijacija se bavi informisanjem članstva o svim relevantnim pitanjima o održivom povratku, zalaganjem za poboljšanje položaja povratnika putem komunikacije i koordinacije sa nadležnim državnim organima i međunarodnim organizacijama

Predsjednik udruženja: Enver Tešnjak

UG KOTORSKOG "ODBOR ZA POVRATAK" KOTORSKO DOBOJ

Povratak građana, uspostava održivog povratka, izgradnja i adaptacija stambenih objekata, rekonstrukcija infrastrukture i objekata od javnog značaja su djelatnosti udruženja.

Udruženje, također, prati stanje pravnog i socijalnog statusa članova udruženja, osnažuje saradnju sa lokalnim vlastima i drugim nadležnim institucijama. Udruženje egzistira od 2002. godine.

Predsjednik udruženja: Mirsad Kotorić

UDRUŽENJE POLJOPRIVREDNIKA „KOTORSKO“ DOBOJ

2002. godine osnovano i aktivno radilo na praćenju pravnog i socijalnog stanja svojih članova i pružalo sve vidove pomoći za njih. Također je stvaralo bolje pretpostavke za razvoj poljoprivrede i agrara, te

vršilo edukaciju članova o primjenama agrotehničkih mjera za proizvodnju organske hrane. Od dana osnivanja bili su aktivni u radu Unije ,a pristupnicu su potpisali 2005.godine.

Za zastupanje i predstavljanje : Fuad Bekrić

MZ MAKLENOVAC DOBOJ

Ovo je prva povratnička mjesna zajednica u Bosni i Hercegovini. U ovoj mjesnoj zajednici trenutno stanuje 1 500 Stanovnika. Osim nekoliko zanatskih radnji i prodavnica većih privrednih subjekata nema. Putna infrastruktura nije zadovoljavajuća.

Predstavnici mjesne zajednice su kroz razne aktivnosti nastojali afirmisati povratnike da ostanu u svom mjestu prebivališta. Najveći je problem što je veoma mali broj mladih u ovoj mjesnoj zajednici. Omladina nema ni jedan objekat za zadovoljavanje svojih sportskih i kulturno – zabavnih potreba i aktivnosti. Također, Savjet MZ je izrazio potrebu za opremanje jedne kancelarije u okviru zgrade MZ, a koja bi služila kao podružnica za penzionere.

Za zastupanje i predstavljanje: Izaim Hadžikadunić

LAG DOBOJ

LAG je formiran 2008. godine čiji se rad zasniva na profesionalnom angažmanu pojedinaca. Sve poslove koji su planirani prema Akcionom planu, a što podrazumijeva istraživanje ponude za meijdsku promociju koda lokalnih medija, učešće u snimanju materijala neophodnog za izradu filma o dobrim praksama povratka i saradnje sa lokalnim zvaničnicima, izradu Akcionog plana za mjesne zajednice Doboj Novi i Makljenoovac, što je obuhvatalo konkretne dogovore sa predstavnicima ovih MZ, prikupljanje materijala za izradu navedenog plana, saradnju sa predstavnicima opštine, Odjeljenje za obnovu i razvoj, i izradu dva Akciona plana sa detaljno razrađenim budžetom i podjeljenim ulogama u jjegovoj impelementaciji.

LAG ima odličnu saradnju sa predstavnicima lokalne vlasti, koji su ujedno i jedni od osnivača LAG –a. Cjelokupan rad je transparentan i provodi se u skladu sa svim postojećim zakonima. LAG nastoji da se

što više približi građanima, naročito ruralnih područja, a u skladu sa tim imidžom kreirana je i web stranica *lag* – ova BiH, gdje se svaki građanin može informisati o načinu rada u *lag* –ovima i trenutnim aktivnostima, ali i postaviti pitanje koje se tiče konkretnih primjera.

Kontakt osoba: Maja Mišić

EKOLOŠKO-POVRATNIČKA UDRUGA „KORJENI“ DOBRETIĆI

Udruženje okuplja sve zainteresovane građane sa područja opštine koji žele ili imaju interes da rade na zaštiti i očuvanju unapređenju prirodnog okoliša. Aktivno sudjeluje u postupcima donošenja normativnih odredbi i izradi planova i sarađuje sa mnogim asocijacijama u FBiH i šire. Udruga je osnovana 2010. godine.

Predsjednik udruženja: Pile Idžanović

ZZ „DRVAR“ DRVAR

Osnovana je 15.03.2003.godine s ciljem zajedničkog korištenja svih sredstava i usluga za razvoj poljoprivredne proizvodnje .Djelatnosti su: podsticanje proizvodnje i plasmana poljoprivrednih proizvoda i ljekovitog bilja. Za članove zadruge obezbijedit će se potrebni uslovi i sredstva za tehničko osposobljavanje i stručno usavršavanje. U svom radu pomoć su dobili od:

- Federalnog ministarstva raseljenih osoba i izbjeglica (sadnice voća, sjemeni i đubrivo)

- Općina Drvar-Odjel za gospodarstvo (sadnice voća i podjela sjemena ozime pšenice)

UG „POVRATAK“ DONJI VAKUF

Udruženje aktivno pruža pomoć ugroženim kategorijama građana i vodi brigu o raseljenim licima i povratnicima i zastupan njihova prava pred nadležnim institucijama.

Ciljevi udruženja se odnose na afirmaciju građana za učešće u ekonomskom, pravnom, kulturnom, sportskom, socijalnom i zdravstvenom planu i iniciranje humanitarnog rada. Osnovano je 2001. godine.

Također, udruženje je svoje aktivnosti usmjerilo na očuvanje kulturno-historijskog naslijeđa svih naroda BiH kroz borbu za ravnopravnost i organizovanje raznih vidova edukacija, praćenje zakonodavnih aktivnosti, briga o očuvanju životne sredine.

Predsjednik udruženja: Nikola Ivičić

UDRUGA „OGNJIŠTE“ DUBROVNIK

Udruga, osnovana 2007. godine, radi na očuvanju običaja historijske i kulturne baštine i aktivnosti vezane za zaštitu okoliša. Redovno sudjeluje u održavanju i upravljanju crkvama i grobljima;

Organizuje zabavne, sportske i kulturne programe te potiče članove na učešće u svim oblicima aktivnosti važnih za svakodnevni život lokalne zajednice

Predsjednik udruženja: Grgo Pavlović

UDRUŽENJE PROGNAHNIH I RASELJENIH „OPSTANAK“ DUŠANOVO

Zadatak udruženja jeste jačanje međusobne povezanosti prognanih i raseljenih lica, uticanje na međunarodne institucije za većom pomoći, te na takav način učestvovati u potpunoj provedbi Anexa

VVII DMS –a. Registracija udruženja je završena 2001. godine.

Predsjednik udruženja: Radomir Radun

UDRUŽENJE GRAĐANA POVRATNIKA I RASELJENIH LICA U OPŠTINU FOČA

Djelovanjem u skladu sa odredbama Ustava BiH i Ustava RS i ostalim zakonskim aktima, kao i evropskom Konvencijom o ljudskim pravima i slobodama udruženje je osnovano 2006. godine.

Okuplja i evidentira povratnike, djelovanje na ostvarivanju masovnog i održivog povratka sa maksimalno osiguranim ekonomskim, socijalnim i sigurnosnim uvjetima. Također, udruženje doprinosi potpunijoj implementaciji Anexa VII DMS-a, i povezuje se sa istim i sličnim udruženjima u zemlji i inozemstvu.

Predsjednik udruženja: Izet Kundo

ZZ AGRODRINA FOČA USTIKOLINA

Registrovana je 1996. godine i koncept razvoja obuhvatio je tri pravca: promet, proizvodnju i usluge. Opredijelili su se za proizvodnju jagoda na površini od 2 duluma, zasad plantaže jabuka i sjetva merkantilnog krompira. Posebno su planom obuhvatili proširenje voćnjaka jabuka i zasada ukrasnog bilja. Realizovali su 15 projekata uz finansijsku pomoć UNHCR-a i organizacijom Fondacije Nova Bosna, te sa IRC-om, SRS-om i DRA.

Direktor : Šukrija Bašić

ZZ FOJNICA FOJNICA

Bavila se uglavnom proizvodnjom fojničkog krompira i plasmanom istog. U saradnji sa firmama otkupljivačima kandidovali su na nivou općine Fojnica nekoliko projekata kako bi proširili asortiman proizvodnje. U tome su im pružile pomoć stručne službe općine.

Kontakt osoba: Safija Ramić

RO SAVEZA IZBJEGLICA I RASELJENIH LICA "GLAMOČ" GLAMOČ

RO je osnovan 2003. godine i glavne aktivnosti su usmjerene na zalaganje za dosljedno provođenje Anexa 7 DMS-a, i propisa vezanih za zaštitu prava izbjeglih i raseljenih osoba.

Također, *RO* je baziran na rad u osiguranju što boljih uvjeta za povratak i iniciranje nadležnih državnih organa za donošenje odgovarajućih mjera za ostvarivanje prava izbjeglih i raseljenih osoba.

RO je animirao pitanje pokretanja proizvodnje u tvornici za preradu krompira „GLAMA“ u Glamoču. Tvornica je privatizovana poslije rata i do danas nije počela sa radom. Krajnji cilj je da tvornica počne sa proizvodnjom i da zaposli potreban broj radnika, prvenstveno povratnika koji su i prije rata radili u toj tvornici. Za ovaj slučaj potrebno je djelovanje šire društvene zajednice.

Predsjednik *RO*: Pero Ćurković

UDRUŽENJE MLADIH ZA REINTEGRACIJU „NOVA BOJA NOVINA“ GORAŽDE

Svoje aktivnosti udruženje je usmjerilo na dosljednu primjenu Anex –a VII DMS –a, i stvaranje posebnih uslova za dostojanstven povratak raseljenih osoba u svoje prijeratne domove. Aktivnostima uspostavlja saradnju sa međunarodnim i domaćim institucijama zaduženim za brigu o povratnicima i njihovu što bržu reintegraciju u društvenu zajednicu. Prati proces povratka kao i stanje socijalnog i pravnog statusa svojih članova. Osnovano je 2003. godine.

Predsjednik udruženja: Branko Novaković

UDRUŽENJE GRAĐANA POVRATNIKA „ZDRAVO KOMŠIJA“ GORAŽDE

Djelatnosti udruženja se odnose na slijedeće: saradnja sa udruženjima iz susjednih opština koje se bave povratkom; podjela građevinskog materijala doniranog od strane ICMC; provodi aktivnosti vezane za rekonstrukciju stambenog fonda uz finansijsku podršku IRC Goražde, DRA Goražde, ALISEI Sarajevo, HELP Goražde i dr. Uspješno je realizovan projekat edukacije roditelja za jedinstveno školstvo uz pomoć OSCE –a. Udruženje je osnovano 2001. godine.

Predsjednik udruženja: Marijan Šekarić

REGIONALNI ODBOR ZA POVRATAK U JUGOISTOČNU BOSNU GORAŽDE

RO je osnovan 2004. godine sa osnovnim ciljem povezivanja građana sa područja goraždanske regije radi bržeg povratka, lakšeg ostvarivanja i rješavanja ekonomskih, pravnih, socijalnih, kulturnih, sportskih i drugih potreba građana, posebno u sferi povratka na mjesta ranijeg življenja. Poseban akcenat dat je na saradnju sa srodnim i sličnim regionalnim odborima, asocijacijama, državnim organima, entitetskim i lokalnim vlastima. U okviru RO izabrani su i lokalni koordinatori za općine Goražde, Novo Goražde, Čajniče, Foču, Rogaticu i Višegrad. Koordinator su bili dužni napraviti pregled potreba za povratnike i raseljena lica za područja koja pokrivaju. RO je ostvario saradnju sa ključnim međunarodnim organizacijama: OHR, OSCE, UNHCR, te implementing organizacijama: IRC,

GOAI, HELP, JEN, UMCOR i SFOR.

Predsjednik RO: Himzo Bajrović

ZEMLJORADNIČKA ZADRUGA „AGROKOPAČI“ GORAŽDE

Zadruga je počela je sa radom 2002. godine. Iste godine uključeni su u aktivnosti Unije. Osnovna djelatnost je tov pilića i proizvodnja konzumnih jaja i plasman proizvoda.

Kontakt osoba : Himzo Bajrović

UŽ „IZLAZAK SUNCA“ GRADIŠKA

Od samog osnivanja 2004. godine, udruženje je otvoreno za sve narode i etničke skupine koje gravitiraju na navedenom lokalitetu, tako da u udruženju postoji članova drugih etničkih pripadnosti, istina ne u velikom broju ali rado prihvaćeni su svi nove članovi bez obzira na nacionalnu, etničku i vjersku pripadnost. Rad udruženja se zasniva, uglavnom, na volontiranju. Udruženje organizuje razne priredbe, amaterske modne revije, izložbe domaćih kulinarskih specijaliteta sa degustacijom. Modeli na modnim revijama amaterskog karaktera nose odjeću članica udruženja a odnosi se na pletenu i šivanu odjeću, kao i prezentaciju narodnih nošnji iz ovog kraja.

Udruženje žena je uključeno u razne aktivnosti drugih udruženja i društava, kao što je -KUD-a "Behar" Dubrave, zatim udruženje pomaže i rad obrazovnog centra za demokratiju i ljudska prava "CIVITAS" gdje je i 2012. godine učestvovalo u realizaciji Drugog interkulturalnog festivala "Gradiška-moj grad , grad različitosti" gdje im je uručena Zahvalnica za doprinos u realizaciji projekta. Također, članovi udruženja pružaju veliku podršku Gender -centru, Centru za jednakost i ravnopravnost polova Republike Srpske, pomažu i obilaze Dom za napuštenu djecu u Kulen Vakufu, pomažu djecu sa posebnim potrebama sa područja opštine Gradiška, a također pružaju pomoć starijim i nemoćnim osobama iz okruženja. Udruženje sarađuje sa ostalim udruženjima žena iz regiona a i sa ostalim srodnim udruženjima.

Uz niz drugih priredbi zabavnog karaktera povodom raznih prigoda udruženje organizuje i podjelu novogodišnjih paketića djeci članica kao i ostalima po dogovoru.

Predsjednik udruženja: Enisa Suhonjić

UDRUŽENJE GRAĐANA "FORUM GRADIŠČANACA" GRADIŠKA

Udruženje je osnovano 2000. godine sa ciljem jačanja i poticanja poštivanja ljudskih prava.

Okupljanjem svih građana sa područja općine Gradiška u cilju obnove i afirmacije civilnog društva, udruženje provodi aktivnosti pravnog, ekonomskog i humanitarnog karaktera u cilju poboljšanja životnih uslova građana, lakšeg ostvarivanja procesa povratka. Implementirani projekti su socijalnog, ekonomskog, ekološkog i humanitarnog karaktera

Predsjednik udruženja: Ajša Hadžihafizović

OPŠTA ZEMLJORADNIČKA ZADRUGA „PODŽEPLJE“ HAN PIJESAK

Osnovana je 2001. godine sa osnovnom djelatnošću: gajenje žita, povrća, voća bilja za pravljenje napitaka i začina, uzgoj goveda i bivola, živine, uzgoj i iskorištavanje šuma. U mrežu Unije uključeni su 2004. godine.

Direktor: Rešad Jusupović

DISS-DEMOKRATSKA INICIJATIVA SARAJEVSKIH SRBA ILIDŽA

DISS je osnovan 1996. godine. Zalaganjem za zaštitu ljudskih prava, sloboda i interesa građana srpske nacionalnosti i drugih ostvaruju pomoć u povratku izbjeglih i raseljenih osoba ;

Cilj je provođenje Anex –a VII DMS-a i izgradnja povjerenja među nacionalnim zajednicama, izgradnja demokratskog, pravnog i građanskog društva.

Aktivnosti udruženja:

- praćenje provođenja zakona, kao i obnove ekonomije i infrastrukture
- povezivanje sa drugim nevladinim organizacijama
- uspostavljanje demokratskog, političkog, pravnog, ekonomskog i socijalnog vrijednosnog okvira za

realizaciju temeljnih ljudskih prava

- udruženje je u periodu 1996 – 2006 pružilo besplatnu pravnu pomoć za 14 859 lica

- organizovali su mnoge tribine: rušenje informativne blokade; najefikasniji metod pomoći izbjeglim i raseljenim licima; imovinski zakoni u praksi i dr

- ostvarili su saradnju sa mnogima: OHR –om, Helsinški komitet za ljudska prava BiH, općina Ilijaš, USAID i mnogi drugi

U aprilu 2008. godine Udruženje je dobilo zahvalnicu za doprinos na reviziji Strategije Bosne i Hercegovine za provedbu Anex –a VII DMS –a, od strane Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH.

Predstavnici udruženja: Radomir Mičić, Jovo Janjić i Dušan Šehovac

UDRUŽENJE OBITELJSKA POMOĆ ILIDŽA

Oformljeno je s ciljem pružanja pomoći za djecu, iznemogle i stare osobe, invalide i sve onima kojima je pomoć potrebna. Posebno je fokusirano na pronalaženje finansijskih sredstava kako bi mogli pružati pomoć drugima. Provodili su edukacije i osposobljavanje osoba sa posebnim potrebama za njihovo aktivno uključivanje u društvenu zajednicu. Registrovano je 2006. godine, a 2009. godine pristupilo je Uniji.

Predsjednik udruženja: Izudin Kadrić

PZ „AGROSELO-AMIN“ ILIDŽA

Potpisnica je Memoranduma o saradnji sa Unijom, a u cilju regulisanja međusobnih odnosa u implementaciji projekata održivog povratka. Djelatnost: otkup, prerada, dorada, plantažiranje ljekobilja, jagodičastog i šumskog voća, te saradnja sa drugim poljoprivrednim zadrugama koje će vršiti finalizaciju proizvoda i obezbjeđivanje tržišta. Na osnovu djelatnosti pružena je mogućnost zapošljavanja povratnika i raseljenih lica. Poljoprivredna zadruga je osnovana 2006. godine.

Direktor : Mehdija Delić

UDRUŽENJE POVRATNIKA GORNJI KOTORAC ISTOČNA ILIDŽA

Od osnivanja 1998. godine, udruženje se aktivno uključilo u stvaranju uslova za povratak, obnovu stambenog fonda za raseljena lica koja se žele vratiti. U lokalnoj zajednici ostvaruje dobru saradnju sa predstavnicima lokalnih vlasti. U članstvo Unije pristupili su 2001. godine.

Predsjednik udruženja: Muhamed Viteškić

UDRUŽENJE GRAĐANA „LIJEPA ŽENA-LA BELLA DONNA“ ISTOČNO SARAJEVO

Udruženje je osnovano na osnivačkoj skupštini građana 1998. godine. Ciljevi i zadaci su: zalaganje za veći stepen pravde i poštovanja na svim nivoima prilikom ostvarivanja ljudskih prava, zalaganje za neposredniju kontrolu i provođenje ljudskih prava, rad na podizanju višeg nivoa socijalne i materijalne sigurnosti članova udruženja, uz materijalno bogaćenje na stvaralačkom i ličnom doprinosu svakog člana udruženja, stimulisanje osnivanjem privrednih subjekata, sekcija i klubova članova Udruženja i njihovim zapošljavanjem pri udruženju.

Predstavnici udruženja: Staka Jovanović i Jela Nogo

UDRUŽENJE GRAĐANA "ROMI I PRIJATELJI" ILIJAŠ

Glavni cilj udruženja je promoviranje, poštivanje i razvijanje ljudskih prava i temeljnih sloboda svih građana i u skladu sa tim ravnopravno ostvarivanje i zaštita prava i sloboda pripadnika Romske nacionalnosti. Udruženje je osnovano 2003. godine.

Predstavnici udruženja: Raif Alimanović i Samir Alimanović

UDRUŽENJE GRAĐANA RASELJENIH LICA ZA POVRATAK U DRAGORADE, GAJINE I VLADAJEVIĆE ILIJAŠ

Udruženje je osnovano 2000. godine. Aktivnosti se odnose na zalaganje za zaštitu temeljnih ljudskih i građanskih prava svih prognanika i raseljenih građana sa područja Dragorada, Gajina i Vladajevića

kao i ostalih članova udruženja.

Također, udruženje se zalaže za unapređenje općih, socijalnih, zdravstvenih, stambenih i drugih egzistencijalnih uvjeta prognanika i raseljenih lica.

Udruženje je radilo sa mnogi drugim organizacijama izbjeglih i raseljenih lica BiH, te se izborilo za projekat CARDS 2002 koji je implementiran 2003. godine gdje je obnovljeno i rekonstruisano 192 stambene jedinice u MZ Dragoradi, MZ Ljubljina te u gradum Ilijaš. Obnovljena je i četverorazredna škola koju je finansirala međunarodna zajednica, a projekat uradila talijanska organizacija SIMIK ITALIA. Uz obnovu kuća, uradila se struja i voda te asfaltiran put do Dragorada.

U zadnjih nekoliko godina, udruženje radi volonterski u cilju održivog povratka građana. Radi se, uglavnom, na razvoju poljoprivrede i otkupu mlijeka, te ubiranju šumskih plodova i njihovom prodajom, proizvodnjom krupne i sitne stoke, uzgojem krompira i pšenice te mnogih drugih vrsta povrća. Još je potrebna mehanizacija za obradu zemlje i proizvodnju zdrave hrane.

Predsjednik udruženja: Izet Dilberović

UDRUŽENJE POV RATNIKA U KAMENICU ILIJAŠ

Zastupa interesE povratnika u mjesto Kamenica u kontekstu imovinskih zakona, sigurnosnih faktora, materijalne i finansijske pomoći u cilju uspostave održivog povratka. Osnovano je 2003. godine.

Predsjednik udruženja: Vehbija Bašić

ZZ AGRO NIŠIĆI ILIJAŠ

Okupila je 2001. godine poljoprivredne proizvođače svog područja sa osnovnim ciljem da pokuša putem mjera koje će predložiti organima i institucijama BiH, ojačati ekonomski položaj poljoprivrednih proizvođača, posebno razvoj stočarstva i inicira provođenje u praksi svih mjera za poticaj razvoja ove oblasti, jer u BiH nema makroplaniranja poljoprivredne proizvodnje, nisu iskorišteni potencijali, usitnjeno poljoprivredno zemljište i nezainteresovanost vlasti da učinu bitnije pomake za ovu granu razvoja. Većina raspoloživog zemljišta na području općine Ilijaš koristi ova zemljišnoradnička zadruge. Parcele su pogodne za uzgoj raži, ječma, zobi, krompira, repe i razne travne smjese, te proizvodnju zdrave hrane.

Kontakt osoba : Čamil Herić

UDRUŽENJE PČELARA „ROJ“ JAJCE

Držanje i gajenje pčela, omasovljavanje pčelinjeg fonda, proizvodnja meda i drugih pčelinjih proizvoda su neke od aktivnosti ovog udruženja koje je osnovano 2005. godine.

Cilj udruženjajeste upoznavanje i edukacija stanovništva sa proizvodima pčela i njihovim ljekovitim svojstvima kao i edukacija pčelara, zaštita tržišta i ekološka zaštita prirode.

Predsjednik udruženja: Halil Varenikić

KK "VODOPAD" JAJCE

Udruženje se bavi okupljanjem mladih, promovisanjme sporta, zdravog načina života, odgajanjem zdrave sportske ličnosti, borba protiv droge, učešće u takmičarskom dijelu te edukacija i preventivni rad sa mladima i podizanje svijesti o zaštiti životne sredine. Udruženje je osnovano 2004. godine.

Predsjednik udruženja: Šekib Makić

OMLADINSKI KLUB "DIJAMANT" JAJCE

Neke od aktivnosti udruženja se odnose na poboljšanje uslova života i mogućnosti mladih ljudi da kroz lične, kulturne, obrazovne, socijalne, tehničke, ekološke, ekonomske i pravne pristupe vezane za interese mladih ljudi učestvuju u razvoju njihovog društva i na taj način poboljšaju uslove života cijele populacije.

Također, udruženje preferira promociju dijaloga i solidarnosti među mladima, kao i ekonomske programe razvoja, naročito kroz kreiranje i napredak kapaciteta mladih, organiziranje diskusija, seminara i foruma, dodatnog obrazovanja, prekvalifikacije i slično. Osnovano je 2004. godine.

Predsjednik udruženja: Samil Mrkonja

EKO PLIVA JAJCE

EKO PLIVA je osnovana 2004. godine sa ciljem razvoja turističkih kapaciteta regije, pružanje podrške održivom povratku naročito kroz eko turizam. Također, udruženje se bavi koordiniranim ma na iniciranju izrade zakonskih propisa iz oblasti ekologije i očuvanja okoliša.

Predstavnici udruženja: Dule Piljić i Snežana Ružičić

UDRUŽENJE ŽENA "VIKTORIJA 99" JAJCE

Organizacija je počela sa radom 01.06.1996. godine pod nazivom "STOPE NADE", a od 04.06.1999. godine nastavlja sa radom kao "Viktorija" Livno područni ured Jajce, da bi se 16.01.2002 godine preregistrirala u "Viktorija 99" Jajce.

Zahvaljujući spremnosti donatora da nam pomognu (EU, UNHCR, MHD, BWI, IBHI, CRS, America's Development Foundation, Mennonite Central Committee - za jugoistočnu Evropu, NVO Fondaciji, CARE, federalne, kantonalne i lokalne vlasti, privatnih poduzetnika na nivou lokalne zajednice, državnih firmi, građana lokalne zajednice i članova), organizacija danas posjeduje tehničku opremu u vrijednosti 42.038,00 KM i pruža usluge za cjelokupno stanovništvo općine Jajce.

Zahvaljujući zainteresiranosti osoblja "Viktorija 99" za edukacijom i aplicirajući ADF-u za IPP - program odnosno prema institucionalnom jačanju organizacije sada imamo jasnu misiju i viziju poštujući svoje zacrtane ciljeve, određene politike i procedure, sposoban Upravni Odbor, urađen Strateški plan za tri godine, ugled kod donatora, uspostavljen sistem partnerskih odnosa sa vladinim, poslovnim i nevladinim sektorom, usmjeren rad prema jačanju nevladinog sektora, uspostavljanjem suradnje i partnerskih odnosa.

Članovi koalicije "ZAJEDNO" na nivou BiH borba protiv droge i članice mreže "OKO" usmjerene prema izborima. Članice smo inicijativa za izradu strategije održivog razvoja nevladinog sektora BiH koja se sprovodi pod nazivom "Raditi i uspjeti zajedno".

Organizacija ima 1000 volontera, 628 članova i pružila je do sada usluge za 35,136 korisnika putem različitih programa i implementirajući oko 80 projekata

Predsjednik udruženja: Senka Zulum

CENTAR ZA LOKALNI RAZVOJ JAJCE

CENTAR je osnovan 2004. godine. Rad sa povratnicima iz Švedske po jedinstvenom modelu i pažljivo odabranim etapama su jedna od mnogih aktivnosti udruženja.

Također, udruženje se bavi radom sa lokalnim stanovništvom i pružanjem usluga NVO u pisanju projekata i savjetovanja, te saradnje sa lokalnim vlastima.

Predsjednik udruženja: Sanja Jekauc

DRUŠTVO ZA ZAŠTITU KULTURNO POVJESNIH I PRIVREDNIH VRIJEDNOST JAJCE

Udruženje provodi aktivnosti vezane za zaštitu kulturne i povijesne baštine. Realizira aktivnosti vezane za obnovu spomeničkih objekata i vrši promociju kulturne baštine i brine se o kulturnom obrazovanju mladih.

Društvo je osnovano 2000. godine.

Predsjednik udruženja: Enes Milak

EKO-POKRET JAJCE

- Kroz svoju viziju i misiju udruženje radi na buđenju svijesti građana o važnosti ekologije u društvu i edukaciji stanovništva, naročito mladih o značaju ekologije. *EKO POKRET* je osnovan 2000. godine.

- Sarađuje i pomaže lokalnim vlastima u rješavanju bitnih pitanja u vezi sa životnom sredinom.

Predstavnici udruženja: Goran Franjić i Adila Gračić

OMLADINSKI CENTAR - JAJCE

Radi na ostvarivanju programskih ciljeva kroz organiziranje seminara, radionica, višednevnih škola, kurseva/tečajeva za djecu i mlade, osnivanje klubova i sekcija. Osnovan je 1995. godine.

Centar nudi prostorije za različite aktivnosti mladih građana, a osim programskog dijela *Centar* već pet godina aktivno radi u programu EU „Mladi u akciji“ koji omogućava primanje stranih volontera u našu zemlju i slanje naših omladinaca na volonterski rad širom Evrope

Predsjednik udruženja: Amra Agić

PLANINARSKO DRUŠTVO "ČUSINE" JAJCE

Društvo je osnovano 1963. godine. Dugogodišnje aktivnosti su se, uglavnom, odnosile na sljedeće:

- razvoj planinarstva, zaštite prirode i njegovanje planinarske etike
- afirmaciju planinarskih aktivnosti, razvoj specijalističkih aktivnosti: alpinizma, speleologije, vodičke službe, gorske službe spašavanja, planinarske orijentacije, sportskog penjanja, skijanja
- organiziranje izleta, pohoda, sletova, logorovanja
- zaštiti i očuvanju kulturno-povijesnih vrijednosti, izdavanje stručne i propagandne literature, karata, priručnika i vodiča.

Predsjednik *Društva*: Velid Hrnjić

UDRUŽENJE GRAĐANA "NADA" JAJCE

- Organizovana samopomoć građana oboljelih od tumora, radi lakšeg savladavanja liječenja kroz

zajednička: druženja, pomaganja, rad i saradnju su neka od aktivnosti udruženja.

Rad Udruženja je humanog karaktera sa ciljem: prevencije oboljelih od karcinoma, zdravstvene edukacije, pomoći u prevazilaženju postoperativnih trauma, informisanja o mogućnosti nabavke proteza i grudnjaka, saradnje sa domaćim institucijama. Udruženje je osnovano 2006. godine.

Predsjednik udruženja: Hamza Zagorka

**UDRUŽENJE RODITELJA DJECE S POTEŠKOĆAMA U PSIHOFIZIČKOM RAZVOJU
"NAŠA DJECA" JAJCE**

Udruženje je osnovano 2004. godine u svrhu borbe za ostvarivanje osnovnih ljudskih prava osoba sa posebnim potrebama i njihovu inkluziju u društveni život.

Aktivnosti se odnose na obezbjeđivanje kompleksne rehabilitacije djece i omladine sa smetnjama u razvoju svih vrsta i stepena ometenosti, kao i njihovo dovođenje u ravnopravan položaj sa normalno razvijenom kategorijom djece.

Predsjednik udruženja: Erzimana Zelnilagić

UDRUŽENJE PROIZVOĐAČA I POTROŠAČA ZDRAVE HRANE JAJCE

Aktivnosti udruženja su:

- kološko djelovanje u proizvodnji hrane
- eliminacija vještačke proizvodnje hrane i upotrebe hemikalija
- pospješivanje zapošljavanja građana i edukacija proizvođača zdrave hrane

Udruženje je osnovano 2002. godine.

Predsjednik udruženja: Safet Ribić

UDRUŽENJE GRAĐANA "POVRATAK" JAJCE

Udruženje je upisano u sudski registar 2002. godine. Ciljevi i djelatnosti su: implementacija Anex –a VII DMS –a, saradnja sa međunarodnim humanitarnim organizacijama, preduzimanje svih dozvoljenih mjera da se omogući praćenje raseljenog stanovništva i da im se obezbjedi održivi povratak. Iste godine, 2002, pristupaju Uniji. Udruženje ima članstvo multietničkog sastava i kroz svoj rad promoviše suživot i toleranciju.

Predsjednik udruženja: Branko Zekonjić

OMLADINSKI KLUB "POD ISTIM SUNCEM" JABLANICA

Okuplja i razvija interese mladih, pomaže djeci i odraslima da svoje slobodno vrijeme utroše na koristan način, kroz edukativne, sportske i zabavne aktivnosti. Udruženje funkcioniše od 1997. godine.

Predsjednik udruženja: Haris Halilhodžić

UDRUŽENJE POLJOPRIVREDNIH PROIZVOĐAČA „AGRO FENIX“ KAKANJ

Udruženje poljoprivrednih proizvođača je osnovano 2011. godine sa ciljem da predstavlja interese istih u svim institucijama gdje se odlučuje o agrarnoj politici u BiH te da se bori za adekvatna rješenja koja se tiču poljoprivredne politike. Udruženje broji 370 članova.

Udruženje je u saradnji sa mnogim donatorima implementiralo razne projekte:

- projekat održive plasteničke proizvodnje
- kreiranje radnih mjesta
- projekat ADP Lašva
- projekat programa poticaja iz poljoprivrede 2011. godine i registracije u registar poljoprivrednih gazdinstava
- edukacije, radionice, treninzi
- projekat kontroliranog prikupljanja, uzgoja i prerade ljekovitog, aromatičnog bilja i šumskih plodova

Stručni projektni tim udruženja nadležan za izradu projekata, edukaciju, monitoring i implementaciju projekata izradio je i Strateški plan razvoja udruženja za period 2011 – 2014 sa svrhom implemetacije 8 projekata iz oblasti poljoprivrede, a koji imaju za cilj zapošljavanje i samozapošljavanje ugroženih kategorija stanovništva (žene, mladi, povratnici, nezaposleni i dr), ako i povećanje obima poljoprivredne proizvodnje, jačanja stočnog fonda i ruralnih zajednica.

Predsjednik udruženja: Midhat Veispahić

FORUM ŽENA "ALTERNATIVE" KAKANJ

Promoviranje i zaštita ljudskih prava, izgradnja tolerancije i pomirenja u zajednici, jačanje uloge mladih i žena u društvu su aktivnosti udruženja koje je sa radom počelo 1998. godine.

Ciljevi udruženja su, između ostalog, posvećenost razvoju NVO sektora i civilnog društva, širenju humanizma, solidarnosti i druženja, osiguranje većeg kvaliteta življenja svih građana i većeg kvaliteta obrazovanja, unapređenje sportske i fizičke kulture, zaštita čovjekove okoline.

Od osnivanja pa sve do danas "Alternative" se razvijaju u jaku i pouzdanu organizaciju koja postaje poznata i priznata u svojoj sredini i nastoji da takva ostane i u budućnosti.

Predstavnici udruženja: Maksuma Topalović i Josip Miočević

UDRUŽENJE PROGNANIKA "GORNJA SPREČA" KALESIJA

Udruženje se bavi okupljanjem prognanika općine Kalesija, njihovo prihvatanje, materijalno i socijalno zbrinjavanje. Organiziranje građana kroz razne vidove aktivnosti privređivanja i zadovoljavanja drugih potreba i interesa.

Saradnja sa drugim sličnim udruženjima je jedna od aktivnosti koje su veoma bitne za razvoj civilnog društva u BiH. Udruženje je osnovano 1997. godine.

Predsjednik udruženja: Mujo Tosunbegović

UDRUŽENJE GRAĐANA POLJOPRIVREDNIKA „AGRORAZVOJ“ GOJČIN KALESIJA

Djelovanje je usmjereno na područje općine i područje Tuzlanskog kantona. Osnovni cilj je njegovanje i razvijanje aktivnosti na razvoju poljoprivrede i uključenje što većeg broja članova kako bi isti kroz proizvodnju mogli ostvarivati ekonomsku stabilnost porodicama. Udruženje je otvoreno za učlanjenje svih građana koji su istinski prijatelji razvoja poljoprivrede i agrara. Posebno će raditi sa mladim generacijama na podizanju svijesti i razvijanju ljubavi prema poljoprivredi. Uspješno su realizovali nekoliko projekata koji su direktno pružili pomoć povratničkoj populaciji. Udruženje je osnovano 2003. godine.

Predsjednik udruženja: Milisav Garić

UDRUŽENJE GRAĐANA SRPSKO GRAĐANSKO VIJEĆE – POKRET RAVNOPRAVNOSTI KLADANJ

SGV je osnovano 1994. godine. Promoviranje i zaštita ljudskih prava, izgradnja tolerancije i pomirenja u zajednici su neke od mnogobrojnih aktivnosti ovog udruženja. Također, bave se i aktivnostima razvoja poljoprivrede, poduzetništva i malog biznisa u cilju održivog povratka, te promocija uloge, značaja i aktivnosti NVO sektora

Predsjednik udruženja: Tomislav Čturić

UDRUŽENJE GRAĐANA "ESPO" KLADANJ

Ovo udruženje je humanitarna organizacija osnovana 2000. godine sa ciljem pružanja socijalne, ekonomske, pravne i svake druge vrste pomoći raseljenim osobama i povratnicima. Također, udruženje radi na pružanju pomoći djeci i starijim iznemogli licima. Uspješno su provdili nekoliko značajnih projekata uz finansijsku podršku stranih donatora.

Predsjednik udruženja: Alma Čamdžić

UDRUŽENJE ŽENA „BEDEM“ KLJUČ

Aktivnosti udruženja su bazirane na očuvanje tradicije bosanske žene kroz izradu ručnih radova, tkalačkih vještina i pravljenja tradicionalnih jela. Djeluju na području MZ Kamičaki drugim područjima općine Ključ. Osnovano je 2008. godine.

Predsjednik udruženja: Enisa Bajraktarević

"EKO POKRET ZELENIH SANICA" KLJUČ

Udruženje se, uglavnom, bavi se zaštitom i unapređenjem životne sredine, uređenjem okoliša i redovnim organiziranjem održavanja EKO štafete na rijeci Sani. Udruženje djeluje od 1998. godine.

Predsjednik udruženja: Jasmina Alagić

„UDRUŽENJE DEMOBILISANIH BORACA“ KLJUČ

Briga o najugroženijoj kategoriji demobilisanih boraca kao i stambeno zbrinjavanje, socijalna davanja, stipendiranje djece boraca, te praćenje donošenja i primjene zakonskih odredbi vezanih za ovu populaciju neki su od ciljeva ovog udruženja.

Predsjednik udruženja: Kemal Dedić

UDRUŽENJE LOGORAŠA "Prof. OMER FILIPOVIĆ" KLJUČ

Aktivnosti udruženja se odnose na slijedeće:

- pružanje socijalne pomoći svojim članovima
- posredovanje u iznalaženju mogućnosti besplatnog liječenja nezaposlenih logoraša, njihovo zastupanje na sudovima, praćenje zakonskih propisa vezanih za ovu kategoriju i sudjelovanje u njihovom stambenom zbrinjavanju.
- organiziranje različitih vidova psihosocijalnih terapija

Predsjednik udruženja: Enes Salihović

OO RVI KLJUČ

Između ostalog, udruženje se bavi pružanjem pomoći socijalno ugroženim kategorijama, liječenje i

rehabilitacija invalida.

Također, radi na praćenju zakonskih propisa vezanih za članice udruženja, te brige o njihovom stambenom zbrinjavanju.

Predsjednik udruženja: Edin Domazet

"EKO POKRET ZELENIH" KLJUČ

Udruženje se, uglavnom, bavi se zaštitom i unapređenjem životne sredine, uređenjem okoliša i redovnim organiziranjem održavanja EKO štafete na rijeci Sani. Udruženje djeluje od 1998. godine.

Predsjednik udruženja: Enisa Čahut - Kurbegović

UDRUŽENJE GRAĐANA "KAJAK KANU KLUB" KLJUČ

Udruženje je osnovano 1997. godine i bavi se uređenjem i održavanjem gradske plaže i organiziranjem propratnih sadržaja.

Također, aktivnosti se odnose i na organiziranje i učešće na manifestacijama: "Ljeto na Sani" i "Sanska regata".

Briga i uređenje korita rijeke Sane i njenih obala, te realizacija aktivnosti iz oblasti ekologije su neki od projekata koje je udruženje implemntiralo.

Predstavnici udruženja: Ekrem Hotić i Elvir Risović

UDRUŽENJE ŽENA "KLJUČKI BISERI" KLJUČ

Socijalno zbrinjavanje najugroženijih kategorija stanovništva – naročito žena i ekonomsko osnaživanje ruralne žene su neke aktivnosti ovog udruženja koje je osnovano 1996. godine.

Također,provode i sjedeće aktivnosti:

-prekvalifikacija i dokvalifikacija žena i mladih;

- adaptacija javnih ustanova;

-prevencija nasilja, zloupotrebe narkotika i trgovine ljudima, te realizacija projektnih aktivnosti samostalno i u saradnji sa sličnim NVO.

Predstavnici udruženja: Hađija Bajrić i Elbisa Hadžihafizović

OMLADINSKI CENTAR " KOSMOS" KLJUČ

Osnovni zadatak im je Umrežavanje mladih u akcije razmjene mladih na nivou Europe. Omladinski centar KOSMOS ima široka iskustva u interkulturalnom radu sa mladima. Toekom posljednjih godina KOSMOS je implemntirao razne lokalne i međunarodne projekte i aktivnosti, poput Europske volonterske službe, razmjene mladih, seminar i treninzi.

Osim toga provodi različite projekte u lokalnoj zajednici i u selima oko grada, kao što su izgradnja igrališta za djecu i mlade, zaštita okoliša u cijeloj zajednici i različite radionice za djecu i edukacije za nezaposlene mlade ljude i druge građana. Dakle, izbor aktivnosti *Kosmosa* je vrlo različit. Do sada su ugostili šest volontera kao europskih dragovoljaca u okviru programa Mladi na djelu. *Centar* djeluje od 2002. godine.

Predsjedniki udruženja: Azra Kujundžić

KUD "NAŠA MLADOST" KLJUČ

Aktivnosti i djelatnosti udruženja su:

- učešće i organiziranje smotri folklora i običaja narodnih igara

- učestvovanje na festivalima narodne muzike
- realizacija mnogih projektnih aktivnosti

KUD je osnovan 2006. godine.

Predsjednik *KUD -a*: Alen Šehić

SPORTSKO RIBOLOVNO DRUŠTVO KLJUČ

Društvo vodi brigu o ribljem fondu rijeka Sane, Sanice i Banjice. Osnovano je 1937. godine.

Također, bavi se očuvanjem voda od zagađivača i organiziranje sportskih takmičenja u ribolovu na općinskom nivou.

Aktivnosti su i izgradnja infrastrukturnih objekata obalom rijeke Sane, mrestilišta i uređenje pješačkih staza.

Predsjednik udruženja: Besim Pudić

"UDRUŽENJE OSOBA OŠTEČENOG SLUHA I GOVORA" KLJUČ

Organiziranje edukativnih i kreativnih radionica djece sa posebnim potrebama i organiziranje prodajnih izložbi radova djece sa posebnim potrebama su djelatnosti ovog udruženja.

Udruženje se bavi nabavkom i održavanjem ortopedskih pomagala, pruža pomoć socijalno ugroženom stanovništvu. Udruženje je osnovano 2005. godine.

Predsjednik udruženja: Jasminka Filipović

KUD "STARI GRAD" KLJUČ

Bavi se isključivo organiziranjem i održavanjem kulturno – zabavnih sadržaja.

Nosioci su kulturnih zbivanja u općini i šire. *KUD* djeluje od 2004. godine.

Predsjednik *KUD -a*: Meho Dučanović

"SPORTSKI SAVEZ" KLJUČ

Savez postoji od 1996. godine.

Razvijanje sportske kulture i općenito sporta na području općine Ključ su glavne aktivnosti *Saveza*. U okviru toga organizira redovna sportska takmičenja i edukativne sadržaje za mlade.

- Obuhvata 18 sportskih disciplina: nogomet, plivanje, košarka, tenis i mnogi drugi.

Predsjednik udruženja: Nermin Mešanović

UDRUŽENJE UZGAJIVAČA BOSANSKOG BIKA KLJUČ

Aktivnostisu, ugalvnom, vezane za očuvanja autohtone vrste bosanskog bika.

Organizuje izložbe širom BiH i održavanje tradicionalnih korida. Udruženje djeluje od 1997. godine.

Predsjednik udruženja: Mujaga Selman

HUMANITARNA ORGANIZACIJA "CENTAR ŽIVOTA" KONJIC

Udruženje pruža pomoći mladima u Hercegovačko-neretvanskom katnonu bez obzira na njihovu teritorijanu, nacionalnu, vjersku ili spolnu pripadnost.

Također, pomaže ženama i djeci osiguravajući poštivanje Konvencija UN-a, radi na omogućavanju sticanja znanja i vještina. Orrganizacija je registrovana 2000. godine.

Aktivnosti se odnose i na unapređenje saradnje i povjerenja među mladim kao i brigu za nadarenu djecu i organiziranje različitih kulturnih, sportskih, ekoloških i drugih događaja.

Predsjednik udruženja: Mirjana Guska

UDRUŽENJE GRAĐANA „NADA VIŠE“ KONJIC

Djeluje od 1998. godine i lokalna humanitarna je organizacija. Ona je produkt predhodno formiranog Centra za žene u Konjicu. U periodu od 1998 – 2002. godine realizovali su različite projekte i kurseve, okrugle stolove, a ve vezano za prevenciju zdravlja, posebno kod žena. Obezbjedili su finansiranje i realizaciju časopisa „Anarhija misli“, te realizovalo radio emisije po pitanju ženske problematike. Donirali su uz pomoć SAH –a, UNHCR –a i BWI plastenike, oformili stolarsku i tapetarsku radionicu, te povratnicima dijelili stoku za uzgoj. Zbog finansijskih problema, kancelarija je 2001. godine ima samo savjetodavnu funkciju.

Kontakt osoba: Lenka Todorović

UDRUŽENJE GRAĐANA POLJOPRIVREDNIH PROIZVOĐAČA BJHELIMIĆI-ODŽACI KONJIC

Upisano je u sudski registar 2001. godine sa osnovnom djelatnošću osposobljavanja i edukacije poljoprivrednika za savremenije bavljenje stočarstvom, voćarstvom i drugim poljoprivrednim djelatnostima, a radi proizvodnje zdrave hrane. Udruženje je formirano za područje hercegovačko-neretvanskog kantona. Na osnovu Odluke Predsjedništva udruženja 2004. godine uključeni su u mrežu Unije.

Za zastupanje i predstavljanje : Ramo Trnka

UDRUŽENJE GRAĐANA I POVATNIKA KOSTAJNICA

Udruženje je osnovano 2001. godine.

Zadaci i djeatnost udruženja su pomoć ljudima, a posebno povratnicima u rješavanju svakodnevnih problema na lokalnom nivou. Također se pruža materijalna podrška povratnicima, psihosocijalna pomoć i pomoć pri zapošljavanju.

Predsjednik udruženja: Ibrahim Kulenović

UDRUŽENJE IZBJEGLIH I PROGNAHNIH LICA OPŠTINE KOTOR VAROŠ

Osnovni ciljevi udruženja jeste zadovoljavanje opštih i posebnih interesa prognanih građana, posebno se bazirajući na brži povratak i stvaranje uslova za ostanak, obezbjeđivanje humanitarne pomoći, pružanje drugih oblika pomoći povratnicima, zapošljavanje i dr. Posebna briga posvećena je porodicama koje su izgubile svoje najmilije, kao i rtanim vojnim invalidima. Udruženje je osnovano 1992. godine, a 2008. godine se uključilo u mrežu Unije.

UG PUTEVI MIRA KOZARSKA DUBICA

U ljeto 1997. godine u Sanskom Mostu je osnovano „Udruženje izbjeglih i raseljenih građana Bosanske Dubice“ čiji je cilj bio da pomogne u procesu povratka svih na svoja prijeratna ognjišta. Nešto kasnije Udruženje osniva i podružnicu u Bihaću koja nažalost ne radi mnogo i čija aktivnost brzo i prestaje. Udruženje je, zajedno sa dubičkim Opštinskim uredom u Sanskom Mostu, aktivno učestvovalo i vodilo sve aktivnosti na prvim zajedničkim posjetama Dubici i organizovanju povratka u Dubicu. U augustu 1999. godine grupa od 60 Dubičanaca se, uz podršku SFOR-a, a nakon tri neuspjela pokušaja i kamenovanja autobusa i samih građana vraća i ostaje u svom gradu. Budući su njihove kuće bile ili porušene ili još uvijek zauzete od strane drugih izbjeglica, Dubičani koji su se vratili smještaju se u tri devastirana objekta na Krivdić Brdu, u Polju i u Jošiku – Sanjanima. Udruženje preko UNHCR-a dobiva donaciju od Deutsche Beratungs Büro iz Sarajeva za obnovu ova tri kolektivna smještaja.

Sa početkom povratka pojavio se problem povrata imovine, pošto je po tadašnjem Zakonu RS-a svim Bošnjacima i Hrvatima oduzeta imovina i morao se, Ministarstvu za izbjeglice podnositi zahtjev za povrat imovine. Kako bi pomogli ljudima da ostvare jedno od osnovnih ljudskih prava, pravo na imovinu, uz pomoć organizacije Oekumenischer Dienst (OeD) iz Njemačke Udruženje u septembru 1999. otvara kancelariju za pravnu pomoć u Dubici i registruje se kao jedno od prvih povratničkih Udruženja izbjeglih i raseljenih u RS-u. Besplatna pravna pomoć je jedan od naših najvećih i najznačajnijih projekata koje je udruženje odradilo uz angažovanje stručne osobe. Od 200 – 300 osoba mjesečno je tražilo i dobilo pravnu pomoć u kancelariji udruženja, podnijeli su, u ime vlasnika, oko 1.000 zahtjeva za povrat imovine (više od polovine ukupnih zahtjeva), učestvovali u radu UNHCR-ove Komisije za povrat imovine sve do okončanja procesa povrata imovine, zastupali povratnike na sudu i kod Ministarstva. U januaru 2000 kancelarija prerasta u informativno savjetodavni biro za povratnike i ostale građane, a u jesen 2002 godine odlučili su da naziv «Udruženje izbjeglih i raseljenih građana» zamijene novim nazivom, budući da više nisu bili izbjeglice, već žitelji rodnog grada sa željom da tu žive u miru sa drugima, u jednom demokratskom i tolerantnom gradu. Naziv semijenja u udruženje građana «Putevi mira» i on sam dosta govori o željama i cilju kojem teže.

Udruženje je uspješno nastavilo sa radom kojije i nagrađen. Priznanje radu udruženja, a u povodu realizacije projekta za stare osobe, odao je 2009. godine šef banjalučke kancelarije Njemačke Ambassade. Ovo je bila njegova prva posjeta Dubici sa kojom je bio izuzetno zadovoljan, obećao da će ponovo posjetiti grad, što je i učinio naredne godine. Povodom 27. aprila, Dana opštine Udruženje je 2008. dobilo PLAKETU opštine K. Dubica za „Izuzetan doprinos razvoju i organizaciji civilnog društva i unapređenju međuljudskih odnosa.“ Projekat „Njemačko-bosanski susreti mladih“ je u Berlinu osvojio drugu nagradu (od 71 kandidata) za „Najbolji projektni primjer 2008/2009“ u kategoriji projekata za mlade.

Predsjednik udruženja: Ćima Zdenac

UMDD „MERHAMED“ KOZARSKA DUBICA

Prikuplja robu i novčana sredstva za humanitarne svrhe, vrši materijalno pomaganje siromašnih i nesposobnih lica, organizuje kurseve za obuku radi sticanja kvalifikacija i vrši stipendiranje siromašnih i talentovanih đaka i studenata. *Merhamet* egzistira od 2011. godine.

Predsjednik udruženja: Jasmin Spahić

HUMANITARNA ORGANIZACIJA „21 VIJEK“ KOZARSKA DUBICA

Uspostavlja neposredne kontakte sa građanima u cilju doprinosa njihovoj boljoj integraciji u društvenim tokovima. Osnovana je 1999. godine.

Radi na razvijanju i njegovanju povjerenja i suživota, poštovanje ljudskih prava i sloboda, promociji tolerancije.

Aktivnosti se odnose i na informisanje, savjetovanje i poticanje građana i društvene zajednice na ekonomsku samoodrživost.

Predsjednik udruženja: Namka Čoralić

UDRUŽENJE POVRATNIKA "VUKOVJAK" KOZARSKA DUBICA

Udruženje, osnovano 2005. godine, pruža pomoć u organizaciji povratka i opstanaka prognanika i povratnika, obnovi porušenih stambenih objekata, razvoju stočarske i unapređenju poljoprivredne proizvodnje.

Provodi edukacije stanovništva u cilju poboljšanja životnih uslova, zaštite prirodne sredine, saradnje sa domaćim i stranim organizacijama, te promoviranje poštivanja ljudskih prava i sloboda.

Predsjednik udruženja: Dragan Mišković

UDRUŽENJE ZA POVRATAK IZBJEGLICA KOZARSKA DUBICA

Registrovano 1997. godine sa sjedištem u Sanskom Mostu u koji su izbjegli stanovnici Dubice. Od 2000. godine udruženje je registrovano u Republici Srpskoj sa sjedištem u Dubici. U početku je djelovalo kao savjetodavni biro, ohrabrivalo raseljene da se vrate u rodni grad. Istovremeno bilo je otvoreno za svo stanovništvo i u tom smislu učinjeni su pomaci približavanja i pomirenja među ljudima.

Predstavnici udruženja: Mensur Vojniković, Ćima Zdenac

ZZ „VISOČICA“ KREŠEVO

Okupila je 39 kooperanata od kojih su 70% povratnici. U početku su uglavnom proizvodnju bazirali na uzgoju krompira, jabuka, gljiva i puževa..Registrovana je 2004.godine i iste godine je pristupila Uniji. Proizvodnja je proširena na uzgoj cvijeća, ukrasnog bilja, povrća i sadnog materijala. Također su se bazirali na uzgoj goveda i koza i prodaju mlijeka.

Direktor zadruge : Mara Misilo

UDRUŽENJE MZ LIŠTANI LIVNO

Okuplja i provodi aktivnosti vezane za aktiviranje stanovnika MZ Lištani te provodi edukativne i sportske aktivnosti. Udruženje djeluje od 2011. godine.

Predsjednik udruženja: Božo Perić

UDRUŽENJE GRAĐANA POLJOPRIVREDNIH PROIZVOĐAČA „BEHAR“ KORAJ LOPARE

Osnovano je od strane grupe građana poljoprivrednih proizvođača 2003. godine. Osnivanjem su pružili mogućnost građanima da svojom aktivnošću u okviru udruženja utiču na stvaranju uslova za brži razvoj poljoprivredne proizvodnje, a samim tim i poboljšanje uslova života i zapošljavanja. 2003. godine pristupili su Uniji.

Predsjednik Izvršnog odbora : Muhidin Karasuljić

ZZ "MALINJAK" LUKAVAC

Aktivnosti zadruge, koja djeluje od 2003. godine, se odnose na slijedeće:

- eksploatacija i prerada ljekovitog bilja, šumskih plodova i nekih voćnih kultura
- realizacija programa "med i proizvodi od meda "
- realizacija investicionog programa—ovčarska farma
- realizacija programa proizvodnje i otkupa mlijeka i programa proljetne sjetve

Predsjednik zadruge: Sabrija Zejnilović

HUMANITARNA ORGANIZACIJA "EHO" LJUBUŠKI

Organizacija provodi humanitarne i edukativne aktivnosti u cilju pružanja pomoći starim, invalidima, samohranim majkama, ovisnicima, žrtvama zlostavljanja i djeci. Organizacija djeluje od 2000. godine.

Aktivnosti se provode kroz uspostavu dijaloga, pomirenja i suživota, pružanje psihosocijalne pomoći povratnicima, afirmacija i edukacija žene, razvoj demokratskih načela, očuvanje kulturne baštine i zaštita prirode.

Predsjednik udruženja: Memnuna Mahić

UDRUŽENJE GRAĐANA POVRATNIKA, IZBJEGLICA I RASELJENIH LICA "BOSILJAK" MAGLAI

Udruženje je osnovano 2005. godine, i između ostalog se bavi povratkom izbjeglih i raseljenih i pruža podršku održivom povratku.

Uspostava boljih uslova u oblastima: obrazovanja, zapošljavanja, zdravstvene i socijalne zaštite i poštivanja ljudskih prava i sloboda svih građana su neke od provedenih aktivnosti.

Saradnja sa relevantnim domaćim i stranim institucijama i organizacijama, te predstavnicima vlasti u cilju rješavanja aktualnih problema članova je prioritet udruženja.

Osnovni ciljevi udruženja su:

- rješavanje trajnog stambenog smještaja prema vlastitom i slobodnom izboru življenja
- povrat imovine
- sanacija pšorušenih i devastiranih objekata
- podrška održivom povratku

- zapošljavanje

- organizovanje sastanaka sa svim predstavnicima aktuelne problematike i mnogi drugi

Predsjednik udruženja: Mirko Blažanović

UDRUŽENJE ŽENA „ANGELINA“ MILIĆI

Djelovalo je na području opštine kao i u drugim mjestima. Udruženje je pomagalo u obnovi ratom porušenih stambenih jedinica, kulturnih i drugih objekata. Formirano je 1998. godine

Predsjednik udruženja: Pelka Lalović

UDRUŽENJE GRAĐANA „MILIĆANIN“ MILIĆI

Programa rada udruženja, koje je osnovano 2002. godine, je bazirano na pomoći povratka prognanih i pružanje uslova za reintegraciju istih u svojim prijeratnim prebivalištima.

ORGANIZACIJA ŽENA „ZORA“ MILIĆI

Udruženje djeluje sa ciljem zalaganja za veći stepen pravde i poštovanja na svim nivoima prilikom ostvarivanja ljudskih prava, zalaganje za neposrednu kontrolu istih i podizanje na veći nivo socijalne i materijalne sigurnosti građana. Udruženje je osnovano 2002. godine.

UG MZ TAREVCI MODRIČA

Bavi se svim vidovima organizacije i pomoći povratničkoj populaciji počev od izgradnje infrastrukture do okupljanja mladih kroz muzičke sekcije, hor sevdalinki, plesene grupe i td.

Predsjednik udruženja: Mustafa Mustajbegović

UG „OBNOVA“ MODRIČA

Udruženje je formirano za opštine Modriča i Vukosavlje s ciljem pružanja pomoći raseljenim licima i povratnicima te oraganizacijom i pružanjem jednokratnih pomoći za povratničku populaciju. Osnovano je 2000. godine.

Predsjednik udruženja: Mirsad Bahić

UDRUŽENJE GRAĐANA "NEZAVISNI BIRO ZA RAZVOJ" MODRIČA

NBR pruža podršku povratku izbjeglih i raseljenih osoba, zaštiti njihovih prava i sloboda i uspostavi civilnog društva kroz saradnju sa nadležnim organima na polju: sigurnosnog, ekonomskog i socijalno održivog povratka i uspostavu pomirenja;

Radi na poticanju obnove privrednih, poljoprivrednih, kulturnih, obrazovnih i drugih djelatnost važnih za život građana. *NBR* je osnovan 2000. godine.

Predsjednik udruženja: Enver Sarvan

LAG MODRIČA

LAG egzistira od 2009. godine. Aktivnosti se odnose na izgradnju i jačanje kapaciteta vladinog i nevladinog sektora te identifikaciji i odgovaranju na potrebe zajednice.

Također se bavi i osnaživanjem javnih i privatnih partnerstava u BiH, uključivanjem lokalnih partnera u proces donošenja odluka na općinskom nivou i jačanjem kapaciteta nevladinog i biznis sektora.

Predsjednik LAG - a: Milenko Popović

UDRUŽENJE RASELJENIH I IZBJEGLIH OSOBA IZ MOSTARA "MOJ DOM" MOSTAR

Organizacija je osnovana 2007. godine koja broji preko 200 članova, anastupa u interesu 470 raseljenih porodica. Aktivisti udruženja svoje obaveze obavljaju isključivo volonterski.

Osnovne aktivnosti udruženja se baziraju na obnovi ratom porušenih stambenih objekata za kolektivno stanovanje na području grada Mostara i povratku raseljenih i izbjeglih osoba u svoje domove. Saradnjom sa svim nivoima vlasti, nevladinim sektorom, odgovarajućim institucijama, medijima, privrednicima i stranim donatorima Udruženje postiže zacrtane ciljeve. Kroz svoj list „BILTEN“ i web stranicu Udruženje daje informacije raseljenim, svim saradnicima koji su zainteresovani za ovu problematiku, medijima i NVO –ima. Studentima i zainteresiranim daje mogućnost volontiranja.

Ovoje prvo Udruženje u BiH koje je podnijelo tužbu protiv gradskih vlasti. Na pokretanje tužbe su se odlučili jer sumnjaju na to da su sredstva, namijenjena za obnovu 26 objekata stambenih zgrada, zloupotrijebljena (obnovljena Muzička škola te nekoliko poslovnih prostora). Gradske vlasti se pravdaju kako su dodatni stanovi izgrađeni zbog same urbanističke slike grada.

Udruženje je ostvarilo značajnu saradnju sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH, Federalnim ministarstvom raseljenih osoba i izbjeglica, Uredom Ombudsmana u Mostaru, OSCE-om u Mostaru i

mnogim drugim institucijama.

Predsjednik udruženja: Muradif Kurtović

UG "ŽENA BIH" MOSTAR

Očuvanje i njegovanje multikulturalne i multinacionalne tradicije je cilj udruženja koje postoji od 1999. godine.

Aktivnosti se odnose i na unapređenje kulturnih i životnih interesa žena kroz edukaciju i usavršavanje poslovnih vještina, ekonomske neovisnost, unapređenje fizičkog i mentalnog zdravlja žena i dr.

Udruženje radi i na razvoju demokratskih odnosa u procesu pomirenja.

Predsjednik udruženja: Azra Hasanbegović

UDRUŽENJE ZA POMOĆ POVRATNICIMA U HNK "NERETVA" MOSTAR

Ciljevi i zadaci udruženja su organiziranje i razvoj poslovnog sistema za potrebe svojih članova – ugovaranja socijalnih programa, pokretanje ekonomskih programa i ostalih programa koji doprinose duhovnom i materijalnom razvoju povratnika.

Također, pruža pomoći organizaciju u projektima obnove stambenog fonda i infrastrukture za potrebe povratnika. Udruženje je osnovano 2004. godine.

Predsjednik udruženja: Emir Čusto

UDRUŽENJE POVRATNIKA SRBA U HERCEGOVINU MOSTAR

Osnovni zadaci su organizoan povratak izbjeglih i raseljenih lica u mjesto boravka do 1992. godine, održivost povratka uz obezbjeđivanje minimuma uslova za život. Osnovano je 2008. godine.

Prva i osnovna pretpostavka za navedeno je obnova porušenih i spaljenih stambenih objekata u kom pravcu su organizovali svoje aktivnosti. Svoja najstojanja da se obnove svi stambeni objekti i da se povratak učini održivim usmjeravali su preko Unije za održivi povratak i integracije u BiH.

Zalagali su se da se na nivou države donesu i primijene planovi i programi obnove i povratka u svoje domove, na svoja imanja, u svoju zemlju. Neke od aktivnosti: susreti i razgovori sa Ministrom za ljudska prava, Sekretarom Ministarstva i pomoćnikom Ministra; sastanak u Mostaru (organizator OSCE) uz prisustvo Visokog predstavnika; sastanak sa zamjenikom Visokog predstavnika; sastanak sa UNHRC i OHR; sastanci sa Gradonačelnikom Mostara i Premijerom Vlade HNK; sastanak sa predstavnicima povratnika u naselju Šehovina, Mostar; razgovor sa povratnicima u Bijelom Polju; više organizovanih razgovora sa sadržajima informisanja u više povratničkih naselja. U svim razgovorima, analizama i kroz prepisku akcentirani su najozbiljniji problemi povratnika, te je ozbiljno i argumentovano ukazivano na propuste Ustava HNK kojim se reguliše status Srba u ovom kantonu.

Predsjednik udruženja: Gojko Pantić

POLJOPRIVREDNA ZADRUGA „GEA“ MOSTAR

Registrovana je 2002.godine sa sjedištem u selu Gnojnice. Za osnivanje su finansijski podržani od italijanske NVO CEFA. Članovi zadruga su mješovitog etničkog sastava. Zahvaljujući donaciji Japanske ambasade izgrađen je objekat za poljoprivrednu apoteku, klub kooperanata, sale za edukacije i dvije kancelarije. Osnovna djelatnost zadruga je pružanje usluga poljoprivrednom mehanizacijom. Spremni su za otkup poljoprivrednih proizvoda i ljekovitog bilja. Općina Mostar-Jugoistok je zadruzi dodijelila 20 hektara obradivog zemljišta.

Kontakt osoba: Edin Peco

UG „DOM“ NEVESINJE

Aktivnosti udruženja, koje je osnovano 1998. godine, se odnosi na pružanje pomoći ženama u poslijeratnom periodu, organizovanje stručnih seminara iz domena ljudskih prava, tolerancije, suživota, slobode vjeroispovjesti, slobodnog političkog djelovanja, te organizovanje kurseva engleskog jezika. Odlukom Upravnog odbora 2003. godine, udruženje je pristupilo Uniji. Uz podršku UNHCR –a, ovo udruženje je prvo organizovalo povratak Srba u dolinu Neretve. Implementirali su preko 20 projekata uz finansijsku podršku UNHCR –a, MAMMA CASH, MALTESER i SAH – švicarska radnička pomoć.

Predsjednik udruženja: Marija Belović

D.P.P. „LIPA“ ODŽAK

Društvo prijatelja prirode "Lipa" Odžak kroz realizaciju svojih aktivnosti pokušalo doprinijeti da se podigne stepen ekološke svijesti u regiji Odžak. Pored propagiranja i organiziranja boravka u prirodi, organizirali su:

- uređenje kružnog toka na ulazu u Odžak iz pravca Bosanskog Broda - zarastao u korov i zabacan otpadom bio je ruglo grada. Aktivisti *Društva* su ga očistili od kamenja i smeća, prefrezali, nasuli rastresitom zemljom i poravnali, posijali travu, zasadili cvijeće i čemprese. Za vrijeme sušnog perioda prostor su zalijevali
- uredili su prostor između Osnovne škole i stambenih zgrada "Hanke"- na cijelom prostoru zasađeno je više desetaka sadnica: lipe, kestene, breza, hrasta, Uređeno je više cvijećnjaka i kamenjara. Višekratno je očišćen navedeni prostor
- uređenje gradskog parka - u tri - četiri navrata su očistili gradski park. U saradnji sa policijom pokrenuli su akciju zaštite parka od vandala. Uz pomoć odžačkih privrednika postavili su korpe za otpad
- priprema i štampanje "Ekološkog biltena" - u protekle četiri godine prate ekološka dešavanja u regionu i pripremaju priloge za Bilten. *Društvo* postoji od 2007. godine.

Predsjednik udruženja: Ivo Lubina

O.C. „MOZA(I)K“ ODŽAK

Omladinsko udruženje odnosno centar, osnovano je 2008. godine.. Vršiti zaštitu i promoviranje ljudskih prava, posredovanje i razvijanje kreativnih sposobnosti mladih i organizovanje svih vrsta edukativnog rada sa mladima.

Predstavnik udruženja: Anita Lemut

LAG ODŽAK

LAG postoji od 2009. godine. Aktivnosti se odnose na: izgradnju i jačanje kapaciteta vladinog i nevladinog sektora te identifikacija i odgovaranje na potrebe zajednice, osnaživanje javnih i privatnih partnerstava u BiH, uključivanje lokalnih partnera u proces donošenja odluka na općinskom nivou i jačanje kapaciteta nevladinog i biznis sektora.

Predstavnik LAG -a: Alisa Hamzić

UDRUŽENJE-UDRUGA "ODRŽIVI POVRATAK" ODŽAK

Udruženje je formirano 2003. godine u cilju pomoći povratnicima općine Odžak kao i u cilju održivosti njihovog povratka. Također, Udruženje je u toku svog rada i djelovanja sa drugim vladinim i

nevladinim organizacijama vršilo pripremu za obezbeđivanje što boljih uslova povratnicima.

Udruženje je, sa općinskim kantonalnim organima koji rade na povratku, aktivno učestvovalo u realizaciji dodjele građevinskog materijala. Također, dijelom je bilo i uključeno u realizaciju dodjele sredstava kroz općinske Komisije za odabir korisnika pomoći za rekonstrukciju stambenih jedinica.

Ipak, Udruženje je najviše svoje aktivnosti usmjerilo na ekonomsku održivost povratnika. S tim u vezi je pokrenulo niz pitanja održivosti povratka, kako kod domaćih tako i kod međunarodnih institucija i organizacija.

U toku dosadašnjeg rada i djelovanja, aktivisti udruženja su prošli razne vrste obuka i seminara:

- zastupanje i odnosi sa javnošću- CCI
- izgradnja koalicije – CCI
- namicanje sredstava – CCI
- radionica „Monitoring projekata“
- monitoring i evaluacija – CCI
- transfer odgovornosti za proces povratka na lokalne vlasti – CARDS 2003

Predsjednik udruženja: Ferid Karić

REGIONALNI ODBOR „BOSANSKA POSAVINA“ ODŽAK, MODRIČA I VUKOSAVLJE

REGIONALNI ODBOR je osnovan novembra 2001. godine i okupilo udruženja koja djeluju na područjima Odžaka, Modriče i Vukosavlja. Sjedište *RO* je u Odžaku. Cilj ovog odbora jeste ubrzati proces povratka uz pomoć lokalne zajednice i inostranih humanitarnih organizacija. Odmah nakon registracije počela je implementacija programa *CARDS 2001* na području općine Odžak. Intenzivno se radilo na pružanju svih oblika pomoći povratnicima i zahvaljujući takvim aktivnostima vraćeno je oko 500 građana srpske nacionalnosti u svoje prijeratne domove.

Predsjednik *RO*: Bahrija Brkić

UDRUŽENJE GRAĐANA "POVRATAK PALE" PALE

NVO koja se zalaže za uspostavu ekonomski samoodrživog povratka na prostor opštine Pale kroz popularizaciju poljoprivrednih, stočarskih i privrednih djelatnosti. Djeluje od 2004. godine.

Predsjednik udruženja: Ahmet Palo

FORUM GRAĐANA PALE

Forum je osnovan 1992. godine. Predstavnici *Foruma* su uputili otvoreno pismo građana srpske nacionalnosti sa teritorije opštine Pale, privremeno nastanjenih u Sarajevu, sa ciljem da bosanski narod mora vječno ostati ujedinjen i da se svaki prognanik vrati u svoj dom, te da se spriječi cijepanje BiH. Pismo je upućeno tadašnjem predsjedniku SAD –a Bil Klintonu.

Predsjednik udruženja: Radoslav Gutalj

UDRUŽENJE GRAĐANA AGENCIJA „NOVI DOM“ PALE

Udruženje je osnovano 1997. godine sa ciljem utvrđivanja korisnika humanitarne pomoći, pružanja logističke podrške humanitarnim organizacijama, saradnja sa donatorima, posebno u pogledu obnove stambenih jedinica. Također, udruženje je pružalo besplatnu pravnu pomoć. 2004. godine su postali članovi Unije.

Predsjednik udruženja: Božo Bozalo

UDRUGA HRVATA POVRATNIKA U BOSANSKU POSAVINU „POSAVSKO JEDINSTVO“ PELAGIĆEVO

Udruga je hrvata povratnika u bosansku posavinu je angažovana je na više područja svog djelovanja. Djelovanje je najviše usmjereno na edukativnom polju ali velika angažovanost pokazana je u radu sa dijasporom, ali i iskazuje interese za obnovu infrastrukture. Udruga je osnovana 2009. godine.

Predstavnici udruženja: Tadija Agatić, Zdravko Tokić i Kata Jurić

„EKO-LEONARDO“ PRIBOJ

Osnovano 2006. godine.

Ekološko udruženje sa velikim brojem članstva prmoviše pomoć građanima, ženama, izbjeglicama rasekljenim licima i povratnicima te vrši podršku razvoju civilnog društva.

Predsjednik udruženja: Boško Nikolić

UDRUŽENJE PRIJEDORČANKI „IZVOR“ PRIJEDOR

Udruženje je zasnovano sa ciljem da osnaži prognane osobe iz Prijedora nastanjene u Lušci Palanka i drugim gradovima USK i pruža najugroženijim kategorijama (starim iznemoglim osobama, djeci, samohranim majkama, socijalnim slučajevima...) pomoć , iako udruženje ne raspolaže velikim finansijskim mogućnostima. Registrovano je kao asocijacija građana 1996. godine i tokom proteklog perioda realizovalo je nekoliko programa uz pomoć mnogih međunarodnih donatora.

Kontakt osoba: Munira Fazlić

FONDACIJA ZA POVRATAK I OBNOVU „PRIJEDOR 98“ PRIJEDOR

Udruženje je registrovano 1998. godine. Djelatnosti: sistemsko i organizovano vođenje aktivnosti kao i prikupljanje sredstava za pomoć i podsticanje povratka u Prijedor, te uspostavljanje i unapređenje demokratskog miljea uz reanimiranje međuancionalne tolerancije i povjerenja. Organizacija je dala svoj puni doprinos u realizaciji projekata rekonstrukcije kuća, infrastrukture i održivog povratka. Osnivači su opšte zemljoradničke zadruge „Bioford“ Ruzvanovići, te u sklopu toga su implementirali projekat “Razvoj poljoprivrede kroz plasteničku proizvodnju” uz finansijsku podršku AWO HAMBURG. Također su implementirali projekat razvoja stočarstva i voćarske proizvodnje. Kroz navedene aktivnosti uključeno je oko 1200 porodica.

Predsjednik udruženja: Sead Jakupović

NVO „FAMILIJA“ PRIJEDOR

Članstvo ove organizacije, uglavnom, čine povratnici, ali i domicilno stanovništvo koje smatra da je suživot moguć. Osnovna misija udruženja jeste pružanje podrške i svih oblika pomoći navedenim kategorijama. Svoj rad temelji na humanosti, multietničnosti i stručnosti. Kroz takav rad doprinose razvoju civilnog društva, demokratije, kao i boljoj afirmaciji žene i majke. Udruženje je osnovano 2001. godine.

Predsjednik udruženja: Azra Pašalić

ASOCIJACIJA ZA SOCIOEKONOMSKI RAZVOJ „RDANW“ PRIJEDOR

Asocijacija je osnovana 2002. godine. Osnovni cilj udruženja je podizanje nivoa razvoja zajednice sa spontanog i paušalnog odnosa na koncept organizovanog, planskog, struktuiranog i kontroliranog razvoja, kreiranje plana socioekonomskog razvoja, mobiliziranje svih lokalnih resursa i kroz to stvaranje atraktivnog okruženja za direktna ulaganja.

Predsjednik udruženja: Sead Jakupović

MDD „MERHAMET“ PRIJEDOR

Merhamet je osnovan 1992. godine i broji 7.000 članova, odnosno korisnika kojima treba održene avrsta pomoći kao: humanitarna, briga o zapošljavanju, stipendiranje darovitih đaka i studenata, napuštena djeca, pomoć starim i iznemoglim licima i organizovanje seminara, predavanja radi širenja socijalne svijesti, i etičkih normi ponašanja.

Predsjednik: Sulejman Mesudija

UDRUŽENJE ŽENA BiH INICIJATIVE "SRCEM DO MIRA " PRIJEDOR

Udruženje, koje je osnovano 2001. godine, ima mirovnu misiju među različitim etničkim skupinama i kroz razne aktivnosti pomaže ljudima u zajednici. Posebna pažnja upućena je prema ženama, djeci i socijalno ugroženim osobama.

Predsjednik udruženja: Emsuda Mujagić

UDRUŽENJE ŽENA "DONJA PUHARSKA" PRIJEDOR

Udruženje se bavi pružanjem pomoći povratnicima, starim i iznemoglim osobama, djeci i svim drugim licima bez obzira na etničku pripadnost. Egzistira od 2002. godine.

Organizirano se bavi problematikom žena u pogledu zdravlja i vaspitanja djece, ostvarivanja prava žene u oblasti općih prava i sloboda građana, organizovana pomoć u stručnom osposobljavanju, zapošljavanju i sl.

Predsjednik udruženja: Zekija Bosnić

UDRUŽENJE GRAĐANA POVRATNIKA U PRNJAVOR

Direktno su uticali na stvaranje uslova dostojanstvenog i održivog povratka uz podršku lokalne vlasti i međunarodne zajednice. Poseban akcenat je stavljen na reintegraciju povratnika i stvaranje novih uslova za njihov život. U toku rada uspostavljena je saradnja sa kancelarijom OHR –a u Banja Luci, OSCE –om i OMI –jem Prnjavor.

Predsjednik udruženja: Husein Vuković

UDRUŽENJE POVRATNIKA „IVANICA“ RAVNO

Udruženje je osnovano 2003. godine i provodi slijedeće djelatnosti:

- pomoć bržem povratku, organiziranje i iznalaženje donacija za obnovu stambenih objekata i infrastrukture
- pomoć u uspostavi ekonomskog opstanka i zapošljavanja povratnika i saradnja sa državnim i međunarodnim organima, organizacijama i udruženjima
- zaštita Ustavom garantovanih ljudskih prava

Predstavnici udruženja: Petar Sredanović i Kasim Voloder

KUD "RIBNIK" RIBNIK

Očuvanje tradicije i kulture, razvoj turističke ponude opštine Ribnika i njegovanje kulturnih vrijednosti kod djece i omladinesu neke od aktivnosti *Društva*.

Također, radi na organizaciji i učešću na kulturnim manifestacijama i takmičenjima na regionalnom nivou. *KUD* je osnovan 2007. godine.

Predsjednik *KUD -a*: Marija Mitrović

RAZVOJNO EDUKACIONI CENTAR RIBNIK

Centar se bavi pružanjem pomoći i usluga svim građanima, a naročito socijalno ugroženim kategorijama stanovništva, ženama i mladim u oblastima poljoprivrede, računovodstva i informiranja.

Provode se aktivnosti vezane za očuvanje životne okoline, kulturno–umjetničkim projektima tokom ljeta i sportskih događaja. *Centar* je osnovan 2008. godine.

Predsjednik udruženja: Darko Karač

CRVENI KRIŽ RIBNIK

Aktivnosti su vezane za humanitarni rad u cilju pomoći socijalno ugroženim kategorijama stanovništva.

Organizuju i provode humanitarne akcija prikupljanja pomoći, dobrovoljnog darivanja krvi i sl.

Aktivnosti se temelje i na radu sa mladima u cilju njihove edukacije iz oblasti prve pomoći i sl.

Predsjednik *Crvenog križa*: Milenko Krajcar

EKOLOŠKO-ETNOLOŠKI POKRET "DIMITOR" RIBNIK

Ciljevi <i>Pokreta</i> su bazirani na zaštiti životne sredine, etnološkog nasljeđa opštine Ribnik i njegovanja starih zanata. Djeluje od 2003. godine.
--

Djelatnosti su također i izgradnja i briga o Etno – kući «Zemaljskoj kući» kao i rad sa mladima kroz folklornu sekciju i učešće na festivalima folklora.
--

Predstavnici udruženja: Kosana Todorović i David Todorović
--

LOVAČKO UDRUŽENJE "RIBNIK" RIBNIK
--

Udruženje je osnovano 1997. godine. Glavne aktivnosti su:

- uzgoj, zaštita i lov divljači- izgradnj i održavanje lovačkih objekata i organiziranje raznih druženja u sezonama lova- profesionalno pružanje pomoći stanovništvu radi uklanjanja životinja koje ugrožavaju njihovu sigurnost

Predstavnici udruženja: Rade Malešević i Marko Čeko

OPŠTINSKA BORAČKA ORGANIZACIJA "TITO TODORVIĆ" RIBNIK
--

Udruženje se bavi rješavanjem socijalnih, zdravstvenih, ekonomskih i drugih pitanja članova udruženja i njihovih porodica kao i praćenjem zakonskih odredbi i pomoć u ostvarivanju prava članova udruženja.

OMLADINSKO UDRUŽENJE "KRUG" RIBNIK

Ovo je organizacija zabavnih programa za mlade koja učestvuje u projektima koji se realiziraju unutar lokalne zajednice, te sarađuje sa sličnim udruženjima. Udruženje postoji od 2004. godine.

Predsjednik udruženja: Aleksandar Đoković

OMLADINSKA ŠKOLA SPORTA "RIBNIK" RIBNIK
<i>Omladinska škola</i> je osnovana 2009. godine i bavi se organizovanjem škole sporta za djecu i omladinu kroz koju promovise značaj svih oblika sportskog organizovanja. Učestvuje na sportskim takmičenjima i sarađuje sa istim i sličnim udruženjima Predsjednik udruženja: Duško Kozomara

UDRUŽENJE FARMERA "RIBNIK" RIBNIK
Glavne aktivnosti udruženja su informisanje i educiranje proizvođača mlijeka i farmera o svim novinama u proizvodnji i preradi mliječnih proizvoda, načinima uzgoja stoke i sl. Udruženje djeluje od 2005. godine. Predsjednik udruženja: Željko Tomić

UDRUŽENJE POLJOPRIVREDNIKA "VOĆAR" RIBNIK
Udruženje je osnovano 2005. godine. Izmeđuostalog bavi se otvaranjem plantaža za uzgoj bobičastog voća, sarađuje sa zadrugama na partnerskoj osnovi. Organizuje edukacije stanovništva o načinu uzgoja određenih sorti, iznalaženje mogućnosti za samozapošljavanje stanovništva i tendencija ka stalnom uvezivanju sa sličnim udruženjima u regionu. Predsjednik udruženja: Mileva Tucić

UDRUŽENJE SPORTSKIH RIBOLOVACA RIBNIK
- Intenzivan rad na razvoju sportskog ribarenja i redovno vrše poribljavanje rijeka su glavne odlike udruženja koje postoji od 1998. godine. Uz aktivnosti vezane za zaštitu životne sredine i ekologiju nastoje objединiti i druge segmente kao što su lov, planinarenje, obilazak prirodnih ljepota i pećina i na taj način doprinjeti razvoju turističke ponude opštine Ribnik. Predsjednik udruženja: Marko Čeko

U.G. ZA POVRATAK U OPŠTINU ROGATICA ROGATICA

Krajem 1997. godine udruženje je izvršilo pripreme za posjetu svojim domovima protjeranih Rogatičana. U vremenskom periodu od 04.05.1998.godine do 02.06.1998.godine raseljeni (483 osobe) obišlo je 44 sela. Akcija je provedena uz veliku pomoć Beriza Belkića i UNHCR-a. U narednom periodu raseljeni su organizovano posjetili svoje domove u još 17 sela i gradu Rogatica. Sačinjen je Plan povratka na područje ove opštine u ciju realizaciju su uključeni Službe opštine, Klub odbornika koalicije CD, udruženje građana za povratak Rogatica, kao i sami prijeratni žitelji ovog područja.

Predsjednik udruženja: Nihad Krajina

OPŠTA ZEMLJORADNIČKA ZADRUGA „ŽEPA“ ROGATICA

Registrovana je 2001. godine, a osnovna djelatnost je : gajenje žita, povrća, voćnih sadnica, uzgoj goveda, proizvodnja mlijeka, kao i ostalih mliječnih proizvoda. Zadruga je formirana radi zadovoljenja zajedničkih interesa povratnika i ostvarivanje ekonomske koristi za njihove porodice. Osnivači su povratnici u Žepu, a članica su zemljoradničkog Saveza RS-a.

Lice za zastupanje : Husein Čavčić

U.G. IZBJEGLIH I RASELJENIH LICA OPŠTINE RUDO

Udruženje je saradnjivalo je sa Unijom od 2008. godine i dostavljalo podatke i fotografije o povratku u sela Omacina i Pribisici, kao i podatke o broju izgrađenih kuća u MZ Strgačina. Vršili su podjelu pomoći povratnicima u 2003. godini. Inače, udruženje je počelo sa aktivnostima u 2002. godini.

Predstavnici udruženja: Edhem Kosovac, Zulfo Svraka

**UDRUŽENJE OBOLJELIH OD POLIOMEYLITISA, POVREDE MOZGA I KIČMENE MOŽDINE USK-a
SANSKI MOST**

Okuplja oboljele osobe radi njihovog organizovanog djelovanja i stvaranja uslova za njihovo učešće u odgovarajućim oblastima života. Osnovano 2002. godine.

Udruženje, također, radi na razvijanju ličnosti, podsticanju i koordinaciji aktivnosti za razvoj društvene brige o invalidima, razvoj rehabilitacije, te unapređenje kulturnog, ekonomskog i socijalnog položaja članova udruženja.

Predsjednik udruženja: Enes Alibegović

UG „PODLUG 2002“ SANSKI MOST

Aktivnosti udruženja su: radna povratku izbjeglih i raseljenih lica, saradnja sa organima vlasti, međunarodnim humanitarnim organizacijama, stvaranju uslova za bolji život građana. Članovi udruženja su pripadnici svih nacionalnosti i broji 452 člana. Udruženje, koje je osnovano 2008. godine, je uspješno realizovalo više projekata iz domena obnove stambenih jedinica i rekonstrukcije infrastrukture, te održivog povratka.

Predsjednik udruženja: Dejan Majkić

„UDRUŽENJE SRBA POVRTNIKA 011“ SANSKI MOST SANSKI MOST

Udruženje je osnovano 2011. godine. Aktivnosti se odnose na:

- saradnju sa organima vlasti, međunarodnim organizacijama, humanitarnim i drugim nevladinim organizacijama u cilju ostvarivanja prava građana i ostvarivanja uslova za bolji život građana
- radu na prevazilaženje nacionalnih i vjerskih netrepeljivosti
- realizaciju projekata elektrifikacije povratničkih naselja
- obnovu porušenih stambenih objekata
- obnovu infrastrukture i dr.

Predstavnik udruženja: Boško Grbić i Ljilja Čorokalo

UDRUŽENJE OPTIMIZAM SARAJEVO

Udruženje se bavi rehabilitacijom i okupljanjem osoba oboljelih od PTSP –a. Djeluje na cijelom području BiH. Do sada ima oko 500 članova različitih etničkih pripadnosti. Osnovano je 2010. godine.

Predsjednik udruženja: Sadik Hasanović

UDRUŽENJE GRAĐANA PORIJEKLOM IZ LJUBUŠKOG SARAJEVO

Udruženje je registrovano 1993. godine, a 2002. godine je pristupilo Uniji. Izvršilo je kompletnu evidenciju raseljenih lica koja se žele vratiti u Ljubuški. Također, prodili su i anketu među izbjeglicama u Norveškoj, porijeklom iz Ljubuškog – utvrdili činjenice šta se smatra preprekom za povratak.

Predsjednik udruženja: Rasim Bećirović

UDRUŽENJE RASELJENIH LICA I IZBJEGLICA NOVO SARAJEVO SARAJEVO

Osnovano je 2004. godine sa ciljem da ubrza sanaciju devastiranih objekata u zgradama kolektivnog stanovanja. Članstvo udruženja činili su bivši stanari iz devastiranih objekata. Svi zajedno su aktivno radili na što boljoj animaciji relevantnih faktora koji bi mogli da utiču na ubranu sanaciju i obnovu.

Aktivnosti su uspješno okončane i uz finansijsku pomoć od svih nivoa vlasti i međunarodnih donatora izvršena je sanacija svih stanova na lokalitetu koje pokriva ovo udruženje (ul. K. Kapetanovića, H. Čemerlića, Ljubljanskoj, dio Travničke i Zagrebačke). Bili su dugogodišnji aktivni članovi Unije, ali zbog nedostatka finansijskih sredstava udruženje je prestalo sa radom 2011. godine.

Predsjednik udruženja : Sead Arnautalić

UDRUŽENJE ZA POVRATAK PROGNAH I RASELJENIH ROGATIČANA SARAJEVO

Udruženje je registrovano kao nevladina organizacija koja se principijelno zalaže za dosljedno provođenje ANEX-a VII DMS-a. Vršilo je prikupljanje podataka i pružanje svih vrsta pomoći povratničkom stanovništvu. Izradilo je Program za obnovu i razvoj opštine Rogatica i formiralo stručne timove za rad na terenu. Pratilo je provođenje propisa koji se odnose na zaštitu i prava prognanih lica, a posebno u oblasti povrata imovine. Osnovano je krajem 1992. godine, a 2004. godine uključilo se u mrežu Unije. Tokom djelovanja implementiralo je nekoliko projekata uz finansijsku pomoć Federalnog ministarstva za IRL, Vlade Kantona Sarajevo, Catholic Relief Services, WORLD Vision, Vlada RS-a.

Predsjednik udruženja : Alija Pavica

UDRUŽENJE GRAĐANA „RASELJENA LICA ZA POVRATAK U PODŽEPLJE“ SARAJEVO

Registrovano je 2001. godine, a priključilo se mreži Unije 2004. Aktivno djelovalo na stvaranju uslova za povratak, unapređenje opštih, socijalnih, zdravstvenih uslova, ne samo za područje M.Z. Podžeplje, nego i šire. Posebne aktivnosti provodilo je u sfere i zapošljavanja povratnika u smislu prekvalifikacije, dokvalifikacije i produktivnog zapošljavanja, te pružalo pomoć mladima za nastavak obrazovanja.

Predsjednik udruženja : Rešid Jusupović

UDRUŽENJE GRAĐANA ZA POVRATAK U DOBRINJU I I IV "NAŠ DOM" SARAJEVO

Okupilo je građane koji su protjerani iz svojih stanova i djelovalo je od 1996. godine. Svoj rad intenziviralo je 2000. godine. Godinu kasnije uputilo je preko 400 pisanih podnesaka i svjedočenja prilikom arbitražnog postupka za Dobrinju. Uspješno je pratilo povrat stanova ovog naselja i obezbjeđivalo pomoć u građevinskom materijalu za preko 350 porodica. Udruženje je za svoj rad nosilac najvišeg općinskog priznanja za 2001. godinu Zlatna plaketa „Safet Hadžić“.

Predsjednik udruženja : Fadil Suljić

UDRUŽENJE ZA ODRŽIVI POVRATAK U SARAJEVO –UZOPUS SARAJEVO

Osnovano je 2004. godine na multietničkoj osnovi sa osnovnim porgramskim ciljevima: zaštita ljudskih, humanitarnih, kulturnih, socijalnih, imovinskih prava i sloboda i interesa, jačanje procesa demokratizacije i razvoja civilnog društva, te uspostavljanje saradnje sa međunarodnim organizacijama i institucijama zaduženim za brigu o izbjeglicama i raseljenim licima.

Predsjednik udruženja : Rasim Bećirović

UDRUŽENJE GRAĐANA HAN PIJESAK SARAJEVO

Osnovni sadržaj djelatnosti udruženja je : koordinacija sa svojim članovima radi jedinstvenog stava i nastupa prema prema drugim organima, organizacijama i međunarodnim predstavnicima u pogledu rješavanja problema vezanih za cjelokupan proces povratka. Tom koordinacijom doprinijeli su unapređenju opšte, socijalne, zdravstvene, stambene uslove raseljenih lica i povratnika.

Predsjedništvo Udruženja je 2002. godine donijelo Odluku o pristupanju Uniji .

Predsjednik udruženja : Bego Čardaković

UDRUŽENJE BOSANSKO PODRINJSKA RAZVOJNA FONDACIJA – BPRF SARAJEVO

Osnovano je 2003. godine i iste godine postalo članica SIRL-a. Ciljevi osnivanja Fondacije su: stvaranje uslova za održivi povratak raseljenog stanovništva u regiju Bosanskog Podrinja kroz obnovu infrastrukture, prikupljanje sredstava za razvoj privrede i socijalne programe. Organizatori su okruglih stolova na teme:

- aktuelna pitanja, rezultati, problemi i mjere za povratak izbjeglih i raseljenih lica iz Kantona Sarajevo i u Kanton Sarajevo
- struktura stanovništva u Bosanskom Podrinju po popisu iz 1991. godine
- napušteno zemljište u podrinju otkupom pretvoriti u riznicu bogatstva i blagostanja

Predsjednik udruženja : Ismet Hatibović

UDRUŽENJE „DRUŠTVO PČELARA SAT MEDA“ SARAJEVO

Osnovano 2003. godine. Osnovne djelatnosti su: širenje pčelarstva među građanima i popularizacija istog na području Kantona Sarajevo. Nabavljalo je i distribuiralo pčelarski pribor, opremu, reprodukcioni materijal svojim članicama. Održavalo je seminare i tečajeve radi unapređenja proizvodnje meda i ostalih proizvoda od meda. Upravni Odbor Udruženja donio je 2003. godine Odluku o priključenju Uniji.

Predsjednik udruženja : Zekir Kulović

UDRUŽENJE „ŽENA ŽRTVA RATA“ SARAJEVO

Rješenje statusa *žena –žrtava rata* kroz Zakon o civilnim žrtvama rata i dobijanje posebnog statusa je osnovni cilj osnivanja udruženja. Kroz aktivnosti udruženje je pružalo zdravstvenu zaštitu, pomoć pri povratku u prijeratne domove i druge oblike rješavanja stambenih pitanja, posebno ženama žrtvama rata koje se ne žele vratiti tamo odakle su protjerane. Posjeduju formiranu bazu podataka žena žrtava rata, na osnovu koje su održavale edukacije za ciljnu populaciju i pomagale prilikom otvaranja manjih pogona za zapošljavanje žena. Udruženje je registrovano 14.05.2003. godine. Predsjednica Udruženja bila je spoljni saradnik Regionalnog odbora Goražde koji je formiran od strane Unije.

Programski ciljevi udruženja:

- rješavanje stambenog pitanja ŽŽR-a koja se ne može vratiti u prijeratno mjesto boravka (gdje nad njom izvršen ratni zločin)
- uzimanje izjava od žene-žrtve rata o izvršenom ratnom zločinu nad istom
- uspostavljanje baze podataka o ženama žrtvama rata
- saradnja sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslovaiju (Tribunalom), entitetskim tužilaštvima, Tužilaštvom BiH.
- pokretanje prijedloga za procesuiranje ratnih zločinaca
- zdravstvena zaštita i liječenje ŽŽR-a koje nisu ni po kom osnovu ostvarile pravo na zdravstvenu zaštitu
- otvaranje puteva pomirenja i sprečavanja ponavljanja genocida i bilo kojih drugih oružanih sukoba i nasilja u budućnosti.
- pomoći onima koje ne mogu iz opravdanih razloga da se vrate u prijeratne domove kako bi ostali na području trenutnog prebivališta podnošenjem prijedloga i zahtjeva za rješavanje pitanja, kao i onih kojima su devastirani stambeni objekti
- zapošljavanje žene-žrtve rata, – Angažovanje kompetentnog kadra za pružanje psihosocijalne pomoći i liječenje ŽŽR-a putem zdravstvenih ustanova
- traganje i pronalazak grobnica žene-žrtve rata i članova uže porodice ŽŽR-a

Predsjednik udruženja : Bakira Hasečić

UDRUŽENJE ROMA "NAŠA BUDUĆNOST" SARAJEVO

Radi na cjelokupnom poboljšanju uslova života i rada romske populacije, kao i na poboljšanju socijalno-statusne situacije. Potpisnici su Protokola o saradnji sa Vladom Kantona Sarajevo za stambeno zbrinjavanje beskućnika, kao i protokol o saradnji sa Ministarstvom za boračka pitanja, također, za stambeno zbrinjavanje boračke romske populacije. Predsjednik udruženja bio je potpredsjednik Nadzornog odbora Unije . Uz pomoć donatora SIDA i CARITAS aktivno su učestvovali na izmještanju romske populacije sa Butmira. Ovo udruženje registrovano je 1994 godine i broji preko 3.700 članova.

Predsjednik udruženja : Bajro Beganović

UDRUŽENJE ZA OBNOVU NEBODERA NA TRGU HEROJA SARAJEVO

Rješenjem Ministarstva pravde BiH registrovano je 2000. godine kao NVO sa članstvom stanara čiji su stanovi i pokućstvo izgorjeli u požaru krajem 1992. godine. Komunicirali su sa nadležnim organima općine Novo Sarajevo, Kantona Sarajevo, Federalnim organima, MLJPI-em, OHR-om, Delegacijom EU i ostalim humanitarnim međunarodnim organizacijama. Uspješno su uz finansijsku podršku ALISEI i CARITAS obnovili ukupno 55 stambenih jedinica. Također su uz pomoć Kantona Sarajevo obnovili infrastrukture i zajedničke prostorije i 54 stana. 2002. godine uključeni su u mrežu Unije.

Predsjednik udruženja : Salko Prašo

U.G. AERODROMSKO NASELJE SARAJEVO

Djelovalo je od 1998. godine i prikupljalo informacije i kontakte za bivše stanare naselja Aerodrom C 4 i uredno ih distribuiralo svim relevantnim domaćim i međunarodnim institucijama, a u cilju obnove oštećenih i razrušenih objekata. Zbog otežanih uslova 234 stanara ovog naselja održavali su zborove i tražili pomoć za rekonstrukciju. Tek 2000. godine obilježeno je započinjanje projekta obnove naselja.

Predsjednik udruženja : Mugdim Mesihović

UDRUŽENJE IZBJEGLIH I RASELJENIH GRAĐANA DERVENTE SARAJEVO

U zajedničkoj saradnji sa sličnim udruženjima u Tuzli, Zenici, Slavonskom Brodu, Zagrebu i Osijeku pokrenuta je aktivnost na izradi operativnih planova povratka raseljenih lica i izbjeglica i u tu svrhu formiran je Operativni štab za povratak. Prijedlog Operativnog štaba je bio da se Derventa otvori za dobrovoljni povratak. Sa Operativnim planom upoznati su svi međunarodni donatori i domaće institucije i on bi se provodio po fazama. Ovakvim pristupom i povratak na područje opštine Derventa bi bio ubrzan i planiran.

Predsjednik udruženja: Simo Grubišić

UDRUŽENJE ZA IZBJEGLICE I RASELJENA LICA – OBNOVU I IZGRADNJU "GIRE" SOKOLAC

Udruženje se bavi utvrđivanjem planova razvoja Udruženja i aktivnosti na realizaciji povratka u Republiku Srpsku.

Također, radi na osposobljavanju stručnog kadra i ostvarivanju javnosti u radu organa udruženja.

Aktivnosti se odnose i na razvoj poljoprivrede i proizvodnje, saradnji sa sličnim udruženjima.

Udruženje egzistira od 2004. godine.

Predsjednik udruženja: Rahman Babić

UDRUŽENJE "DRINA" SREBRENICA

Udruženje, osnovano 2005. godine, radi na promociji unapređenja i zaštite ljudskih prava i sloboda, prava manjina, osoba sa posebnim potrebama, te promocije i unapređenja civilnog i demokratskog društva.

Također se bavi unapređenjem socio-ekonomskog položaja građana i smanjenje siromaštva, unapređenjem obrazovanja, nauke, kulture, zaštite životne okoline, zdravstvene zaštite i dobrotvornih aktivnosti, te promocijom NVO sektora.

Predsjednik udruženja: Zulfo Salihović

ZZ „SREBRENICA“ SREBRENICA

Planom rada ZZ je zacrtala razvoj ratarske i voćarske proizvodnje i razvoj stočarstva. U saradnji sa osnivačima i drugim zainteresovanim licima proširenje proizvodnje će ići u smjeru uzgoja ljekovitog bilja, proizvodnju, obradu, hlađenje i zamrzavanje mesa i proizvodnje mliječnih proizvoda. Zbog teške finansijske situacije plasman proizvodnje je otežan. Zadruga je formirana 2002. godine i iste godine postala je članica Unije.

Zastupnik ZZ : Mirsad Selimović

UG PRIVREDNIKA STOLAC

Udruženje je osnovano 2002. godine i bavi se slijedećim aktivnostima:

- pružanje pomoći pri radu postojećih i osnivanje novih privrednih djelatnosti;
- iniciranje, priprema i realizacija programa za osnivanje radnji, zadruga, preduzeća i sl.
- saradnja sa organima uprave i pravnim subjektima za potrebe svojih članova, pomoć pri registracijama i organiziranje servisnih poslova za svoje članice;
- stručno osposobljavanje članova i sl.

Predsjednik udruženja: Ragib Dizdar

UDRUŽENJE ŽENA "ORHIDEJA" STOLAC

Grupna i individualna terapija u cilju rješavanja trauma prouzrokovanih ratom, prilagođavanjem, povratkom, suočavanjem sa socijalnim, nacionalnim i kulturološkim razlikama, bračnim problemima, nasiljem u porodici i spolnom nejednakošću, su neke od aktivnosti udruženja koje egzistira od 2004. godine.

Organizuju seminare, radionice, tribine i okrugle stolove kao i kulturne manifestacija za potrebe korisnika.

Orhideja radi mnogo projekata koji su usmjereni na njezinu misiju, odnosno edukaciju za razvoj vještina, radionice suvenira, šivanje, poljoprivredne edukacije, marketing, ekološke radionice, zatim organizujemo seminare o ravnopravnosti spolova, pravima žena... Orhideja je veliki dio svog rada posvetila područjima koja su ugrožena minama. Protekle godine smo obišli dvadeset lokalnih zajednica u općinama Stolac i Berkovići, u kojima postoji potencijalna opasnost od mina. Orhideja također radi na poboljšanju uslova života svih građana Stoca, te kroz lobiranje stranih donatora obezbjeđuje projekte koji su od važnosti za cijeli Stolac. U protekloj godini smo pronašli donatore za obnovu sportske sale u Stocu. Podršku udruženju pružaju međunarodne organizacije koje prepoznaju naš rad kao CCFD iz Francuske, Ambasada SAD u Sarajevu, Global Fond for Women iz SAD-a, UNDP i Handicap International. Orhideja je svake godine u saradnji sa Francuskim kulturnim centrom "Andre Malraux" iz Sarajeva i Pariza, i radi na projektu "Vrtovi Stoca, vrtovi Evrope", kroz koji u ljetnom periodu studenti s Univerziteta iz Versaillea, Sarajeva i Mostara rade na uređenju korita rijeke Bregave, ekološkim radionicama te poboljšanju izgleda grada

Predstavnici udruženja: Esmā Hajdarević i Minva Hasić

UDRUGA POV RATNIKA I POLJOPRIVREDNIH PRIZVOĐAĆA "GORNJI KRAJ" LJUBLJENICA STOLAC

Aktivnosti udruženja se odnose na promociju i usklađivanje općih i pojedinačnih interesa članstva kao i pospješivanje održivog manjinskog povratka, obnova stambenog fonda i infrastrukture ruralnih područja. Udruženje je osnovano 2007. godine.

Rad udruženja baziran je i na zapošljavanje povratnika i socijalno ugroženih kategorija stanovništva u poljoprivredi i maloj privredi.

Predsjednik udruženja: Zdravko Raguž

POLJOPRIVREDNA ZADRUGA „ZDRAV ŽIVOT“ STOLAC

Od strane šest poslovno sposobnih fizičkih lica ova zadruga počela je sa radom 2003. godine i vlasništvo je zadrugara. Najznačajnije aktivnosti i kontakti ostvareni su u okviru projekta „200 malih farmi – mljekara „. Pomoć za finansiranje su do sada tražili od Investicijske banke, Vlade FBiH, Ambasad Islamske Republike Pakistan i Federalnog zavoda za zapošljavanje.

Direktor : Behadin Rizvanović

POLJOPRIVREDNA ZADRUGA „DUBRAVE“ PRENJ STOLAC

Registrovana je 1999. godine sa ciljem osiguranja kvalitetnog i samoodrživog povratka Bošnjaka i Srba na plato Dubrava. Zadruga je jedini nosilac obnove poljoprivredne proizvodnje ovim prostorima i tokom rata područje je bilo u potpunosti uništeno. Zadruga pokriva teren u općinama Stolac, Čapljina i dio općine Mostar Jug u kojima se nalazi osamnaest sela. Uglavnom, kooperanti preferiraju plasteniku proizvodnju ranog povrća koje se najbolje može plasirati na tržište. Imaju dogovoreno tržište za plasman ranog krompira sa COOP STAVANGER NORVEŠKA, jedan dio Švedske i Danske, a u

pregovorima su i za izvoz paradajza, paprike ,luka, lubenice itd.

Kontakt osoba : Kemal Balavac i Asim Bilal

ZZ „AGROPLOD“ STOLAC

Ovo je privatna zemljoradnička zadruga sa ciljem da okupi domicilno stanovništvo, povratnike i raseljena lica, pokrene proizvodnju organske hrane, njen plasman i preradu do egzistencijalno održivog nivoa uz pomoć donatora, posebno međunarodnih humanitarnih organizacija. Eksploatacijom prirodnih resursa, kao što je samoniklo ljekovito i aromatično bilje djelatnost želi proširiti na proizvodnju eteričnih ulja, meda i drugih pčelinjih proizvoda. Uspješno je realizovala projekte uz finansijsku podršku: CARE INTERNATIONAL, CEFA MALTEZER, BMZ-MALTESER, UMCOR, PIU PELRP itd.

Inače, Zadruga je osnovana 1999. godine.

Direktor : Enver Zele

UDRUŽENJE POV RATNIKA CRNIĆI ALADINIĆI STOLAC

Osnovne djelatnosti udruženja su: pomoć povratnicima da se vrate u svoja prijeratna prebivališta; povezivanje članova, razmjena saznanja i iskustava; organizovanje i učešće na susretima, domaćim i međunarodnim stručnim skupovima; saradnja sa svim institucijama koje se bave povratkom;

formiranje poljoprivrednih grupa i poticanje na bavljenje poljoprivredom i dr.

Također, udruženje se bavi uključivanjem većeg broja građana, a posebno omladine u rad Udruženja.

Osnovano je 2010. godine.

Predsjednik udruženja: Suad Pejak

UG „NAŠ DOM“ TESLIĆ

Udruženje je osnovano 2003. godine. Provodili su mnoge aktivnosti iz segmenta održivog povratka:

- na zahtjev udruženja „Naš dom Bardaci“ Teslić završen je projekat asfaltiranje puta u MZ Bardaci dionica Lanara-Bardaci, sredstva Opštine Teslić, građana MZ Bardaci, sredstva iz grantova i entitetskih ministarstava, ukupno 1284 metra dužne
- projekat modernizacije puta u MZ Bardac, i zaseok Zečevo Brdo na zahtjev Udruženja „Naš dom Bardaci“ Teslić
- projekat rekonstrukcije doma kulture u MZ Bardaci, na zahtjev udruženja „Naš dom Bardaci“ Teslić

Udruženje je učestvovalo i u drugim aktivnostima kao:

- organizacija okupljanje dijaspore 2010-2011 i 2012
- organizacija posjete memorijalnom centru Potočari Srebrenica uz pomoć FMROI 2011-2012 godina

Udruženje se takođe bavilo pomoći članstvu učenicima i socijalno ugroženima u skladu sa mogućnostima i raspoloživim sredstvima

Predsjednik udruženja: Alija Zekić

UDRUŽENJE ZA ODRŽIVOST POVRATNIKA OPŠTINE TESLIĆ

Počelo sa radom 1997. godine a 2002. godine je preregistrovano. Udruženje je najviše baziralo svoj rad na projekte iz oblasti ekološke zaštite prostora, izgradnje lokalnih kapaciteta, formiranje zemljoradničke zadruge i razvoj poljoprivredne infrastrukture.

Predsjednik udruženja: Mehmed Kopic

UDRUGA ZA POVRATAK PROGNAHNIH I RASELJENIH HRVATA KOMUŠINA „DOMUS AREA“ TESLIĆ

Osnovna djelatnost udruženja jeste saradnja sa humanitarnim, dobrotvornim, lokalnim i ostalim organizacijama radi prikupljanja pomoći za obnovu kuća, provrednih objekata i stvaranja uslova za brži povratak na područje opštine Teslić. Implementirani su razbi projekti sa mnogim donatorima, kao što je HELP-CROSSROADS, ARC, CARITAS, MERCY CORPS i dr.

Predsjednik udruženja: Marko Paurević

OPŠTA ZZ POVRATNIKA „NOVI POČETAK“ TESLIĆ

Osnivanjem zadruge 2002. godine donesen je kratkoročni i dugoročni program razvoja i poslovanja kojima je obuhvaćen razvoj stočarstva, tov goveda i mljekarstvo, organizovan otkup mlijeka, ratarska proizvodnja, odnosno proizvodnja žitarica za stočnu ishranu(kukuruz, ječam , zob i travno djetelinske smjese), kao i proizvodnja žitarica za ljudsku ishranu (pšenica, povrće, voće, pčelarstvo itd). Formirane su otkupne staniceza mlijeko i opremljene rashladnim uređajima, izgrađen prostor i nabavljena mješavina stočne hrane, prodavnica, poljoprivredna apoteka i veterinarska apoteka.

Direktor: Mehmed Kopic

UDRUŽENJE GRAĐANA "POVRATAK" – PROGNAHIKA I IZBJEGLICA - POVRATNIKA TEŠANJ

Udruženje je svoj rad baziralo na pružanje pomoći u realizaciji povratka i rješavanju problema povratnika kroz: prikupljanje i distribuciju humanitarne pomoći povratnicima, stvaranje povoljnih političkih, ekonomskih i sigurnosnih uslova za povratak. Osnovano je 2001. godine.

Predsjednik udruženja: Svetozar Pejić

UG „FORUM ŽENA“ TEŠANJ

2002. godine su postali članica Unije, a udruženje je osnovano 1999. godine. Aktivnosti udruženja su, uglavnom, vezane za žene i njihove porodice, posebno iz reda povratnika. Prvi projekat je realizovan 1999. godine, a zatim su donatori Mercy Corpsa povratnicima donirali motokultivatore, stočni fond, plastenike i ostalo što je neophodno za ekonomsku stabilnost porodica. Također se vrši stručno osposobljavanje članova udruženja i provode razne vrste edukacija.

Predsjednik udruženja: Ruža Vlajković

UDRUŽENJE GRAĐANA "ODRŽIVI POVRATAK" TEŠANJ

Udruženje je registrovano 2003. godine. Osnovni sadržaj djelatnosti udruženja je:

- organizovanje prikupljanja i distribucije humanitarne robe, kao i drugih roba za sanaciju stambenih objekata
- stvaranje političkih, ekonomskih i društvenih uslova za dobrovoljni i sigurni povratak raseljenih osoba i izbjeglica na teritorij općine Tešanj
- saradnja sa međunarodnim humanitarnim organizacijama i td

Udruženje djeluje na području Zeničko – dobojskog kantona

Privdili su mnoge aktivnosti: izgradnja, rekonstrukcija i adaptacija stambenog prostora, odnosno devastiranih objekata; projektirano rješavanje pitanja održivosti povratka uz stimulativne mjere za povratak i održivi povratak; angažovanje u zapošljavanju povratnika i mnoge druge.

Predstavnici udruženja: Milan Marković i Đorđe Ristić

UDRUŽENJE POLJOPRIVREDNIKA KARAULSKO-VLAŠIČKOG PLATO TRAVNIK

Udruženje promoviše afirmaciju proizvodnje poljoprivrednih proizvoda i bavljenje poljoprivredom. Također, vrši edukacije, jača opću i međusobnu saradnju poljoprivrednih proizvođača. Osnovano je

2000. godine.

Predstavnici udruženja: Nisvet Mrkonja i Ragib Langić

REGIONALNI ODBOR TRAVNIK

Statutom Unije predviđeno je da su najveći otgani u mjesnoj, općinskoj i regionalnoj strukturi REGIONALNI ODBORI. Iz tog razloga 1995. godine pristupilo se formiranju RO Kancelarija u Travniku. Obuhvaćene su općine srednjobosanskog Kantona, odnosno Županije središnja Bosna. Po osnivanju, a na osnovu Planova i Programa pristupilo se organizovanom prikupljanju podataka o broju povratnika, raseljenih lica, broju obnovljenih i neobnovljenih stambeni jedinica, infrastrukture itd. Uporedo sa tim u općinama koje regionalno pripadaju ovom Odboru počela su formiranja Udruženja građana koja se aktivno uključuju u RO i rade na prikupljanju i obradi podataka vezanih za povratak.

Koordinator RO: Fikret Karač

REGIONALNI RAZVOJNI CENTAR TRAVNIK

Formiran je radi koordinacije svih zvaničnih tijela i udruženja koja pokriva Regionalni Odbor Travnik i prikupljanja podataka vezanih za obnovu i izgradnju.

Kontakt osoba: Zlata Ćerimović

OPĆINSKI SAVEZ POLJOPRIVREDNIH PROIZVOĐAČA U TRAVNIKU TRAVNIK

Savez okuplja članove udruženja poljoprivrednika „Bila“, „Mehurići“, „Lašva“, „Nova Bila“, „Vlašić-Dub“ i „Vlašić Turbe“. Registrovana je 2001. godine. Zastupa interese svojih članova kroz zaštitu poljoprivredne proizvodnje i vrši strateško planiranje iste. Afirmiše bavljenje poljoprivrednom proizvodnjom, primjenu savremene tehnologije i vrši edukacije svojih članova. Odmah po registraciji

ovaj Savez pristupio je u članstvo Unije.

Predsjednik Saveza : Zvonko Bodul

UDRUŽENJE ŽENA „MERDAN“ KARAULA TRAVNIK

Osnovano je sa ciljem pružanja pomoći ženama-majkama, posebno samohranim, te najugroženijim porodicama i porodicama sa najvećim brojem djece. Također je pomoć pružalo djeci bez jednog ili oba roditelja. Baziralo se na ubrzaniji razvoj stočarstva i ratarske proizvodnje. Programom rada planirali su organizovanje susreta, predavanja i kurseva kako bi na taj način zainteresovali žene i mlade da se uključe i egzistenciju stvaraju svojim radom i na svojim imanjima.

Predsjednica udruženja : Fatima Skrobo

UDRUŽENJE POLJOPRIVREDNIKA I STOČARA „KARAULA“ TRAVNIK

Ovo udruženje je udruženje građana, poljoprivrednih proizvođača u svim oblicima proizvodnje (stočarstvo, ratarstvo, vočarstvo i dr.), kojima ovaj vid udruživanja odgovara i koji svoj prosperitet vide u ovom načinu nastupa i djelovanja.

Udruženje je formirano 2008. godine i provodi mnogo aktivnosti: izložba svih vrsta stoke, poljoprivrednih i zanatskih proizvoda i rukotvorina, seoske sportke igre i td.); unapređenje poljoprivredne proizvodnje; nabavka poljoprivrednih mašina; edukacija članova u smislu uvođenja novih tehnologija u pljoprivrednoj proizvodnji.

Predsjednik udruženja : Omer Helda

TNT - TOLERANCIJA TRAVNIK

Udruženje je osnovano 2008. godine, a primarni ciljevi su:

- pozivanje svih ljudi da od separacije pređu u partnerstvo
- postaviti kvalitet čovjeka i poštivanje univerzalnih ljudskih prava

- zagovarati poštovanje, prihvatanje i uvažavanje bogatstva različitosti
- stvaranje dugoročne i razvojne ekonomske mogućnosti mladima
- monitoring razvoja civilnog društva i td.

Udruženje je Uniji pristupilo 2010. godine.

Predsjednik udruženja : Alem Čolić

LIGA ZA ZAŠTITU PRIVATNE SVOJINE I LJUDSKIH PRAVA TREBINJE

Radi na zaštiti prava i svojine članova Lige u odnosu na imovinu oduzetu na osnovu Zakona o nacionalizaciji i drugih propisa iz 1971.g. do danas. Djeluje od 1997. godine.

Također, bavi se zaštitom prava na privatnu svojinu, i ostalih ljudskih prava i deklaracija, pružanje humanitarne i druge pomoći i saradnja sa drugim udruženjima.

Predsjednik udruženja: Nikola Sekulović

UDRUŽENJE IZBJEGLO RASELJENIH LICA REGIJE ISTOČNA HERCEGOVINA TREBINJE

Udruženje koje je prvo reagovalo na neujednačene propise u pogledu imovinskih prava u entitetima i rješavanju istih na više načina i mjesta, te na uključivanje civilnog društva u rješavanju ove problematike. Također su reagovali kod nadležnih institucija na probleme privatizacije, stare devizne štednje, restitucije, povezivanje staža i nedostatak ekonomskih programa.

Predsjednik udruženja: Vladimir Šešlija

UG IZBJEGLIH I RASELJENIH LICA SA PODRUČJA OPŠTINE TRNOVO

Organizacija je osnovana 2000. godine a 2000. godine stupilo u članstvo Unije. Osnovni cilj je okupljanje i udruživanje izbjeglih i raseljenih lica i zalaganje za obezbjeđivanje uslova za povratak. Također, bitnim se smatra i obezbjeđivanje osnovnih potreba građana, a posebno šehidskih porodica,

ratnih vojnih invalida i porodica žrtava rata.

Kontakt osobe: Alija Krupalija, Osman Mulaomerović i Izet Mahmutović

UDRUŽENJE POVRATNIKA U TRNOVO

Osnovni ciljevi i djelatnosti udruženja su:

- organizovan i transparentan način pokretanja i realizacije projekata od interesa za ostvarivanje povratka na područje Trnova
- realizacija projekata samoodrživog povratka
- razvijanje stvaralaštva iz oblasti kulturno – istorijskog i prirodnog naslijeđa
- razvijanje saradnje sa drugim organizacijama i udruženjima

Predsjednik udruženja: Miralem Karić

SGV -POKRET ZA RAVNOPRAVNOST TUZLA

Udruženje je formirano 1993. godine iz reda patriota kao Udruženje od istorijskog značaja u očuvanju države BiH u njenim avnojskim granicama za sve narode u BiH bez obzira na naciju, vjeru, rasu, boju kože i pripadnost.

Udruženje se bori protiv mirnog etničkog čišćenja Srba iz Federacije, kao i Bošnjaka i Hrvata iz Republike Srpske.

Predsjednik udruženja: Zoran Jovanović

UG KORISNIKA VODE SA VODOVODA CULJAGE, ČAUŠEVIĆI, SAMARDŽIĆI I GLAVICA TUZLA

Radi na projektnom rješenju kako dugoročno tako i takoročno za snabdijevanje građana zdravom i pitkom vodom.

Vrši redovnu kontrolu ispravnosti pitke vode na fizičko hemijsko i bakteriološku ispravnost.

Djeluje od 2012. godine u interesu svih građana navedenih područja.

Predsjednik udruženja: Milivoj Milić

UDRUŽENJE GRAĐANA OPŠTINE ZVORNIK TUZLA

Ovo udruženje je nevladina, nestranačka organizacija sa ambicijama da u svoje članstvo okupi sve građane prognanike sa teritorije opštine Zvornik, da zastupa njihove interese, da uspostavi odgovarajući odnos sa lokalnom zajednicom, organima vlasti RS –a, FBiH i države, te međunarodnim organizacijama – predstavnicima OHR, OSCE i UNHCR. Na ovakav način je moguće ostvariti mogućnosti za pružanje svih oblika pomoći, stvoriti sveobuhvatne uslove za povratak, te afirmaciju Zvornika i njegovih materijalnih i kulturnih vrijednosti. Autori su *Deklaracije* sa jasnim sjernicama bržeg povratka, obnovu st. jedinica i održivi opstanak. Formirano je 1998. godine

Kontakt osoba: Izet Mehinagić

UDRUŽENJE ZA ODRŽIVI POVRATAK U TK TUZLA

Na osnovu Programskih ciljeva udruženje se opredijelilo za formiranje podružnica i preko njih pokretalo aktivnosti za brže rješavanje povratničkih problema. Bili su uključeni u rad Opštinskih komisija za odabir korisnika pomoći u svim općinama Kantona, izuzev Tuzle i Gračanice. Zalagali su se za potpunu provedbu ANEX-a VII DMS-a i u vezi s tim pismenim putem se obraćali Paddy Ashdownu. Posebne aktivnosti su usmjeravali na slobodan povratak svih građana u svoje domove i obezbjeđivanje uslova za održivi povratak. Bili su aktivna članica Unije

Predstavnici udruženja: Radenko Todorovic, Dušan Ivković, Jovan Stojanović, Mitar Mihajlović

UDRUŽENJE BOSANSKA FAMILIJA „BOSFAM“ TUZLA

Registровано je 1994. godine sa sjedištem u Tuzli i iste godine su potpisali pristupnicu za članstvo Unije. Ciljevi i zadaci zbog kojih je udruženje osnovano su: poboljšanje kvaliteta života osiromašenog stanovništva, osjetljivih grupa, raseljenih lica i ostalih kategorija. Organizovali su debate, omogućavali obrazovanje, pružali potrebne informacije i održavali različita savjetovanja. Njeguju bosansku tradiciju, održavali tečajeve, druženja, zabave itd.

BOSFAM je u svojim centrima - radionicama omogućio ženama ostvarivanje prihoda, a misli i ruke žena držao zaokupljenim cijelo vrijeme, gradeći stvaranje prihoda na osnovama postojećih i naslijeđenih tradicionalnih vještina koje se moraju njegovati kako bi se sačuvalo kulturno naslijeđe. Ručno izrađeni vuneni ćilimi i etnički dizajnirani pleteni i heklani džemperi, šalovi, rukavice, čarape i čitav niz drugih proizvoda sa šarolikim bosanskim mustrama izrađuju žene prognane iz svojih domova tokom rata. Mnoge od ovih žena rade kako bi prehranile djecu i pružile pomoć svojim porodicama.

Direktorica udruženja: Munira Hadžić

REGIONALNI ODBOR TUZLA

RO je od osnivanja davao punu podršku procesu povratka, posebno lica srpske nacionalnosti. Iz razloga postizanja što boljih rezultata u procesu povratka, osim stalnog obraćanja domaćim institucijama, komunicirali su i sa međunarodnom zajednicom. Posebno je važno pismeno obraćanje visokom savjetniku za obrazovanje Claude Kieffer i šefu Regionalnog ureda OHR-a Tuzla Margaret Prinz.

Urađeni su programi zapošljavanja povratnika u zoni separacije tuzlanskog i podrinskog kantona. Aktivnosti su vođene i van granica BiH-regionalno, te u okviru tih aktivnosti održan je Okrugli sto na temu „Problemi povratka izbjeglica iz SRJ u BiH“. Okrugli sto je pokrenuo i uspješno obradio mnoga važna pitanja o povratku na prostore BiH, utvrdio smjernice i načine kolektivnog djelovanja. Višestruka angažovanost uposlenika *RO* Tuzla rezultirala je velikim uspjesima u procesu povratka i na osnovu mnogobrojnih apela za hitnu pomoć povratnicima upućenih BH institucijama i međunarodnoj zajednici pokazalo se da je ovaj proces postao nezaustavljiv pokret, posebno na prostorima Podrinja, Semberije i Posavine.

Predsjednik *RO*: Fadil Banjanović - Bracika

UDRUŽENJE GRAĐANA „ZAJEDNO“ VAREŠ

Osnovni cilj udruženja jeste jačanje saradnje među ženama na lokalnom nivou, promocija pomirenja i suživota žena iz oba entiteta, te uključivanje istih u društvenu i privrednu strukturu u BiH. Udruženje je osnovano 1999. godine, a članica Unije je postalo 2003. godine.

Predsjednik udruženja: Ismeta Gogić

UDRUŽENJE – UDRUGA SGV VAREŠ

Na osnovu plana rada za 2007. godinu, SGV je predlagao da svi NVO –i provode ustavne principe o konstitutivnosti građana, posebno se zalažući da u nadležnim općinskim tijelima budu birani i izabrani predstavnici sva tri naroda na osnovu popisa iz 1991. godine. Direktno su pratili stanje u oblasti povratka i poduzimali mjere putem Općinskog vijeća i načelnika općine.

Predsjednik udruženja: Radoje Erić

UDRUŽENJE ŽENA "SUSJEDIMA DO MIRA" VELIKA KLADUŠA

Udruženje djeluje od 2004. godine. Bavi se unapređenjem demokratskih, kulturnih, obrazovnih, socijalnih, ekonomskih, zdravstvenih i životnih interesa ljudi.

Radi na uspostavljanju suživota u multinacionalnoj sredini. Prezentira informacije, daje savjetodavne i edukativne usluge u cilju pokretanja kvalitetnih programa za brži oporavak stanovništva.

Razvoj demokratskog društva kroz proces reintegracije i saradnja sa drugim udruženjima je jedna od bitnih djelatnosti.

Predsjednik udruženja: Irma Abdić

UG „SVJETLIJA BUDUĆNOST“ VELIKA KLADUŠA
--

Aktivnosti udruženja su:

- podsticanje humanitarnog rada za fizička lica, naročito za žene
- iniciranje primjene Konvencija i drugih akata UN-a u vezi ravnopravnosti spolova
- organizacija obuka iz oblasti informatike, stranih jezika i agrokulture
- poticanje edukacije, dokvalifikacije i prekvalifikacije s ciljem lakšeg snalaženja građana na tržištu rada

Udruženje djeluje od 2004. godine.

Predsjednik udruženja: Haseba Behrić

ZZ VISOKO

Radila je već od 1996.godine na razvoju poljoprivredne proizvodnje, kooperacijama, pružanju usluga i trgovini reprodukcijom materijalom za potrebe poljoprivrede. Okupila je značajan broj uspješnih kooperanata i zapošljava stručne kadrove.

Direktor : Sabrija Genjac

UDRUŽENJE GRAĐANA POVRATNIKA U VIŠEGRAD
--

Udruženje je provodilo mnoge aktivnosti u cilju reintegracije povratnika i obezbjeđivanje održivog povratka:

- rad na aplikacijama za povrat nekretnina za izbjeglice koje su živjele u Goraždu (oko 2000 aplikacija)
- 1999. godine uspostavili su autobusku liniju od na relaciji Foča – Goražde – Višegrad – Beograd, tako da su svi povratnici naselja Kaoštica, Međeđa, Orahovci, Nezuci, Babin Potok, Okrugla, Dobrun, Dušće, Kosovo Polje, Višegrad i drugih mjesta, imali priliku ići u svoje devastirane domove kako bi ih čistili
- pomoć vlasnicima stanova za predaju zahtjeva za otkup svojih vlastitih stanova u Višegradu i ostalim općinama u regionu
- za povratnička domaćinstva organizovano je više akcija za dodjelu stoke, sjemena, raznih pomoćnih mašina za poljoprivredu (motokultivatori), materijali za štale i dr.

Predstavnik Udruženja je i član opštinske Komisije za odabir korisnika pomoći za rekonstrukciju stambenih objekata

Predsjednik udruženja: Rasim Bajraktarević

U.G. „VIŠEGRAD-OBNOVA I POVRATAK“ VIŠEGRAD

Osnovano 2002. g. i iste godine uključilo u mrežu Unije. Osnovni ciljevi rada su zaštita svih interesa građana porijeklom iz Višegrada, a koji žive van njega i stvaranje uslova za njihov povratak. Organizovanje i obezbjeđivanje tehničke, materijalne i humanitarne pomoći u obnovi domova, održivom povratku i sigurnosti. Razvijanje saradnje i odnosa sa organima i organizacijama u opštini Višegrad i šire. Obezbeđivanje opštih, socijalnih, kulturnih i bezbjednosnih uslova porodicama koje se vraćaju u svoje prijeratne domove.

Predsjednik udruženja: Mehmed Veljan

REGIONALNI ODBOR VIŠEGRAD

05.12.2001. godine na poziv Unije, a na osnovu Odluke Skupštine održan je pripremni sastanak za osnivanje Regionalnog Odbora za povratak u Jugoistočnu Bosnu sa sjedištem u Višegradu. Odbor su činili uglavnom povratnici iz razloga što efikasnije zaštite svojih interesa. Kancelarija je raspolagala sa svim podacima, ne samo o porušenom i obnovljenom stambenom fondu, nego sveukupnom stanju u procesu povratka. To je bio osnov za ostvarivanje dobrih komunikacija sa donatorima i stvaranje uslova za konkretnu pomoć povratnicima. Na osnovu iskazanih potreba povratnika provedena je akcija na svim nivoima BiH kako bi domaći i međunarodni donatori mogli početi sa ulaganjem u obnovu stambenog fonda.

Koordinator RO: Bakira Hasečić

UDRUŽENJE RASELJENIH I IZBJEGLIH LICA OPĆINE SOKOLAC VOGOŠĆA

Udruženje je osnovano 1998. godine, na inicijativu raseljenih i izbjeglih lica opštine Sokolac. Odmah po osnivanju Udruženje je napravilo program povratka u opštinu sokolac, vodeći računa da taj povratak bude održiv i bezbjedan.

Aktivnosti:

- anketirali 890 porodica sa 3110 članova – za povratak se izjasnilo 880 porodica sa 3077 članova
- aktivna saradnja sa OHR –om, Ministarstvom za izbjeglice Kantona Sarajevo, vlastima opštine Sokolac i Unijom za održivi povratak i integracije u BiH
- rekonstrukcija stambenih objekata – obezbjeđivanje struje i vode za povratnike
- obezbjeđivanje sjemena i đubriva i ručnog alata
- implementacija mnogih projekata sa raznim donatorima: UNHCR, WORLD VISION, CRS, KANTON SARAJEVO, HILFSWERK AUSTRIA, ZE – DO KANTON, ICMC i dr.

Predsjednik udruženja: Galib Vrabac

ZAJEDNICA HRVATA „IVANJSKA“ ZAGREB

Udruženje je osnovano, po rješenju Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave Republike Hrvatske, 2001. godine. Mreži Unije pristupilo je 2002. godine. Osnovni sadržaj djelatnosti Zajednice jeste održavanje stalne saradnje sa zavičajnim zajednicama i drugim udrugama u BiH. Po povratku

prognanih, cilj je organizovati cjelokupni život povratnika, te održavati stalne kontakte sa mjerodavnim tijelima.

Predsjednik udruženja: Pavao Majdandžić

ZAJEDNICA PROGNANIH, IZBJEGLIH I ISELJENIH BOSANSKE POSAVINE ZAGREB

Udruženje je registrovano u Republici Hrvatskoj 2001. godine. 26. 08.2002. godine su pristupili Uniji. Kao autentična udruga izbjeglica iz BiH, odnosno Bosanske Posavine gdje je proces povratka najkasnije počeo, osnovni cilj im je pokušati postepeno obezbjeđivati uslove za povratak prognanih, kao i pružati im nadu i razvijati volju za ostankom u svojim prijeratnim domovima. Proces povratka na ovo područje ide veoma sporo i treba stvoriti uslove da ovaj proces zaživi i ide jednim normalnim tokom.

Predsjednik udruženja: Mate Gogić

U.G. POV RATNIKA DOLAC ZAVIDOVIĆI

Prema podacima ovog udruženja u 2001. godini vratilo se 68 domaćinstava i uz pomoć WORLD VISION i BALKAN AKTIE obnovljeno je 45 stambenih jedinica. Međutim, problem je ostanka je jako loš socijalni status povratnika, niko ne radi niti ima mehanizaciju potrebnu za obradu velikih površina zemljišta. Udruženje ne sarađuje sa postojećom zemljiogradničkom zadrugom jer ne ispunjava uslove za ulazak u članstvo iste.

Predsjednik udruženja: Savo Ilić

UG SADNICE MIRA –PEACE TREES ZAVIDOVIĆI

Udruženje djeluje na području Zeničko – dobojskog kantona. Programski ciljevi su:

- promovisanje zaštite prirode uz očuvanje i razumijevanje raznolikosti živih bića
- informisanje i podizanje svijesti građana o ugroženosti okoliša i ekosistema
- edukacija mladih o zdravom životu i zdravom okolišu
- unapređenje i afirmacija znanja, rada, transparentnosti i dr.

Udruženje provodi slijedeće aktivnosti: organizuje stručne sastanke, seminare, tečajeve i eko – putovanja; izdaje manjepublikacije; organizuje debate o pitanjima vezanim za zaštitu okoliša; sarađuje sa mnogim institucijama i nevladinim sektorom i td.

Organizacija je osnovana 2005. godine.

Predsjednik udruženja: Milan Ščekić

UDRUŽENJE GRAĐANA PORIJEKLOM IZ OPĆINE ZVORNIK ZVORNIK-TUZLA

Nevladina, neprofitna, nepolitička i demokratska organizacija, za izgradnju i unapređenje civilnog i demokratskog društva u Bosni i Hercegovini, osnovana 2008. godine.

Za cilj ima okupljanje građana porijeklom iz opštine Zvornik u Bosni i Hercegovini, umrežavanje grupa i asocijacija građana sa ovog područja u Dijaspori, promociju i razvoj multikulturalnosti i suživota

različitih etničkih grupa, zaštitu ljudskih prava, te jačanje obrazovne, ekološke i zdravstvene svijesti, te aktivnosti usmjerene ka očuvanju, zaštiti i afirmaciji kulturne baštine i kulturno-istorijskog nasljeđa.

Predsjednik udruženja: Zijad Nuhanović

UDRUŽENJE GRAĐANA "ANIMA 2005" ZVORNIK

Udruženje se bavi analizom uzroka diskriminacije žena i aktivnosti njenog smanjenja.

Glavne aktivnosti su:

- podrška ženama i drugim osobama sa ratnim traumama, poboljšanje njihovog ekonomskog statusa
- edukacija iz oblasti kulture, umjetnosti i značaja postojanja NVO sektora
- promocija multikulturalnosti, suživota i zaštite temeljnih ljudskih prava i sloboda

Udruženje egzistira od 2006. godine.

Misija organizacije: Analiza uzroka diskriminacije žena u BiH, podrška ženama sa ratnim traumama, osobama sa pretrpljenim gubicima sa posebnim potrebama te podrška mladima i djeci. Razvoj ženskog poduzetništva, poboljšanje ekonomskog statusa žena u BiH

Predsjednik udruženja: Suvada Selimović

REGIONALNI ODBOR ZVORNIK

Osnovan je u Banja Luci na Skupštini Unije (SIRL –a) 2002. godine. Obuhvata regije od Bijeljine, Čelića, Sapne, Kalesije, Osmaka, Zvornika, Srebrenice, Bratunca, Milića, Vlasenice i Kladnja. Ovakvim načinom organizovanja izvršeno je uvezivanje NVO –a sa ovih područja. RO nije implementirao ni jedan projekta jer su to činili NVO –i.

Predsjednik RO: Mehmed Povlakić

***U.G IZBJEGLIH I RASELJENIH OSOBA OPŠTINE ZVORNIK - preregistrovano u U.G. POVRATNIKA
OPŠTINE ZVORNIK - ZVORNIK***

Udruženje je osnovano 1992. godine sa sjedištem u Tuzli gdje je funkcionisalo sve do 2000. godine. Nakon toga je preregistrovano i počelo sa radom u Zvorniku, gdje je i kancelarija. Udruženje je pružalo pomoć povratnicima oko izgradnje porušenih i devastiranih kuća i ostalih objekata, te se istinski borilo za održivi opstanak porodica povratnika. U saradnji sa Poljoprivrednim institutom iz Sarajeva urađen je projekat „Razvoj poljoprivredne proizvodnje“ za period 2003 – 2005. godina. Ima registrovanih oko 1200 članova. Implementirali su više projekata uz finansijsku podršku EU, HELP –a, VLADE NJEMAČKE, SAD –a, MERCY CORPS –a i dr. Uglavnom su se implemenirali projekti izgradnje i rekonsrukcije porušenih stambenih jedinica. Odmah po osnivanju uključili su se u rad Unije.

Predsjednik udruženja: prvobitni je bio Salih Hrustanović, a od 2006. godine je Salih Kapidžić

UDRUŽENJE GRAĐANA POVRATNIKA MZ DIVIČ ZVORNIK

Osnovano je 2001. godine sa ciljem jačanja pravnog i socijalnog statusa građana u ovoj MZ, preduzimanje svih mjera za pružanje svih oblika pomoći u saradnji sa lokalnim, kantonalnim, entitetskim i državnim institucijama. Iste godine, kada su i registrovani, pristupili su Uniji. Uspješno su realizovali projekte iz segmenta održivog povratka i rekonstrukcije stambenog fonda sa slijedećim donatorima: ASB, Vlada Malezije, EU NUR i dr.

Predsjednik udruženja: Salih Kapidžić

UDRUŽENJE ZA ODRŽIVI POVRATAK PODRINJA ZVORNIK

Udruženje uspješno radi od osnivanja 2006. godine na svim segmentima vezanim za proces povratka – izgradnju i rekonstrukciju stambenih jedinica, pomoćnih objekata, infrastrukture...Osnovali su edukativni centar za mlade uz finansijsku pomoć BIRDS Sarajevo, TALDI Tuzla, IPSA INSTITUT Sarajevo. Uz pomoć NEMEKAT FONDA stipendiraju nadarene učenike i studente. Za održivi povratak putem HO BIRDS obezbjedili su lastenike, materijal i sjemeni. Pri udruženju formirana je redakcija za izdavanje novina „Podrinjski list“.

Predsjednik udruženja: Hasan Grebić

ZEMLJORADNIČKA ZADRUGA "VOĆAR" ZVORNIK

Nastala je početkom 2002.godine, a osnivači su bili povratnici i domicilno stanovništvo. Djelovanje zadruge je obuhvatilo opštine Zvornik, Milići, Osmaci, Bratunac, Vlasenica i Sapna. Po osnivanju prve godine bilo je uključeno 700 kooperanata, a proširenjem proizvodnje i plasmana proizvedenog broja kooperanata povećao se na preko 1500. Početna proizvodnja je bila bazirana na uzgoju kornisona za Vega Fruit. Finansijski su podržani od strane:

- Federalnog ministarstva raseljenih osoba i izbjeglica (đubrivo i sjemeni) i od Vlade Tuzlanskog kantona (zaštitna sredstva). Uz proizvodnju i plasman uporedo se radilo na edukaciji kooperanata i

organizovana su stručna predavanja. Proizvodnju su proširivali i uključili nove kulture(duhan). Potpisnici su Ugovora o organizovanom otkupu poljoprivrednih proizvoda sa svim većim proizvođačima (VEGA FRUIT, BOSNAPRODUKT, KANAN D.O.O.RADIKOVICI, TANASIĆ D.O.O. i dr.) a proizvode izvoze i van granica BiH.

Veoma dobru saradnju ostvaruju sa Unijom.

Direktor : Fahrudin Delibajrić

U.G RASELJENA LICA ZA POVRATAK U ŽEPU ŽEPA

U.G. je osnovano 2000. godine od strane grupe prijeratnih stanovnika koji su izrazili želju za povratkom. U prvoj fazi rada izvršen je popis stanovništva po selima (Purtići, Krujići, Čavčići, Vrelo, žepa, Vratar, Pripečak. Slap, Loze, Borovac i Ljubomišlje) koje je tu živjelo 1991. godine. Ukupno je 30 porodica kojima je bila hitna obnova stambenih objekata. U sotalim selima i zaseocima vršio se kompletan popis stanovništva.

Predsjednik udruženja: Sabrija Čolić

**SVJETSKI SAVEZ BH DIJASPORE
BIRMINGHAM B11 2NE
ENGLAND**

Ciljevi Saveza:

- organizaciono uvezivanje bosanskohercegovačkih udruženja u svijetu u općem interesu
- razmjena informacija i ideja od interesa za iseljništvo, lobiranje u centrima moći za ono što jeste i što bosanskohercegovačka dijaspora doživljava kao svoj interes i interes Bosne i Hercegovine
- koordiniranje i jedinstven nastup pri rješavanju pitanja od interesa za iseljništvo pred organima i in–stitucijama u Bosni i Hercegovini i inozemstvu
- uspostavljanje trajnih veza sa organima vlasti u Bosni i Hercegovini, posebno sa Vladom Bosne i Hercegovine (Vijeće ministara BiH) i odgovarajućim ministarstvima, kao i s nevladinim organizacijama
- stvaranje uvjeta za njegovanje i razvijanje bosanskohercegovačke duhovne tradicije u dijaspori
- njegovanje i prenošenje na mlade generacije i razvijanje bh. kulturološkog identiteta i svijesti o bh. kori–jenskoj pripadnosti bosanskohercegovačkog iseljništva
- koordiniranje aktivnosti na ostvarenju planiranih kulturnih, humanitarnih, obrazovnih, privrednih, in–formativnih i drugih djelatnosti Saveza

Svi oni koji su od početka bili uključeni u realizaciju ove ideje, znaju da je BIH UK NETWORK iz Birminghama jedini ozbiljno prihvatio pismo namjere o osnivanju krovne organizacije Bosanaca i Hercegovaca u svijetu koje je 1999. godine poslao dr. Mustafa Karavdić iz Australije. Potom je Network na više od 700 adresa širom svijeta poslao pismo namjera za održavanje kongresa dijaspora BiH. Na pripremni sastanak u Londonu, koji je održan o u junu 2001. godine u prostorijama BiH Kluba Brent, odazvali su se predstavnici udruženja iz Australije, Austrije, Velike Britanije, Danske, Holandije, Republike Irske, Švicarske, SAD i Švedske. SSDBiH je do sada uvezao sve krovne organizacije koje djeluju širom svijeta. Do sada je Savez organizovao 5 Kongresa.

SSDBiH je do sada pokrenuo niz aktivnosti za rješavanje statusnih problema naše dijaspora i već od 2003. godine zahtjevi bosanskohercegovačkog iseljništva nalaze se u ladicama nadležnih organa. Od dolje pobrojanih zahtjeva samo je djelimično realizovan projekat priznavanja diploma našim studentima koji su završili prestižne svjetske fakultete. (Bolonjska deklaracija). Deveto po redu Svjetsko prvenstvo dijaspora Bosne i Hercegovine u malom fudbalu/nogometu, u organizaciji Svjetskog saveza dijaspora Bosne i Hercegovine, održano je u Italiji u provinciji - gradu Biella od 20. do 22. aprila 2012. godine.

Svjetski savez dijaspora Bosne i Hercegovine od Petog kongresa se zalaže da bosanskohercegovačka dijaspora bude popisana. Želi da izrazi nezadovoljstvo usvajanjem ovog zakona, a da pri tome nije uzet u obzir stav dijaspora, a što se, između ostalog, očituje neispunjavanjem ni jednog od zahtjeva koje je SSDBiH uputio još u julu 2010. g. privremenoj Komisiji za izradu Nacrta zakona o popisu stanovništva, domaćinstva i stanova u BiH.

U vezi Izbornog zakona i načina glasanja, SSDBiH traži:

- 1) Da bosanskohercegovačka dijaspora bude posebna izborna jedinica i da u Parlamentu BiH obavezno bude predstavnik iz dijaspora.

- 2) Da se, naravno u skladu sa zakonom, omogući glasanje u bh. ambasadama i na drugim prigodnim mjestima, na način kako to predlažu ambasade u pojedinim zemljama,
- 3) da se omogući i glasanje putem pošte - kao alternativa za zemlje gdje BiH nema DKP ili za one koji zbog udaljenosti ili iz drugih razloga nisu u mogućnosti da glasaju u amabadama i na drugim mjestima.
- 4) da se pojednostavi način glasanja (da se izbace silne procedure oko registracije i sl.)

SSDBiH insistira da se što hitnije pristupi tehničkoj izmjeni Dejtonskog ugovora koju je prilikom proglašenja Zakona o dvojnomo državljanstvu istakao tadašnji Visoki predstavnik (bilateralni odnosi).

Kapitalni cilj SSDBiH je da se konačno implementira Aneks 7 Dejtonskog ugovora i omogući održivi povratak.

Predsjednik Saveza: Zaim Pašić

DOPRINOS NOVINARA PROVOĐENJU ANEKSA 7 DEJTONSKOG MIROVNOG SPORAZUMA

Mnogi novinari su obavljajući novinarske zadatke uveliko doprinijeli ostvarivanju ljudskih prava izbjeglica, povratnika i raseljenih lica.

U najtežim vremenima u proboju povratka koga su nazvali "spontanim", prateći kolone protjeranih, obespravljenih ljudi, svojom hrabrošću i saosjećanjem su bili uz njih. Njihovi tekstovi, reportaže i izjave su izbjeglicama ulijevale sigurnost da nisu sami.

Obilježavanje 20 godina rada i postojanja Unije za održivi povratak i integracije u BiH želimo posvetiti upravo ovim i mnogim drugim novinarima koji su zajedno sa nama i međunarodnim snagama sigurnosti nesebično pomagali i trudili se da perom i slikom dočaraju javnosti sudbinu obespravljenih ljudi.

To je uticalo i direktno doprinjelo povratku svih na svoje kao i pomirenju i ostvarenju ljudskih prava svih prognanih i izbjeglih.

U narednim stranama objavljujemo tekstove nekoliko novinara koji govore o njihovom praćenju provođenja Aneksa 7 Dejtonskog mirovnog sporazuma.

MOSTAR: DOK TRAJE POVRATAK IZBJEGLICA

NADA POSLJEDNJA UMIRE

Ima u tome neke lijepe simbolike: u septembru 2012. Radiotelevizija Mostar (RTM) na prigodan način obilježila je svoj jubilej – 20 godina od osnivanja, i 2 godine otkako je u partnerstvu sa ulagačima, naša medijska kuća iznjedrila još jedan medij u BiH – satelitski news kanal, u medijskom svijetu i na tv ekranu pred svekolikom bh. javnošću prepoznatljiv pod logom TV1, a evo potkraj iste godine, stiže me vijest da se i bosanskohercegovačka Unija za održivi povratak i integracije u BiH odlučila da i sama, na prigodne načine, i u cijeloj BiH, obilježi vlastitih 20 godina rada. Bez oklijevanja prihvatom molbu kancelarije predsjednice Unije, gospođe **Mirhunise Zukić**, da za ovu priliku vratim sjećanja na mjesto u ulogu koju je – prateći tokove povratka izbjeglica i raseljenih građana BiH, u proteklih 20 godina odigrala RTM.

Sve do maja 1995. godine, u ulozi ratnog dopisnika sarajevskog dnevnika „Oslobođenje“ i sa višegodišnjim novinarskim profesionalnim statusom u redakciji tog lista, zajedno sa mojim kolegom **Nenadom Žujom**, ispisivao sam „Mostarski ratni dnevnik“. Uporedo, svakodnevno je naš izvještaj emitovan i u tadašnjem vrlo slušanom programu Radio Mostara, osnovanog septembra 92', koji će čim je začutalo oružje kraj Neretve – od maja 1995. godine, biti registrovan kao RTM.

Nema nikakve sumnje da je sudbina istjeranih i raseljenih osoba cijelo to vrijeme rata i poraća, kao i danas bila nezaobilazna medijska i novinarska zadaća kao što nema sumnje da smo kao novinari i ljudi u velikom broju slučajeva ne samo svakodnevno saosjećali, nego se i gotovo poistovjećivali sa sudbinama i nesrećama stotina i hiljada prognanih i po svijetu rasturenih mostarskih i hercegovačkih familija. Znao sam po stotinu puta ponavljati kolegama i mladim novinarskim saradnicima u RTM: nemamo moći da ljude vratimo kući, ali ako tim nesretnim ljudima damo priliku da govore, da u naše pero i pred mikrofonom opišu svoje sudbine, ako učinimo sve kako bi ih uvjerali da saosjećamo sa njima i da smo spremni da se medijski borimo za povratak njihovih uzurpiranih prava i njihovo dostojanstvo, da njihova muka i nevolja bude shvaćena i prihvaćena kao prvorazredni društveni problem, i prvorazredna zadaća svih koji vrše vlast – onda naša uloga i društvena misija ima smisla.

Dvadeset godina kasnije, mogu mirne duše i čista obraza reći: mala ali hrabra četa novinara i kamermana RTM bila je uvijek na mjestu događaja i uvijek na strani onih koji su bili stradalnici i koje je rat nemilosrdno kaznio. Govore o tome brojni događaji, a da smo našu misiju ispunjavali na pravi način, najbolje svjedoče zapisi o ljudima koji u svojim ispovijestima nisu zaboravili da stave do znanja da ih RTM nikada nije ostavio same, i da je zbog toga u mnogim mostarskim i hercegovačkim domovima, naš medij bio prigrljen kao dragi i nezaobilazni član familije.

U RTM-u i u Centru za mir i multietničku saradnju listam hronologiju događaja vezanih za izbjegle i raseljene Mostarce, koju godinama pedantno bilježe i arhiviraju kolege, novinar **Zlatko Serdarević** i profesor **Alija Vidimlić**. Dok prelistavamo ratnu i poratnu video arhivu našeg medija, sva trojica smo saglasni da se ključni događaj koji je pokrenuo proces povratka izbjeglih Mostaraca srpske nacionalnosti dogodio u Trebinju, u povodu sahrane posmrtnih ostataka pjesnika **Jovana Dučića**.

Sjećam se da sam, kao novinar, bio sa grupom predstavnika Grada Mostara koju je predvodio tadašnji gradonačelnik, **Safet Oručević**. Valjalo je tog 22. oktobra 2000-te, na brdu Crkvine, iznad Trebinja, proći kroz špalir od desetak i više hiljada okupljenih mještana Trebinja i njihovih brojnih gostiju, među kojima su bili i tadašnji predsjednik Srbije, **Vojislav Koštunica** i njegova svetost, Patrijarh srpske Pravoslavne crkve, gospodin **Pavle**. Trebalo je smoći kuraži da se iskorača na vrh brda, do crkve, gdje će biti pokopani zemni ostaci velikog srpskog pjesnika, i sresti se tom prilikom, oči u oči, i sa mnogim Srbima Mostarcima, koje je ratna nevolja takođe natjerala da napuste svoje domove u dolini Neretve. Hoće li biti neprijatnosti, može li se dogoditi neki incident, razmišljao sam dok sam se probijao kroz mnoštvo, slušajući tiha dobacivanja: to ide delegacija Mostara, ono je Oručević, eno muftije mostarskog, **Seida Smajkića**... A ispred crkve, na vrhu brda, odakle puca prekrasan pogled na Trebinje što se razmjestilo kraj istoimene rijeke, rukovanja sa domaćinima. Tokom susreta i pozdravljanja sa trebinjskim čelnicima i predsjednikom **Vojislavom Tadićem**, u novinarski notes zapisao sam Oručevićevu poruku domaćinima: „Došli smo ovdje da se zajedno vratimo u Mostar sa našim komšijama, Mostarcima, Srbima, koji su se privremeno skrasili u Trebinju i širom Srbije. Nema nama Mostara, ako se ne vrate sve naše komšije i sugrađani, iz svih etničkih zajednica“.

Bilo je to iskreno pružanje ruke pomirenja i znak da ni Mostara, ni Bosne i Hercegovine nema i ne može biti, ukoliko se ne pruži istinska prilika za povratak svima koji su morali otići, ali jednako tako, da se gradi ambijent u kome će povratnici ne samo uživati mir i sigurnost, nego imati jednake šanse za obnovu svojih domova i uklapanje u sve tokove života svoje lokalne zajednice.

Sjećam se da je ta neočekivana gesta gradonačelnika Mostara, Safeta Oručevića, pozdravljena u Trebinju i doživljena sa odobravanjem i simpatijama, što je definitivno sugerisalo prve početke povratka srpskih familija u dolinu Neretve. Snagu povratku dale su i informacije o početku obnove svih religijskih objekata, a dobronamjerni Mostarci sa simpatijama su popratili i vijesti da će se, poslije obnove stare Pravoslavne crkve u Bjelušinama, graditi i velika Saborna pravoslavna crkva, koja je vijekovima bila arhitektonski ukras sa mostarske razglednice.

Novinari i kamermani RTM sa velikom pažnjom popratili su, u julu 1998., i povratak prve grupe od 66 porodica mostarskih Srba u njihove domove u Ortiješu, južno od grada, uz magistralni put M17, između aerodroma i Bune, dok su se u oko 50 domova u jezgri Starog Grada Mostara, tog istog dana, vratile izbjegle hrvatske familije. U naselje Pothum, na zapadnoj strani glavne gradske saobraćajnice Bulevar, istog dana vratilo se i 20-tak porodica Bošnjaka. Bio je to prvi znak da je došlo vrijeme da povratak svih na svoje, nezaustavljivo krene u svim smjerovima, gdje god su pragovi domova izbjeglih i raseljenih Mostaraca.

U programu RTM-a, tada sam glasno rekao: „Ovaj povratak, svih na svoje, u tri smjera, organizovan u režiji međunarodne zajednice i uz saglasnost gradskih vlasti, definitivno je označio kraj sna o Mostaru kao osakaćenom gradu koji je prema planerima rata i crtačima nekih novih zemljopisnih karata, trebalo da bude prijestolnica samo jednog naroda“. I mostarskim Srbima trebalo je dosta kuraži i odvažnosti, pa i mudrosti, da izaberu povratak na svoje pragove, dok im je tih dana u ušima zvonila poruka Biljane Plavšić da se ni po koju cijenu ne vraćaju u Mostar, „da ostanu na srpskoj zemlji, a svoja imanja u dolini Neretve prodaju“.

Danas, potkraj 2012. godine, u Gradskoj upravi Mostara reći će vam da se u Grad Mostar i u njegova gradska i prigradska područja vratilo oko 17.000 porodica. I dok samo taj podatak svjedoči o ogromnom rezultatu ostvarenom uz podršku međunarodne zajednice, brojnih donatora, upornoj aktivnosti Unije za održivi povratak i integracije u BiH, i brojnih drugih učesnika u ovom procesu, u prvom planu svih treba da bude brojka onih kojima se još nije posrećilo da se skrase u svojim starim mostarskih domovima. Takvih je, reći će gradonačelnik **Ljubo Bešlić**, oko 1050, ali je i ta brojka jako varljiva. Među onima koji su izrazili želju za povratkom je i 650 srpskih porodica, što je itekako važno, imajući na umu želju istinskih građana Mostara da samo masovan povratak sugrađana iz svih etničkih zajednica, može potirati ideje o Mostaru kao ekskluzivnom gradu samo jednog naroda.

Povratak definitivno ruši i ideje o podijeljenom Mostaru sa nekakvom većinskom hrvatskom ili većinskom bošnjačkom stranom, što su politike koje gube dah i koje istinski Mostarci, ali koliko vidim i međunarodna zajednica, neće podržati. Činjenice o masovnom povratku prijeratnih stanovnika u Mostar definitivno šalju jednu veliku i značajnu poruku ne samo Mostaru i BiH, nego cijelom svijetu da se vrijedi potruditi i pomoći ljudima da izaberu najbolje odluke za sebe i svoje familije: vratiti se i obnavljati vlastiti dom! Međutim, pitanju povratka treba pristupiti još puno ozbiljnije i angažovanije, kao što sugerše i predsjednica Unije za održivi povratak i integracije u BiH, gospođa Mirhunisa Zukić. Nedavno je, boraveći u Mostaru i razgovarajući o mogućnostima povratka, izrazila svoje negodovanje i razočarenje što brojne mostarske familije, dakle, one autohtone, gradske porodice, ni 20 godina od početka povratka još nisu dobile priliku da se vrate u svoje domove koji zjape porušeni, ili još nedovršeni u kolektivnim objektima.

Na ovo ukazuje i **Gojko Pantić**, predstavnik udruženja Srba povratnika, kada upozorava: „Puno je kuća koje tek treba obnoviti. Na žalost, dešava se da nam ljudi umiru, a da nisu dočekali povratak u svoj dom. Sada se postavlja pitanje: gdje će njegovo dijete živjeti, a i ono je izraslo u čovjeka koji gradi svoju novu porodicu ? Nema gdje, jer mu otac nije uspio obnoviti porodični dom ! Negdje oko 1800 kuća treba izgraditi u rubnim naseljima Mostara. Ne vidim da postoji plan kako će se to i kada obnoviti jer donacija je sve manje, a i ljudi polako gube nadu. Hoće li se povratnici, nakon što su se već opredijelili za povratak u Mostar, ponovo odlučiti za izbjegništvo ? – pita se Pantić

I **Murfadif Kurtović**, energično ukazuje na još brojne probleme povratnika. U samom gradu, najmanje 500 familija želi u svoj dom, ali kuće i stanovi nisu useljivi: „Nama je prekipjelo, razočarani smo i želimo nešto da promijenimo. Želimo da uputimo apel, kako lokalnim vlastima, tako i svim nivoima vlasti u BiH da promijene način i pristupe u obnovi i povratku, jer ovaj ne funkcioniše. Ljudi gube nadu da će se ikada vratiti !“ – govori Muradif.

Ova upozorenja treba da zabrinu sve nivoe vlasti u BiH, jer je sasvim očigledno da ulaganje u povratak ne ide željenim tempom. Na to ukazuje i predsjednica Unije za održivi povratak i integracije u BiH, Mirhunisa Zukić, dok iznosi brojne pokazatelje koji svjedoče o trendu stalnog smanjivanja izdvajanja za održivi povratak, te o problemima sa kompliciranom i preglomaznom birokratijom, dok na evidencijama u BiH imamo 143.000 kuća i stanova koji čekaju obnovu.

*Priredio: **Alija Behram**, Mostar*

Moja priča

DA TREBA SVE BIH PONOVO

Ima dijelova Bosne i Hercegovine, a evo gazimo sedamnaestu poratnu godinu, koji su i dalje sablasno prazni. Poput Posavine, hrvatskih sela u okolini Ljubije, pa zaleđa Petrovca, Grahova, Drvara... Tek ruševine koje se jedva razaznaju zarasle u šibljie svjedoče o tome da su to bili domovi ljudi koji danas, niti svojom voljom niti vlastitom krivicom, žive ko zna gdje. I svako moje suočavanje s tim prizorima otvara pitanje da li se moglo više i bolje raditi proteklih godina kako bi se svima osiguralo pravo na povratak kući.

Kada je u redakciju Novog Preloma, u kojoj sam nakon rata radila, stigao primjerak Dejtonskog mirovnog sporazuma posebnu pažnju mi je privukao Aneks VII. Čitajući ga bila sam uvjerena da će njegova provedba biti i brza i pravedna, da će omogućiti ljudima da se vrate u svoje domove, da će političari, sada kada je rat stao i na taj način pokušati oprati svoj obraz. Vjerovala sam da će se moji sugrađani, prijatelji vratiti u Banjaluku, da će tako biti i u Mostaru, Sarajevu, Trebinju, Mostaru, Prijedoru...

Nažalost, bila je to duboka i velika zabluda, jer borba mnogih od njih za pravo na vlastiti dom, evo, traje i do danas. I baš zbog činjenice da je zadržavanje stanja nastalog tokom rata bio primarni interes svih političkih elita u ovoj zemlji i svoj sam novinarski angažman sve ove godine usmjeravala kako bi afirmisala pravo na povratak, na obnovu uništene imovine, na dostojanstven život ljudi koji su nakon rata u vlastitom gradu i domu postali manjina.

Naš posao je pisanje i izvještavanje o drugim ljudima, njihovim životima i stoga mi je dosta teško pisati ove redove u kojima moram govoriti o sebi. Jer, nakon četiri ratne godine u kojima nisam mogla izaći nikuda van Banjaluke suočavanje s posljedicama rata bilo je krajnje traumatično. Sve snimke emitovane na televiziji, svjedočenja ljudi bila su ništa u usporedbi s živim prizorima ratnih razaranja.

Moj prvi odlazak u sablasno prazan Kozarac, u kojem su i ulice i ruševine kuća bile potpuno zarasle u drač u kojem nije bilo ni čovjeka, ni ptice, a na svakom koraku stajale stvari koje su svjedočile o životu ljudi, izazivao je u prvi mah potrebu da samo pobjegnem, da sve to zaboravim. Ali toj je samo prvi poriv. Kojeg sam se postidjela i koji nikada više nisam osjetila. Jer jednako kao u UNHCR, IFOR, OSCE i domaće političare oči ljudi raseljenih ko zna kuda bile su uprte i u nas novinare. Na nama je bilo da umjesto njih pitamo i pozivamo na odgovornost sve koji su trebali osiguravati uvjete za povratak. Na nama novinarima bilo je i da otvorimo pitanje ljudi koji su izbačeni iz svojih domova, a ostali su u svom gradu. Međunarodni zvaničnici zvali su ih floterima (plutajući ljudi). I vođena time nastojala sam i nastojim najbolje i najpoštenije to raditi.

Te prve poratne godine za novinare koji su se bavile pitanjem povratka bile su tegobne, na neki način jednako kao i ljudima za čija smo se prava zalagali. U Banjaluci to je bilo iznimno teško. I ljudi angažovani u nevladinom sektoru koji se bavio pitanjima povratka i nas nekoliko novinara bili smo u doslovnom smislu riječi stigmatizirani. S našim angažmanom razbijala se teorija o konačnosti etničkog

čišćenja i svim posljedicama koje je za sobom ostavilo. Zato su nas na svakom koraku pokušavali ušutkati, proglasiti nacionalnim izdajnicima.

Ali paralelno s tim u ljudima prognanicima jačala je svijest o pravu na dom i odlučnost da to pravo ostvare, bez obzira na sve prepreke. Kao što su to učinili Prijedorski Bošnjaci. I prije njih Srbi iz Drvara. Zato sam i ponosna što sam bila među onima koji su s Drvarčanima krenuli na put kući. Praćeni tenkovima i vojnicima IFOR-a kretali su u neizvjesnost no to ih nije obeshrabrilo. I istinski sam sretna što sam kao novinar Glasa Amerike mogla tu vijest poslati u svijet. Da potakne one druge da krenu njihovim putem.

Bilo je naravno teško razbijati i uvjerenje da odluka da se neko ne vrati u svoje ranije prebivalište ne znači i pravo da tamo gdje želi ostati može prisvojiti tuđu imovinu. Jer, tokom rata duboko poremećen sistem vrijednosti u javnosti je stvorio mišljenje o prihvatljivosti i dopuštenosti takvog ponašanja i boriti se protiv toga, razbijati takve stavove nekada se činilo kao borba s vjetrenjačama.

Riječi pravda, demokratija, ljudska prava u ustima ovdašnjih političara bile su, naročito netom nakon rata, tek puka floskula. Dok su o tome govorili u njih se zaklinjali pred međunarodnim dužnosnicima, na drugoj strani činjeno je sve da se oteža život onih koji su bili drugi i drugačiji. Zato nikada, bez obzira što sam bila svjesna kako je to nepopularno, nisam odustajala da javno svojim radom ukazujem na sve one koji su ljudska prava kršili. Na one koji su ljude poticali da se ne vrate u svoje domove a za uzvrat im nudili fraze o nacionalnim interesima, prljave kolektivne centre, bijedu i jad.

Biti novinar, raditi pošteno i profesionalno svoj posao teška je i odgovorna stvar. Ali svaki put kada mi je neko ko se vratio svojoj kući bilo gdje u našoj zemlji sreo i kazao „a vi ste ona novinarka, koja je pisala o pravu na povratak“, onda sam postaja sve uvjerenija da to što sam radila nije bilo uzaludno.

Nadam se da je moj novinarski rad kamenčić u tom građenju mosta povjerenja među ljudima i u toj teškoj borbi provedbe Aneksa VII. Da je potakao nekoga da više poštuje zakone, da je na drugoj strani dao dodatnu hrabrost ljudima da se vrate čak i tamo gdje je se to činilo nemogućom misijom.

*Priredila: **Gordana Katana**, Banja Luka*

POVRATAK LJUDI SVOJIM KUĆAMA JE VELIKA POBJEDA

Zahvaljujući Savezu udruženja – udruga izbjeglih, raseljenih lica i povratnika, upoznala sam najbolje ljude koje BiH ima. Poštene, čestite, iskrene.. One koji su preživjeli ratne strahote, a ipak su odlučili da se vrate, na svoje zgarište, na svoje imanje, na svoju livadu. Za razliku od ostalih koji su govorili o povratku, ljudi koje sam upoznala zahvaljujući **Mirhunisi**, su bez velike pompe, s riječi prešli na djela. Oni su se vratili, tim povratkom mnogo dobrih stvari učinili za svoju domovinu, a onda su jednostavno zaboravljeni. Zaboravljeni od onih koji su im trebali pružiti podršku i pomoć.

Srećom, tu je bio Savez, Mirhunisa sa svojim saradnicima, često kao jedini koji su ih bodrili, pomagali, tješili, pružali ruku... Sretala sam te ljude, koji nekad nisu znali ime predsjednice ili su ga pogrešno izgovarali, ali su bili jasni u tome da ih je jedino ona posjetila i pitala “kako ste, da li vam nešto treba”. I zaista, ta Žena je prešla hiljade i hiljade kilometara, ne znam je li ostalo neko mjesto u kojem nije bila, neki ljudi koje je zaobišla??? Mislim da nije.

Mnoge od njih sam upoznala upravo zahvaljujući Savezu i predsjednici. Iz tog mnoštva, izdvojila bih šatorsko naselje u Kopačima kod Goražda. Oko 300 ljudi naselilo se pod šatore u blizini svojih kuća u koje nisu mogli. Sjećam se riječi **Džemile Hujdur** i njenih riječi:

„Sada sam nakon toliko godina, umjesto svojoj kući, došla u šator. Odmah preko Drine, gledam u svoju kuću. Ona tako topla, a ja tako hladna. Ona gleda mene, ja gledam nju. Poslije podne, šatori su posebno hladni. Danima pada kiša, stavili smo kišobrane u šatore i spavamo ispod njih. Čekamo taj naš povratak i to naše jedino ljudsko pravo koje imamo. Svi kažu da ga imamo a meni se čini da ga nemamo“.

Ili riječi **Bejhe Dilberović**, povratnice u Dragorade, Opština Ilijaš, koja je rekla:

“Bili smo svukud. Tužina, tuga golema. Ovdje sam provela svoje bračne, medene, slatke i gorke dane. I ovo je moje najmilije mjesto. Ja iz Dragorada neću nigdje“.

Pamtim i šta je poručio **Gojko Pantić** iz Mostara :

“Ja bih svakom preporučio da se javi, da traži da mu se kuća obnovi. I da se vrati – to će biti najbolji izlaz. Najgore je za ljude ako ostanu u tuđem i tamo na tuđem ostave svoje potomstvo. Moja poruka je svim ljudima – tražite da Vam se kuća obnovi i vratite se da živite na svom.“

Mnogi su na tom putu prosto sagorjeli, njihovo srce nije izdržalo:

S dužnim poštovanjem sjećam se **Salema Čorbe** , iz Udrženja povratnika Bijeljina i njegovih riječi :

“Bojim se da ćemo mi povratnici, na kraju biti dio farse. Ispašće, jedno smo pričali a drugo radili. Ljudi ne mogu da ostvare svoja temeljna prava. Vratili su se, ali ni jedno pravo, osim povratka, ne mogu da ostvare. Kažu, mi smo se vratili da umremo u svojim zidinama i dobili smo vjerske objekte da se sahranimo u skladu s našom vjerom. To je suština odnosa svih politika prema izbjeglim , raseljenim i

onim što su uspjeli da se vrate. To je tako, jer je to linija manjeg otpora, zato što politika treba, samo glasače na svojim teritorijama.”

Sagorio je, nije više među živim ni **Fadil Banjanović – Bracika**. Iz brojnih njegovih poruka izdvajam ovu:

“Povratak ljudi svojim kućama je velika pobjeda. Da nije bilo povratka, nacionalističke snage bi pobijedile i podijelile bi BiH. Povratnici su ulili nadu svima, boreći se i protiv nepravедnih donacija. Jer, u procesu povratka na jednoj strani su pojedinci koji su se obogatili, a na drugoj strani su ljudi koji ne mogu ni na škrge da dišu.”

Savez a danas Unija, stajao i stoji, nasuprot ogromnom administrativnom mehanizmu nadležnih ministarstava na državnom, entitetskim i kantonalnim nivoima, nasuprot komisijama koje su imale sve opštine, nasuprot Fondu za povratak. I bio je u mnogo situacija jači od svih njih.

Dvadeset godina poslije, sa sigurnošću mogu tvrditi da bi obnova i povratak ,kao i vraćanje povjerenja među ljudima, išlo sasvim drugim tokom da nije bilo Saveza udruga – udruženja izbjeglih i raseljenih.

Zato, moje iskrene čestitke, uz dužno poštovanje i divljenje prema svim znanim i neznanim ljudima ,u brojnim udruženjima koje je okupljao Savez a danas Unija, koji su povratak i održivi ostanak učinili mogućom misijom, koji su povratnike učinili ljudima, koji su svojim trudom i radom zaslužili samo jednu riječ: HVALA !!!!

*Priredila: **Gordana Sandić – Hadžihasanović**, Sarajevo*

ŽIVOT JE POBJEDIO

Kako sam i sama tokom rata bila prognana iz vlastitog doma, spoznala sam šta znači biti izbjeglica ili raseljena osoba. Zato mi je nakon rata bilo posve jasno šta znači želja za povratkom, bez obzira na sve prepreke koje su onemogućavale povratak.

Kao novinar nisam ni jednog trenutka imala dilemu koliko je važno dati kroz vlastiti profesionalni angažman podršku procesu povratka. Imala sam sreću da sam u matičnoj Redakciji, do 2000. godine Agencija BHPRESS, a onda i sada FENA, kao "resor" dobila da pratim proces povratka i tako je nastala moja "konekcija" s tadašnjim Savezom izbjeglica i raseljenih lica BiH (SIRL) i predsjednicom **Mirhunisom Zukić**.

I danas pamtim entuzijazam, neiscrpu energiju i "kreativnost", ma šta to značilo, koji su bili dominantni u angažmanu predsjednice Zukić. Svakodnevno sam kao novinar s njom komunicirala i uvijek imala novu informaciju s terena o organiziranju lokalnih udruženja, njihovim "prvim koracima" kako bi se uvezao i povezao povratak. Trebalo je da se osmisle "dvosmjerni povratci" da se Srbi iz Republike Srpske vrate u Federaciju, a Bošnjaci i Hrvati u suprotnom smjeru. I kad sam, letimično pogledala arhivu tekstova koje sam objavila koristeći kao izvor informacija predsjednicu Zukić i SIRL bila sam iznenađena brojem informacija, koje su skoro pa zaboravljene... Ili, ko se još sjeća šatorskih naselja? A bilo ih je širom BiH.

Pamtim, posebno prvi povratak Bošnjaka u Žepu, najprije u selo Laze, koji su se 10. aprila 2000. godine vratili u pratnji tadašnjeg SFOR-a, a UNHCR je, kad sam zajedno sa predsjednicom SIRL Mirhunisom Zukić koja je bila "kreator i realizator" tog povratka stigla u Žepu, dopremio šporet i najlone, pa onda šatore. Išlo se dalje, uslijedio je povratak u centar Žepe, pa uspostava autobuske linije iz Sarajeva, a u augustu je počela i gradnja prve povratničke kuće u selu Laze. Bili su to tzv. spontani povratci koje je organizirao i vodio SIRL.

Posebno šokantno kao "grom iz vedra neba" odjeknula je izjava predsjednice Zukić početkom augusta 2000. godine, a koju sam imala sreću da objavim prva, da se Bošnjaci, njih 10.000, vraćaju u Banju Luku i da će napraviti šatorske naselje pored tvrđave Kastel jer se ne mogu vratiti u svoje kuće i stanove (još nije bio ostvaren povrat imovine). Uslijedile su narednih dana brojne reakcije čelnika Banje Luke (gradonačelnik je to ocijenio kao nepromišljeno i provokativno, reagirao je i tada premijer Milorad Dodik najavivši zabranu podizanja šatorskog naselja i mnogi drugi). Bila je odvažnost i hrabrost to poduzeti i krenuti u takvu "avanturu", ali sam tada razgovarajući s predsjednicom Zukić shvatila da je to jedini način da se izvrši pritisak i ubrza povrat imovine 40.000 prognanih Bošnjaka i Hrvata iz Banje Luke. I zaista je bilo tako, jer su uslijedile reakcije OHR-a i UNHCR-a koji su se angažirali da se ubrza povrat imovine.

Mislim da je odlučnost predsjednice Zukić da se pomogne izbjeglicama često bila presudna da se stvari pokrenu s mrtve tačke, da se nemoguće učini mogućim, da se krene. Ona je podjednako

djelovala na terenu, bila je prisutna i prva je stizala zajedno s povratnicima u sve krajeve BiH, iako sigurnost nije bila garantirana. Isto tako je koordinirano djelovala u animiranju međunarodnih organizacija, predstavnika vlasti od lokalnog do državnog nivoa. Pamtim njene akcije doniranja odjeće i drugih potrepština sa suprugama tadašnjih ambasadora u BiH, humanitarnih organizacija... Bila je istrajna u obnovi i povratu imovine prognanicima u Šantićevu ulicu u Mostaru, koja je bila simbol podijeljenog grada. Pa animiranje javnosti kroz sjednice SIRL i konferencije za novinare u Banjoj Luci, Mostaru, Trebinju, Drvaru, Prijedoru...

Njena odlučnost i vizija koja je tada išla ispred vremena i situacije tek završenog rata u BiH, s resursima koji su stvarani u hodu, rezultirali su sve masovnijim povratcima.

Šatorska naselja u općinama Foča, Ustikolina, Goražde, Čajniče, Istočno Goražde, Međeđa, Rudo, Rogatica i Žepa, Vukosavlje, Derventa, Drvar, Vozuća... i još mnogo drugih mjesta su kroz sinergiju djelovanja SIRL, udruženja povratnika, resornih ministarstava i međunarodnih organizacija, medija, bili početni "zaštitni znak" povratka. Nakon toga obnova devastiranih kuća i onda projekti održivog povratka.

Jednom riječju ŽIVOT JE POBJEDIO na mjestima koja su nakon potpisivanja Daytonskog sporazuma bila sablasno prazna. To sam posebno doživjela ljetos sudjelujući u "Maršu mira" kad sam iz Žepe stigla u Srebrenicu. Tokom pješačenja učesnike marša dočekivali su riječima dobrodošlice i osvježenjem povratnici koji su se vratila u žepačka i srebrenička sela. Prisjetila sam se prvih šatora na tom području. Mali-veliki koraci su napravljeni kroz dvadeset godina istrajnog rada da izbjeglice i raseljeni dobiju svoj krov nad glavom.

*Priredila: **Bisera Džidić**, Sarajevo*

HOĆU DA UMREM NA SVOJOJ ZEMLJI

Prelazak mosta kod Makljenovca, prelijepa prva povratnička noć u Jusićima, šutnja pored šatora žene koja korača dlanovima u Glumini, besjeda na mjesecini **Šaćira Halilovića** u Srebrenici, prvomajski ručak u Odžaku ili novogodišnja noć na Kula Gradu iznad Zvornika dio su mozaika slika koje su ostale u sjećanju vašeg reportera u godinama povratka.

Tuzla i gradovi u njenom okruženju bili su od početka rata velika oaza spasa za desetine hiljada izbjeglica koji su dolazili iz Podrinja, a djelomično i Bosanske Posavine i Doboja. Najteže je bilo nakon genocida u Srebrenici, ali još od ranije nicala su brojna izbjeglička naselja Mihatovići, Karaula, Ježevac, Doborovci, Ciljuge, Memići, Litve, Bukvik, Turija...

Patnje su bar malo bile ublažene, jer mnogo je bilo kuća bez odrasle muške glave, ali čežnja za vlastitim, makar i porušenim domom, nije umirala. Kao ni nada u povratak kući. Uz Savez izbjeglica i raseljenih lica BiH i čovjeka sa čela povratničke kolone, sada rahmetli **Fadila Banjanovića**, to se počelo mukotrpno ostvarivati odmah nakon završetka rata. Ali, uz nevjerovatno bezočno ponašanje vlasti i policije RS koji su činili sve da se ljudi ne vrate svojim kućama. Mnogim u BiH još su u sjećanju slike incidenata prilikom pokušaja obilaska sela i posjete Mahali, Svjetličoj, Makljenovcu i drugim mjestima od Podrinja do Posavine, Doboja i Brčkog. Ali, povratak se nije mogao zaustaviti.

Da mi je vatre da se ogrijem

Prema Podrinju se, uz žrtve u Mahali i Koraju, krenulo preko Jusića. Među ljudima koji su danima čekali u šatorskom naselju, kad su istjerani iz sela, da se neko smiluje i odobri im povratak kući bio je i dedo **Mehmed Ibrahimović**. Čovjek koji je čitav rat proveo po šupama i podrumima porušenih kuća. Cijela Bosna ga je upamtila po onoj rečenici : - Samo da mi je vatre da se ogrijem. Imam 90 godina i led mi je u ovim staračkim kostima!

Bili smo te prve povratničke noći u Jusićima sa dedom Mehmedom. Veselje na svakom koraku, a mi zajedno uz vatru i kahvu koju smo, kao i džezvu i ostalo, ponijeli iz Tuzle. U slast sa dedom Mehmedom pili tu kahvu, a on reče da mu je najslađa u životu i da ga samo mrtvog mogu opet otjerati iz Jusića. Već je noć pala po Podrinju, u redakciji bilo malo i panike šta nam se desilo pa se nismo vratili iz Jusića do Dnevnika 2, a ko bi propustio ono što smo doživjeli u Jusićima makar se urednici i ljutili?

Žena koja korača dlanovima

Sa dragom prijateljicom **Mirhunisom Zukić** išli smo prvih poratnih majskih dana u Odžak, družili se sa **Mehom i Hankom Puzić**, odlazili do naselja Klisa u općini Zvornik gdje su danima povratnici u šatorskom naselju čekali da im moćna vlast odobri ulazak u vlastito selo i njihove teško oštećene

kuće. Vidjela je to i **Elizabet Ren**, izjaviteljica za ljudska prava UN-a. Ali, vlast je vlast. Narod i to izdržao pa došao kući.

Išli smo i među srpske povratnike na Ozren, Hrvate koji su se vraćali u Tramošnicu, među prve povratnike u Modriču, Derventu i Bosanski Brod. Jednog dana put nas nanese u Gluminu kod Zvornika. Stotinjak metara od magistralnog puta, na njenoj zemlji, ugledasmo nenu **Havu Mujić** ispred malog šatora i tek iskopanog temelja za kuću. Ženu koja je koračala dlanovima i koljenima jer se nije mogla ispraviti i normalno kretati.

- Ovdje sam ti, sine, u šatoru. Na kiši i vjetru, ali ne žalim. Čekam da mi se muž Ramo vrati iz bolnice u Tuzli. Odsjekli su mu nogu zbog neke bolesti što je zovu gangrena. Izdržat ću ja, samo neka sam na svojoj zemlji – pričala nam Hava Mujić.

Pomogli smo koliko smo mogli. Ramo je uskoro došao iz bolnice, prvu zimu proveli su u kontejneru. Iduće godine uselili u svoju kuću, a Ramo svima u televizijskoj priči poručio neka vide da se kuća podigla, a oni im se smijali kad su se vratili kući. On bez noge, a nena Hava korača dlanovima dok sat na zidu govori o vremenu što teče.

Hoću da umrem na svojoj zemlji

Dolazili **Vesli Klark** i **Milorad Dodik** u Srebrenicu. U njoj niko od povratnika, samo nekoliko bošnjačkih funkcionera u općinskoj vlasti. Njihov kuhar Omer šapnu nam da se na Stari Grad vratio Šaćir Halilović kao prvi povratnik u Srebrenicu. Mi odmah napuštamo pres konferenciju pred hotel „Domavijom“ i idemo na Stari Grad. Šta nam to treba pored Šaćira Halilovića.

Šaćira Halilovića i njegovog prijatelja Ibrahima našli smo kako počinju praviti malu baraku, a oni u podrumu bez prozora i poda. Umjesto vrata, komad iskidane cerade. I stari fenjer uz nekoliko deka.

- Vidiš li ona dva mezara na kraju livade. Tu sam ukopao majku i sina Seada. Moj Sead je bio doktor i poginuo je kad je oboren helikopter na Žepi. Htio doći da pomogne narodu. Zato sam se vratio. Hoću da sa ženom Bidom umrem na svojoj zemlji i da nas ukopaju pored Seada. Imao sam nešto para. Čuvao za naš ukop, ali sam kupio materijala. I više dobrih ljudi se sažalilo, daju mi nešto kao hediju, a nešto jeftinije.

Meni ne treba ništa, samo da mi je od vas malo dobrih riječi – reče nam u noći punoj mjesečine Šaćir Halilović dok smo pili kahvu u avliji. Pomogli smo da dobije kuću. Ovo su te dobre riječi što smo napisali. Ali, samo kad bi ih Šaćir Halilović mogao mogao tako i nazvati. Preselio je, kao i Bida, prije nekoliko godina na svojoj zemlji.

Zločin bez kazne

Povratnički pokret platio je skupu cijenu i u ljudskim životima. Osim što ih je tukla policija i napadali ekstremi, zabilježili smo i deset zločina u miru koji do dana današnjeg ostaju bez kazne.

Muradifa Alića ubila je prilikom ulaska povratnika u Mahalu policija iz Zvornika, **Meši Arnautoviću** je snajper prosuo mozak prilikom pokušaja ulaska na Gajeve i Koraj. Dva povratnika su ubijena u Lazama kod Teočaka, **Sejfi Ahmetoviću** glavu je raznijela postavljena bomba kada je uzeo blok cigle da počne zidati kuću u Glogovi kod Bratunca. U Zelini je bivši policajac iz Kalesije **Milan Bećarević** ubio **Hasana Džafića i Rifeta Muminovića**, a djevojčicu **Melihu Durić** iz Džamdžića kod Vlasenice ubili su dok je u sobi čekala da vidi izvještaj sa dženaze žrtavama genocida u Potočarima.

I to nije sve. Od navodno zaostale mine u Pećištima iznad Potočara je kao posljednja žrtva, samo u ovom dijelu naše zemlje, ubijena **Paša Mustafić**.

Napadani su i ranjavani povratnici i u drugim mjestima. Bacane bombe na kuću Rudolfa Lekavskog u Derventi, Hasana Alića u Dobraku i da ne nabrajamo dalje. Ni jedno od ubistava povratnika koja smo naveli još nije završeno suđenjem i kaznom.

Unija za održivi povratak i integracije u BiH, a sve ove godine imamo odličnu suradnju, vidimo na njenom portalu dok završavamo ovu priču, upozorava na onih 2.550 obitelji sa 7.000 izbjeglica koji su još u kolektivnim centrima, kao i 2.700 obitelji koje ni nakon 17 godina mira nemaju struje u svojim kućama.

Molimo vlast da to uzme kao prioritet, ali i obnovu kuća onim što još žele da se vrate svojim kućama. Njih je, kako godine prolaze, sve manje, sretali smo ih od Austrije, Švicarske, Njemačke i Holandije do Amerike. Djeca koja su imala deset godina u vrijeme strašnog genocida u Srebrenici danas su odrasli ljudi, mnogi zasnovali porodice i rade širom BiH. Ako ne vratimo one koji to još žele, ne trebamo za dvije-tri godine više to ni pokušavati. Jer, ovog proljeća smo se u Sent Luisu, Grand Rapidsu, Atlanti i nekim drugim američkim gradovima uvjerali da mnoga naša djeca bolje govore engleski nego naš jezik i svojih kuća se sjećaju tek kao kroz maglu, a naša domovina Bosna, koja je u ratu izgubila i previše mladosti, nema ni jednog djeteta viška da bi ga se mogla odreći...

*Priredio: **Salih Brkić**, Tuzla*

ŽIVOT NA ČEKANJU

Prozor, augusta – Smješteno u podnožje planine Bokševice i u neposrednoj blizini Jablaničkog jezera, selo Tošćanica čini najjužniji dio prozorske opštine. U knjigama je zapisano da je to selo sa najvećim brojem stabala oraha, što su njegovi stanovnici, u prošlim vremenima, s ponosom isticali.

U sukobima Armije BiH i HVO ošćanica je potpuno spaljena i uništena. Pa ipak, stanovnici su se počeli vraćati... Prvo su dolazili obrađivati njive, potom su ponešto i popravljali na ruševinama nekadašnjih domova, da bi se na kraju došlo do projekta obnove sijelog sela i vraćanje stanovnika.

Prije sukoba, u selu je živjelo oko 200 stanovnika. Većina su bili Bošnjaci – 173, ali je među njima bilo i osam hrvatskih domaćinstava.

Te nam podatke saopštava **Ibro Daguda**, sekretar za izbjeglice i raseljena lica u prozorskoj opštini, dok se makadamskim putem približavamo podnožju Bokševice i selu koje valja obnoviti. Prolazimo kroz Hudutsko, hrvatsko selo, također uništeno i spaljeno.

- I ove bi kuće trebalo popraviti – konstatiramo očekujući reakcije saputnika.

- Naravno! – Govori Ibro Daguda – o tome se trebamo dogovoriti sa hrvatskom stranom, a i planovi humanitarnih organizacija su usmjereni u tom pravcu: paralelno obnavljanje hrvatskih i bošnjačkih sela. Međutim, ne treba zaboraviti da su u opštini prozor spaljena i uništena 23 sela sa većinskim muslimanskim stanovništvom.

U samoj Tošćanici dočekuju nas, u totalnom neskladu, bogatstvo bašti i voćnjaka i ruševina kuća obraslih u korov.

- Ja sam se prvi vratio u selo u četvrtom mjesecu ove godine. Šest sam noći spavao na goloj ledini, dok nisam ozidao ovu šupicu govori **Alija Husref**, šezdeset petogodišnji starac, uvodeći nas u sobičak koji je sagradio uz ruševine nekada velike i lijepe kuće. Alija pokazuje rodnu baštu, odrinu sa sočnim grozdovima, kravu, tele...

- Živa glava sve stekne u svojoj kući. Ja bi' volio vidjeti čovjeka koji se ne želi vratiti na rođeno mjesto i na kamen na kome se rodio.

Na pitanje hoće li se i Hrvati vratiti na svoje, Alija odgovara:

- Svaki pošten čovjek treba i mora da se vrati na svoje. Onaj ko je učinio zlo, on će odgovarati. Ja, opet, mislim da su najkrivlji oni foteljaši što su se borili za veće fotelje. Oni vode bitke, ali i primirje potpisuju, a bijeda k'o ja strada.

U selu spoznajemo mladi bračni par **Senadu i Zijada Pirolića**. Svakodnevno dolaze autobusom (prevoz je besplatan jer ga plaća humanitarna organizacija MUWFAQ), obrađuju zemlju, ponešto očiste na ruševinama kuće...

- Brat je sagradio šupu u kojoj ponekad prespavamo – kazuje Zijad Pirolić – ništa još nismo popravljali na kući, jer nemamo sredstava. Čekamo pomoć u novcu ili građevinskom materijalu, pa da počnemo graditi i da se vratimo na svoje. Svima nam je dosadio život na čekanju.

- Mi opet vjerujemo u zajednički život – govori njegova supruga Senada – Oko nas je bilo pet hrvatskih kuća, ali niko od njih još nije dolazio u selo. Svi oni koji nisu pravili belaje, neka slobodno dođu.

Omer Latić je najviše uradio na osposobljavanju kuće za život i povratak porodice. Sagradio je novi krov, ozidao ono što je srušeno, a nabavio je i nešto namještaja. S ponosom ističe:

- Zašto da živim u jednoj kancelariji u Jablanici sa devedeset petogodišnjom majkom i ženom, pored ove ljepote ovdje. Sasvim se solidno može živjeti.

To „solidno“ zapravo znači da najviše ima volje da se živi u vlastitom domu. Potrebno je uraditi još mnogo toga: dovesti vodu, popraviti dalekovod i dovesti struju, popraviti put, izgraditi školu...

- ja ću besplatno dati svoju zemlju i za izgradnju škole i ambulante, samo da se život vrati u Tošćanicu – obećava Omer pred novinarima i opštinskim vlastima.

Projekat obnove sela Tošćanica prozorske su dostavile Vladi BiH još prije tri mjeseca... Čeka se njihov odgovor. Ostavši bez imovine i iscrpljeni dvoipogodišnjim izbjeglištvom, sami Prozoraci nemaju finansijskih mogućnosti da preuzmu kompletne poslove obnove sela. S pravom očekuju pomoć državnih institucija, ali i humanitarnih organizacija. Najviše interesa za ovaj projekat do sada su pokazali predstavnici Danskog vijeća za izbjeglice, sa sjedištem u Jablanici.

- Ovo je posljednji trenutak da se učini nešto na obnovi Tošćanice. Narod pomalo gubi strpljenje ovim pespotrebnim čekanjem da se počnu provoditi federalni dogovori o povratku na vjekovna ognjišta. Samo u ovoj godini 70 porodica Bošnjaka iz naše opštine otišlo je u inozemstvo. Ukoliko ne uspijemo realizirati ovaj, za nas prvi i veoma značajan projekat, bojim se da će otići mnogi – govori nam na kraju Ibro Daguda.

*Priredila: **Borka Rudić**, Sarajevo*

STATISTIKA RADA UZOPI U BIH 1992 – 2012

- Kontinuirano lobirali za izgradnju 317.000 ratom porušenih i devastiranih stambenih objekata
- Bili parneri stranim implementing organizacijama u integralnim projektima povratka
- Savez/Unija je najmasovnija NVO organizacija kroz koju se formirane i registrirane 263 lokalne NVO
- Učestvovali u formiranju Saveza izbjeglica: Švedske, Švajcarske, Njemačke, Francuske, Danske, Hrvatske, Srbije, te Svjetskog Saveza Dijaspore BiH.
- Formirali 11 poljoprivrednih zadruga u cilju održivog povratka
- Učestvovali u projektima na povezivanju i zapošljavanju povratnika kroz kooperantski lanac za poznato tržište
- Kontinuirano učestvovali na treninzima, edukacijama, seminarima, predavanjima u zemlji i inostranstvu u cilju jačanja kapaciteta i resursa Saveza/Unije
- Učestvovali i prenosili naša iskustva o radu na prestižnim Univerzitetima i vladama: Harvard (SAD), Pierre et Marie Curie (Francuska), Švajcarski Parlament, Švedski Ured za strance, Njemački senat u Berlinu
- 1997 g. postali članicom Ekonomskog i socijalnog savjeta Ujedinjenih Naroda u Njujorku
- Saradivali i potpisali Protokol o saradnji sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH
- Sa lokalnim vlastima potpisali 62 memoranduma o saradnji
- Potpisali memorandume o saradnji sa: Federalnim ministarstvom za izbjeglice i raseljena lica, Federalnim zavodom za zapošljavanje, Svjetskim Savezom Dijaspore BiH, Milkos Sarajevo
- Održali 34 skupštine Saveza/Unije
- Održali 56 sjednica Predsjedništva Saveza/Unije
- 20 godišnjih Izvještaja o radu i finansijskih izvještaja
- Učestvovali, pomagali, lobirali u svim povratcima u BiH (više od 730.000)
- U okviru terenskih posjeta obišli sve povratničke opštine/općine u BiH
- Obišli više od 2.244 povratničkih mjesnih zajednica i uradili prvi adresar povratničkih mjesnih zajednica u BiH
- Prešli preko milion kilometara obilazivši povratnička mjesta

SADRŽAJ

FENOMEN POVRATKA 1995 – 2000	1
RETURN PHENOMENA 1995 – 2000	7
UVOD	13
LISTA UDRUŽENJA / UDRUGA KOJE SU SARAĐIVALE SA SAVEZOM/UNIJOM 1992 – 2012	15
DOPRINOS NOVINARA PROVOĐENJU ANEKSA 7 DEJTONSKOG MIROVNOG SPORAZUMA	116
NADA POSLJEDNJA UMIRE	117
DA TREBA SVE BIH PONOVO	120
POVRATAK LJUDI SVOJIM KUĆAMA JE VELIKA POBJEDA	122
ŽIVOT JE POBJEDIO	124
HOĆU DA UMREM NA SVOJOJ ZEMLJI	126
ŽIVOT NA ČEKANJU	129
STATISTIKA RADA UZOPI U BIH 1992 – 2012	131
SADRŽAJ	132

UNIJA ZA ODRŽIVI POVRATAK I
INTEGRACIJE U BOSNI I HERCEGOVINI

20 godina Unije

1992 - 2012

Mihrivode 29
710000 Sarajevo
+ 387 33 239 604
+ 387 33 239 605
+ 387 33 273 581 fax
uzopi@bih.net.ba

www.uzopibih.com.ba